Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sammlung des Gouverneurs Arnold Gijsels van Lier - Cod. Karlsruhe 462 bis 500

Korrespondenz-, Tage-, Rechnungs- und Gerichtsbücher, sowie Berichte und Karten in Sachen der Holländischen Ostindischen Compagnie, besonders unter dem Gouvernement von Anthony Van Diemen und Gijsels van Lier

Cort Relaes raekende de successen in negotie etc. - Cod. Karlsruhe 485

Gijsels, Artus

[S.l.], [17. Jahrh.]

Generaele Beschrijvinghe van Indien

urn:nbn:de:bsz:31-373741

Visual Library

Generale Beschrijvinghe van Indien

Generale beschrijvinghe van INDIEN eerst deel.

Indien hinnen ende buyten de Ganges is noch bijden ouden — bekendt geweest Oirsprongh Rijck in de tijden van Alexander de Groote gelijck ons de Historien beschrijven die van dese Asiatische mannen, aen gaende dese materie geschreven hebben, Plinius die het meeste gewach daer van gemaeckt, als in sijn 6de boeck int 17de Capitell, dat het volck van Indien beginnt vanden riviere Ganges ende dat sij niet alleen liggen bij de Zee die men t'Oosten stoot, maer ook meer dan de Gangese, welcke Zee bij de Indiesche naemt, de welcke alle beijde noch hedendaegs soo van ons genoemt worden, de meeste hoop Landen dan dat de Landen van Indien in to daegen en naeghten met een bevolckt waerschijnlijck can afgedaen worden, Maer ons voorgenomen en is niet de beschrijvinge van de ons bij de hant te nemen, dewijl d'ouden naemen van Landschappen, Steden ende volckeren behalven eenige weinige Asiae tenemael sijn veranderen ende tegenwoordich in een heel andere staet. Maer alleen int corter te beschrijven, het gebiet vanden groten Mogol, ende de gelegentheijt van t'Coninckrijck van Siam, gelijck het hedendaegs is, naer het beschrijven, t'welck die van Europa als portingesen, Hollanders ende Engelsen hebben nagevaren, ende door eygen bevindinghe Caerten aengeteeckent.

Heeden dachse benamingh.

India dat noemen de Persianen ende Arabieren tegenwoordich Indostan. Het neemt sijn beginsel naer het oosten vande Revier Indus aen wiens oevers het Coninckrijck van Sinde leijt, diens inwoonders Abindi genaemt worden, ende vande paelen van het Coninckrijck van Macron t'welck van andere Getsche Macgurona gheheeten wordt, woonen oock sijn Balochen of Ale Baluchen, ende sijn int Jaer 1613. regierende Melek Mirza, de welcke hoewel hij te voren de persiaenen schattinge deede, hadde nu het Jack van sijn hals geworpen, dit is het Landschap dat d'ouden Carmania naemden. Daer gaen hier Sinde oft de tegenwoordige, leggende op 25 graeden benoorden de linie, Sinde wordt mit tegenwoordich genaemt het Coninckrijck van Diul, Soo, het vande Persianen als Arabieren, de Revier vande Indus, wordt vande persiaenen ende Mogollen geheeten Pang-Ab dat is 5 wateren om dat hem tevens met 5 Revieren in de Zee loopt: van de welcke de 1 (gelijck Texira wilt) Begat is die Naem oorspronck neemt ontrent Kabul de tweede is Chanab, de derde is Ravij anders genaemt Ravee, die nevens Lahor loopt ende wordt verteert voorbeen die stadt gaende oorsprongh te hebben, de andere t'beede Via ende Sitid, oft de Sind comen uijt Landschappen al vrij wat wijders gelegen, welcke laetste den anderen, als sij in haere bloet de naem benemen, Allen deese Revieren voegen haer te samen bij Bakar ontrent soo vele van Lahor, als van de Indiesche Zee, Ick bevinde dat van onse Hollanders is waergenomen, dat Kabeen, Begat en Sind Spruijten uijt het gebeuchte van Cassimer ende worden ontrent Multan t'samen gevoeght

Vande Riviere Sinde oft Indo

Generale Beschrijvinghe van Indien

Multan is een Stadt die ontrent 40 cos van Lahor leyt, welcke
2 cos soo wast dien heft een Hollants mijl, set is Wonder dat de Landt,
schrijvers altemael, die vore eenige daeren daeren hebben laten rijtgas
in Het stellen van de Riviere Indus, soo gemist hebben, gelijck set in
genoech blijckt, dewijl die merk gestelt worden op 24 graeds Benoorden
den Aequinoctiael aen welcke mont de Stadt Diul, niet Diuca, op dat
niemant en mist gelesen is, ontrent 9 duijst sw mijlen om hoec van Sas,
Maer dat aengaet de mont ende gelegent Rijst van doese Riviere daer
van sullen wij aenstos de beschrijvinge van Guscharten meester Cappes.

Noortsch Het rijck banden Grooten Mogoll, streckt sem soer Wijt
also dattet 6 gelijck seminge Cappen) in geen twee daeren met den
Caravaen of Alw Cartel han doorreijst worden, Mits sinwat teruijts
schijnt dat dit Landt op dese maniere bepaelt is: Naer set oosten is
het Coninckrijck Maij, Naer t' noorden Boert set den berch —
Caucasus ende Tartarien, naer set Suijden Decan ende de berget van
Bengalen, sij vertelt dat set gedeelt Landt in 37 groote provincien
in 37 prouincien welcke in waerheden altemael Coninckrijcken sijn geweest Wiens namen
Steden, en daeraen dese nadre volgende sijn, ende Begin genomen
Hebbende van Het oosten.

Kandahar Kandahar Wiens Noort Stadt ook de selve naem voert, leyt tegen
t' oosten, ende deelt daer paelen met Het precieuse Rijck Wien deel
set eertijts ende noch tegenwoordig is naer dat set Xa-Abas
den Grooten Mogoll Wederom ontnomen Heeft.

Kabul Kabul soo genaemt van sijn principaele Noort Stadt, is de heer En
provincie van dit Rijck: Naer set noorden voegt set sijn paelen
aen Tartarijen, Hier comt de Riviere Nilab van den, dewelcke naer
set Suijden toeloopt tot dat sij daer bevroegt bij de Riviere Indus
Ook treft Nola of Alw dit de Stijgenste is die sijnt Begatt genoemt
Hebben, welcke naer set seggen van Texeira ontrent Kabiel van
dien comt ende dat eerste vande rijcke die inde Riviere Indus loopt,
Het is voorseecker of Coa of Alw Suastus, naer set seggen van ptolomeus

Multan Multan Heeft de naem van Hare Noort Stadt, leyt naer Het
westen aen precieus of de Landahaer, tegen t' Suijden aen Buckar,
ende streckt sem langs de Riviere Indus.

Haia Chan Haia Chan of Hangi Chan streckt sich naer t' oosten aen de Riviere
Indus naer Het Noorden aen Lahora den provincie van precieus,
Heeft geen Steden van nadmen, Het woordt mede genaemt
set Coninckrijck Balochij van Wiens inwoonders ende natie
Wij op een ander plaets sullen spreecken.

Buckor Buckor of Buckar, wiens Noort Stadt genaemt woordt Buckor-Suckor
Leggende aende Riviere Indus van welcke dit Landt seer gedeelt woordt
ende wonder breedt daer gemaeckt, Het leyt van Tatta N:N:oost naer
t' westen paelet aende Beluches den wedert en strecht daer volck. —

6 Tatta. Tatta van sijn principaelste Stadt soo gheseten wordt doorloopen vande Provincie Indus, van welcke dit landt selfs begrijpende, in sich heeft en landschap die vruchtbaerste ende soete vruchten hier, tot dat sij wederom bycomt by Sindy een Stadt hare bemaert door de zee, legghende aen beyde zijden.

7 Sorat. Sorat ghenoemt is oock Stadt genaemt is Janagar, is wel een cleyne provincie, maer rijck van volck. Naer oost ende west leyt het aen Guserate ende naer t' noorden aende Indus.

8 Jeselmere. Jeselmere (also is de voorst Stadt geheeten) leyt aen Sorat Bucchor ende Tatta van de welcke het leyt naer het oosten.

9 Attach. Attach is een gheseten van Afghanen, een voorst Stadt. Het leyt aende Provincie Nilab, de welcke van tweesten afkomende comt inde Provincie Indus die dit landt scheyt van Haia-Chan.

10 Pang-Ab. Pang-Ab, wiens voornaemste Stadt Lahor, is een treffelijcke rijcke ende vruchtbare provincie, vant een wordt van de Provincie daer wy voren van gheseyt hebben, bevochten van Abdechan het landt oock sijnen naem voert, gelegen ende besitten oock den loop vande Provincie Cor oft Guartus want dese twee Provincien loopen een den anderen voren dit landt scheyt in Scandrees, Indus, Bidas ende Rhadis en Tarandus.

11 Chismir. Chismire Cexmir oft (dat met onse taele best ware een stemt) Cassemire, is een voorst Stadt genaemt wordt Sirianakar, is een provincie vlacke door dat heeft de Provincie Behatt oft Phatt en strecht sich met verscheydelijcke exemplen aende zijlanden, tot dat sij inde Provincie Indus comt, oft alle gelijck andere vastgenomen hebben inde ganges, twelck ick minst vastschrijvelijcke ist achte, het is een vruchtbaer landt, gelegen aen Cabul, ende is soete condt, hoewel een deelen zeere Coninckrijck Thebett, dat naer t' oosten daer aen tracht het gemaeckt mach gheseyt worden. Het Cas vande voorsz. naemste Stadt leyt een pool 5 cos groot, in wiens midden een eylandt is, daer een Coninckx paleys oft Slot voor op staet, bequaem om gevangen (die daer in geworpen overvloet zijn) te vangen ontrent de Provincie die midden door desen pool loopt, naer het oosten, worden boomen gesien van wijtnemende groote, wiens hout schijnt is gelijck vande Castanjen boomen, maer de materie en is de selve niet: want als de boomen aen planchen gesaeyt zijn, soo zijn met haren gemarbert: Ende is treffelijck om Casteelen, Burgen, oft Slocken alt te maecken.

12 Bankisch. Bankisch wiens voorst Stadt genaemt wordt Beihar oft Beishnz, leyt van Cassemere naer het oosten.

13 Jengapar. Jengapar oft Jenjapar, soo genaemt van wegen sijn voorst Stadt leyt langs de Provincie Cabul, tusschen Lahor van agra.

14 Jenba. Jenba oft Janba wiens voornaemste Stadt de eygenste naem voorst, leyt van Pang-Ab naer het oosten ende is een seer vruchtbaer.—.

15 Delly. Delly voorende de eygenste naem met sijn Hooft Stadt leyt tusschen Jenba ende Agra. Hier neemt de Riviere Jemini oock gelijck andere willen Semena haer oorspronck, dewelcke voor Agra afloopende daer inde Ganges inghestort. Delly is een seer groote groote, schoone Stadt, oorspronck gerooert tot hooft vande Coningen van Indien, wiens gedenck-teeckenen daer noch wel gesien worden.

16 Bando. Bando de eygenste naem met sijn Hooft Stadt leyt van Agra naer het Oosten.

17 Malwa. Malwa oft Mâlva is een seer groote provincie wiens Hooft Stadt Ratimpore genaemt wordt; andere noemen haer principaelste Stadt Ugen de welcke Thomas Kirs Engelsch Ridder de voorst Stadt van Malva siet. Een Cos vande Stadt leyt de Riviere Cepra, naer welcke dat leyt Calliada scheijdt het hooft gewest sijnde vande Coningen van Mandoa. Deze Riviere wordt geseyt den Ingam van Cambajen te loopen.

18 Chitor. Chitor, wiens Hooft-Stadt oock soo siet, is een groot ende seer oudt Coninckrijck, maer haer Hooft stadt dient westen ontrent 10 Engelse mijlen is teenemael vervallen, soo datter nu alleen de tijnen van het selijcke krencken ende huijsen overich sijn, deze Stadt Hooft den Coninck Achabar de nacomelinge van Rana. ontvloden ende verder trecken haer prins vluchtende naer het seegrepste gebergte, hooft sijn sidt plaets in dijsere genomen ende is eerst inde Jaere 1614 gedwongen geweest, het rijck vanden Groten Mogell onderdanich te sijn, dit rijck is gelegen aen het Landtschap Chandis naer het Oosten van Guserattu naer het Noorden.

19 Guserattu. Guserattu dat de practijcken van Vogen haer Coopstadt daer sy dickmaels om handelen tomen Cambaya Boeten, is een schoon ende rijck machtich Coninckrijck haer Hooft stadt leyt int midden van t'Landt ende wordt genaemt Hamid-Enat dat is de Stadt vanden Coninck Hamid diese gestont Hooft, hedendaeghs wordt sy gheseeten Amadavar oft Amadabate, dit soore tegenwoordich Coninck, rijck soort seer schoone Riviere, ende den grooten Ingam van Cambaya, in welcke de onde Landt schrijvers te voorsaets gemaent selfdes de Riviere Indus haren oorspronck nam.

20 Candisch. Candisch wiens Hooft Stadt is genaemt Brampoir oft Burrampoir, plaegh voortijts het Hooft te wesen van Coningen van Decan, al doe het vanden Mogoll gaer werd ontnomen, het is een groot en volcrijck Landtschap te welck gherekent wordt doore de Riviere Tabetth oft Tapty: lopende nae den Ingam van Cambayen, aen dit Coninckrijck paelt Partasphu een mateloijck groot, ende een onderdaen vanden Grooten Mogoll, dit gebiet streckt hem meest naer het Oosten.

21 Bezar. Bezar wiens Hooft Stadt Schanow of te Schasnair gheseten wordt, is ock een provincie die naest het Gebiet streckende, paelende aen Guinatte ende het gebiedts van Rama.

22 Nadar. Nadar wiens Hooft stadt is gheheeten: het wordt van den Portugijsch Dadure bevochtight die in de Ganges loopt.

23 Gualor. Gualor of te Gualiar wiens Hooft Stadt met sijnen Casteel waer op de gevangen edelen vanden Coninck bewaert worden, besitt den meesten hoop vanden Coninckx schatten, ende seer ghesloten hoop Hondt ende Cibore soo gemaeckt als ongemaeckt.

24 Agra. Agra is een landtschap soo genoemt van sijne principaelste Hooft Stadt, die niet seer oudt is: sij ligghet van andere Steden of te Pinboth genaemt te weesen, is seer groot ende leijt midden van dit landtschap tusschen Agra ende Lahor, twelck de vornaemste steden sijn van het Mogolsch gebiet datmen reeckent te sijn too Engelsche Mijlen,

25 Sambel. Sambel of te Sanbel is ock de naem vande Hooft Stadt, het landtschap wordt geheeten bij Nadar vande Provincie Jemonj, de welcke bij de Stadt Halabasso ende Provincie Ganges gaet verbroedt, alwaer deese Examen loopende deese provincie gaet naer t'weesten streckt, dit landtschap ligghet van andere Do-Ab: (dat is tusschen Revieren) genaemt te worden.

26 Backar. Backar wiens Hooft Stadt genaemt is Bickamar leijt aen de west Sijde vanden oevere vande Revier Ganges.

27 Nagrakut. Nagrakut of te Nakarkut is een bergachtich Landt ende het westerste van dit gebiet, sich strackende naer het noorden: daer Hooft Stadt geeft de sijgenste naem, alwaer een seer costelijck Capel gesien wordt, nichts gleeke en soudet met gouden plaeten ingeleijt sijn, hier in wordt een beest gesien, dat sij Matta heeten en het volck te deuren veel dijnghen Indianen alle Jaeren comen, ende offeren aen dit Beest stuckende die van haere tongen gesneden hebben, in dit Landt leijt ock Calamacka naer volcks ock veele leuren, van wegen eenich godtdienst alwaer sijt de coude sontsteenen ende Rinde kluppen alle daegh vlammen vieren schijnen te comen, soo het volck dit barbarisch volck haere te nedder knielen en aen te bidden.

28 Sibra. Sibra, wiens Hooft Stadt is Hardwair waer van daen dat gelooft wordt de ganges haere oorsprongh te hebben, sijt een wort steen, dat dit superstitieuse volck haer inbeelt dat een heijlich Hooft Beest, welck diese sij boven al groot eer aen doen, ende daerom waschen sij alle daegen haere lichaemen inde Rivier om deese Revier, het is Bergachtich Landt, ten Nakarkut leg, ende staet het Gebiet.

29 Kakares. Kakares wiens principaelste Steden sijn Darckalor en Pinsola is een groot ende bergachtich landtschap van Tartarien doen den berg Caucasus afgescheijden het inder tijdt van dit rijck leijt naer het noorden gelijck voorh dese van Casmere.

30. Goz. Goz, van hyn Hooft Stadt sal genaemt is ock een bergachtigh Landt En het welcke de Riviere Perselis gheeft die inde Ganges Loopt

31. Pitan. Pitan ofte Patan wiert Hooft Stadt, de zijnen naem heeft, wordt rande Riviere Lande bedint ende int eynde vereenight met de Riviere Ganges. het is een bergachtigh Landtschap van Jambi tem Straetsuent naere toe torten.

32. Kanduana. Kanduana dient Hooft Stadt int Karach-Katiwe:- Het wordt van Pitan gheseylt door de Riviere Parcelys dit Landtschap en goz streken de paelen van dit Rijck naer het Noorden.

33. Potena. Potena sal genaemt van haere Hooft Stadt, is een seer vruchtbaere [illegible], tuschen 4 Rivieren leggende van de welcke de Ganges die slingt naere het Oosten ende Perselis naer het Noorden. de andere 2 zijn Jemmij ende Kandach.

34. Jesual. Jesual wiert Hooft Stadt is Rajapoor ofte Rajapor dit slingt naer het Oosten ende de Perselis naer t'Noorden, de andere 2 zijn Jemmij ende Kandach.

35. Melatt. Melatt dient Hooft Stadt Narnol genaemt alsoot is een seer bergachtigh Landt beim Ganges keerende naer het oosten.

36. Vdesa. Vdesa ofte Vdeza wiert Hooft Stadt gheseyt wordt Jakanat te zijn is t'laetste Landt van dit gebiet: naer het oosten paelende aen het Coninckrijck Mauij, dese Inwoonders sijn Heydenen ende barbarissen Luyden.

37. Bengalon. Bengalon is een seer groot ende vruchtbaer Rijck vande hoogt Bengalon naer het Noorden gesloten, in het welcke de Riviere Ganges met 4 monden ofte Strangen haere in loopt. de principaelste steden zijn Raymchel en de Stadt ofte Daack. Chormandel leyt daer aen, naer het Zuyt westen sobbend veel Portugijsen ende Nederlanders woonden te weesten Philipatan ende Satigan etc. Hier veel Provincien onder de welcke uytmunden Pinop en Patan, van wien de magtigste Coningen haere naem gevoert hebben.

Petrus Texeira in zijn beschrijvinge van het Coninckrijck van Persien tellende eenige Provincien van Indien alsoo wel veel beschrijvers als zij in gemeen hebben verhaelt van een Provincie Ptat, dient Hooft Stadt ock de zijnen naem voert, maer leyt niet naer t'leyt, de selve schrijft ock dat in het Coninckrijck Capm de beste paerden vallen, die van wegen de plaets Cachis genaemt zijn, dat Landtschap leyt te gelegen te zijn, omtrent Cambaya naer het noorden ofte nort het schijnt zijn dat wij boven Chandis gestaen hebben, gelijck ick Linlex hebbe onderwonden.

Een andere bericht, dat uyt de boecken vande Coningen de namen vande Landtschappen genomen heeft, telt ock soo veel Provincien, end' gaet haer schijnt de zijnen namen, bevalen dat gaen gewach doet van Jesselmere maer op dat sij ock het getal vande 37 sonde volmaecken soo doet sij de Provincie Roch daer bij. leggende omtrent Bengalen, de welcke niet een Stadt van name heeft.

De Longste van dese Rycken is 1000 cos. ende hare breete 1500 mijlen.

Wat aengaet de Longste van desen Rycken van het oosten tot het westen is ten minsten 1000: cos: welcke dinc soo waer is als 2 of 2 1/2 Engelsche Mylen: van onse natie worden 2 cos leuc een hollandtsche myl gherechent. Tusschen het Eylanden ende t'noorden begrijpt het 400 Engelsche mijlen, want dat deel t'welck meest Eylandtsch is, leijt op 24 graden, ende dat meest noordelijcxe op 27 graden de breedte tusschen het noorden ende het Eylanden 1500 Mylen.

De Oostersche paden seggen dat het Ryck vanden Ongam van Cambaija nae t'noorden begrijpen 100: leucen: ende van t'oosten tot het westen van Bengalen tot Sindus, dat is Indus 600 mijlen of 100 leucas.

Ende dit is soo veel als aengaet de grootte van Indien int gemeen, nu sullen wij ons begheven tot eene breeye stoffe Materie: namentlijcken de beschrijvinge van Guserratte int gemeen: ende beginnen namentlijck met de generaele aenmerckinge van dit voorste Coninckrijck ende daer nae van yeder plaetse int besonder.

Descriptie vant Coninghrijcke van Guserratte int gemeen

Guserratte dat de portingeesen verscheyderlijcken noemen t'Coninckrijck van Cambayen, is den provincie van Indien leggende tusschen twee wateren dese ten naesten bij als een Eylant inde Indische see uytstaende hebbende aen beyden syden eenen groeten Ongam vanden welck d'eene die naest t'Eynden leijt inde oosterste aencompasse 30 mijlen breedt is ende wordt alsoo eens naijvere, hem strecckende op den coers van noordt oost, ende noordt oost ten noorden, de distantie van ontrent 40 mijlen, het eynde van dit landt streckt naer het westen aende Indische See: naer het oosten heeft het aen de breede Chom, ende voorbij de provincien van Sorot ende Ischmurre of de Bando: naer t'voorsten Chitor en Chandis ende naer het Eynden het Coninckrijck van Decan, ontrent welcken gaen de spitsen van dit Ryck dat mynder wt gebreyt want sij strecckten gaen rondt Indische See tot Guaior acht dagen reijens van Amadabath: ende naer het Eynden tot Daman.

groote ende scheydinge

Dit Ryck is seer groot ende neemt de Custant 120 mijlen lanck vol steden dorpen, vlecken ende gherenderen maer is 200 mijlen rondt bevonden plaetsen getelt worden behalven veele doorgevaerene Casa, inteijsten tenemael bergen, ende gebergtewildis in den oudsten Stadt.

Hare voornaems te see Steden.

De voornaemste See steden aen beyde Ongammen van Guserratte, Brotchia, gandear, Cambaija, goga, Diu, Patesatane, Mangalor, Gondorce, Nausary, gandivi, ende Balsara, of Alv Belsara. Int midden vant landt

Hamet-Wat de Hooftstadt van dese provincie.

wordt gevonden Hamet-Wat dat is de stadt vanden Coninck Hamet, diese gebout heeft, hedendaegs wordt sij gheseten Amadavar of Alv Amadabath, Eynde de voorste Stadt van dese provincie.

Rebieren en Haven.

Dit seer treffelijck Coninckrijck heeft veele schoone Reviers, gelijck Nardabath, die voor bij Brotchia loopt, Tapta, Massot ende andere alsmede treffe voornaemste Baeyen, namentlijcken de Chom van Suchaly ende den groeten Ongam van Cambaija van welckers int voorgaende particulierlijcken sal worden gesproocken.

Beschrijvinghe van Guiseratte int gemeen.

Guiseratte is zeer luchtbaer placht de principaelste voorsteedse te wesen van vromighende landen, geniet tonde groten handel van verscheyden Nation.

Het landt van Guiseratten is het principaelste in gheheel Indien, ende van deze plaetsen te spreecken, ende te setten alle de omleggende plaetsen, van alle neerstert ende het vlocht, waer omme dese den grooten handel gedreven wordt, soo wel van de Indianen ende naburigen, als oock van de Portingijsen, Engelsche, Nederlanders, Francoysen, Arabien, Armenien ende meest alle nation van Asien zijn hier ten Chineesen en Japanners die daer niet gevonden worden. Doch gelijck de ongeregentheyt van allen tijden heeft geweest, dat geen Coninck, Prince ofte Monarche zijn soo vast gevonden is geweest ofte sy heeft gestadt staen te veranderingen, in van het eene geslacht op het andere te setten ende, in groote veranderinghe, peste, oorloge, dierentijt etc. daerom ontstaende ende opdeselycken van allen voorgenomen Ubereende, ganter beraetslagende en ondergaen. Also heeft men verringe saken voorleden gesien, soo dat God den Heere ontstoocken in sijnen Regtvaerdigen toorne, mogende de sonden ende gruwelen van deze verscheydene natien ende volckeren heeft beliert sijne plagen ende straffende hant, deze Guiseratte Landen merckelycken te doen gevoelen, dese selve inden voorleden maet te sende een overgroote Calamiteyten in Guiseratten Anno 1630 ende 1631 ont, staen.

proeste, niet doore het gestadige vechten ende de beesten op den velde verwaeyden, daer nae soo een overmaten saeden ende buyten gewoonte continuelen regen dat de Riviren van d'opgewassene overe liepen, de landen bedeckten, gesaeide landen, Coloonen, ende menich te van dorpen te nedere storten, ende het gestadige dat een soort begon voortgoonde, ende sedert verginch tvolck van voorleden een grooten dieren tijt, ende abomina ble stanche onder menschen ende vee, tvolck wij nodelijck achten alhier voorhanden te wesen, om dat het tot onse Historie dient.

De vruchtbaerheyt van de landen ende de seegen van Godt, mits sinckende in, wonders ende worden om haere grouwelen van den Alderhooghsten rechtvaerdichlycken gestraft.

Particuliere beschrijvinghe van de dieren in Guiseratten

Om dan tot de particuliere beschrijvinghe ende den overspreeck van deze dieren in de landen van Guiseratte te comen, soo dient aengemerckt, dat deze landen hebben gaeren seecheren wegen tijt, te weeten t maendt int jaer, die beginnen met de maendt van Junij, wanneer de son naer den Crocijnt Cancri gaet ende eyndende met de maendt Septembre, ende soo blijven dien tijt regent ist extraordinarijs, ende wort voor den teecken van aenstaende vruchtbare jaere gehouden want inde andere maenden ist het gins soo warm ende heldere, dattet gheluck den volcke geven wort, inden voorsz. regentijt wordt het land gedreghen ende teelen gestaijt, volcke door den regen bevochtigt voortbrenght, soo dannigs overvloet van granen plagt voore te brengen, dat alle omleggende Landen daer van gespijst worden, deser grooten regen van Godt, selven wel vande Inboonderen mistruyckt, ende sijn daer door in sodanige verwonderende geestesgesit vervallen, dat sij dat dagh soo wel genomen hebbende daer op conde leven, niet meere sonde gearbeyt hebben, om niets over te nemen, om in voorraet te vergaderen, tegen dat den onden dagh, eenighe Gierste ofte dierre tijden daer overvallen mochte, ende sagen eenige dier, overgebleven hadden, soo verlaeten ende verslonten sij dat op haere dwijnelsche speerdagen, ock wesen dat andersins dagh om volcke onredaet ende aldersgaende soorten van grasmuggen die common Bedaecht worden, welcke onder de verstorvene natien ende volckeren van deze landen in swanck gaen, Godt den Alderhoogsten Regtere in sijnen Regtvaerdigen toorne.

met droyghe tijt, silex in te meerderen met regende Wael door beesten en menschen verzijm gen. —

Tgroeyen ontstonden, door de landen seer jammerlijcken besocht ende geplaecht, sonderlinge inden Jaere Christi 1630. den alderlichsten dese tijt van 12 maenden met en stijgende ende immers soo langhe dat het cruyen, twelck alreede gesaijt was tot perfectie ende volcomen wasdom can gequesen, oft eenich graen op gecomen is, waere uyt sulcken quaden ende lastigen dieren tijt spruyt, dat niet alleen de beesten, als Ossen, Coyen, ende Kalvers (die hier in groote menichte waeren) syn gestorven: maer oock de menschen in Steden, dorpen, velden ende wegen in groot getal doot bleven leggen, t'welck sulcken stanck verweckten, dat het schrickelijck en was, de passagien te beryden. —

De koyen door gebreck van gras ecter doude lichamen, ende de menschen lagh vuijlichcijt

De koyen sagmen door gebreck van gras doode lichaemen eeten, de menschen nasmen geduerighe vinden van beesten, sommighe gingen op de mistcuypen, soechende de beenderen die langen tijt te voren hunde voeden gehuecht waeren, braedende de selve op coolen, ende selfden die opgeeten, om te comme de moninge ganse Courage, die gemaeckt hebben sonde te lang tijt te vragen.

Veele verlaeten Haere Steden ende Dorpen.

Schrickelijcke gedaente vande menschen.

Desen hongersnoot is dagelijcx soo vermeert, dat veele haere steden ende dorpen selfden verlaeten, latende hun eygen huysen, als oock van dieren tijt alleenlijck bij haere gedingen sterf hadde. Overal sagmen de kinderen mackelaer loopen ende weenen, haere gedaente was wreeslijck om aensien, de oogen stonden hun diep int hooft, het aengesicht dick gezwollen, de lippen ende mont, bleech de tanden van slijm lotterende, de huyt haere hardt door dolicke mer alle de beenderen sach leggen, voor den buyck niet anders dan een ijsken sack hangende, den grooten hongersnoot gadde de kinnebacken ende schijven vande kinnen doen bleef leggen, doen huset ende Janchter van honger ende de andere lachtere aerden gestreckt gewendt deerlijcken hunen geest. Verwaerte met sich hoord oock wonde sagmen niet anders dan doode lichaemen leggen, —

De mannen verlaeten Haere Vrouwen & Kinderen doen sterven, Vrouwen verlaeten haere Kinderen, Kinderen haere Ouders, Sommige eeten Fenijn. andere stelten Haer met Vergif en Kinderen mede Rivieren.

Des jammerlijcken sagmen de Mannen haere vrouwen ende kinderen verlaeten, de vrouwen verlooten haere selven tot slavinnen ende hoerkeyen, de moeders haere kinderen, de kinderen van haere ouders. sommige hunde haere selven op dat den honger mochten ontgaen. sommige hunde gesinnen hebben uyt desperaetheyt hunne Ingewanden, ende syn soo gelijckhertigh gestorven, anders willende de doot verkorten hebben haere selven inde Rivieren gestort. Enige moeders en de onbedachtige pijn van hongersnoot voor te comen, syn met haere kinderen op de kant vande Rivieren gaen sitten, ende malcanderen hant aen hant gevat hebbende, gelijckelijcken int water gevallen, ende haere selven verdroncken, soo dat de Rivieren vol doode lijden waeren.

Sommige eeten doode lichaemen ander de lichamen vande gestorven Ja veele wierden levendich den buyck op gesneden ende t'ingewant daer uyt gehaelt.

Sommige hebben doode kinderen ende beesten gegeten, anders de lichaemen vande gestorven menschen, ja sommige hebben t'ongewant daer uyt gehaelt, ende t'selve mede genomen, om haeren honger te stillen, buyck meede te vullen, ja veele op de straten krachtigh leggende, ende noch niet doot synde, wierden van anderen den buyck opgesneden, ende de leevere daer uyt gehaelt: den eenen menich gedenkt den anderen levendich gegeten, soo datmen qualijck voremocht alleenich langhs de straeten te gaen, veel min de weegen te beryden, sonder gevaer, den heel afgesneden ende gegeten te worden, want het is geschiet in Brodza, dat eenen Jongen van 7 a 8 Jaeren op den beesaer offte maecht van eenen boddelaer bij den hals genomen, ende den strott is afgesneden, meenende sijnen honger daer meede te stoppen.

Dergelijcke tijtinghen tragetuen luedmen dese selve gheschiedden, ende
verscheyden van den tijdens haere ontrette ontfeynde syen, waermede verstaent dat den moeder
ramen hebben jaere eenighen geslaghet ende gebraeden hadde, veel meere hal den Egeirten
haere vrouwen gemoet hier ontretten, alst voort dat verscheyden mannen haere vrouwen
en vrouwen de vrouwen haere mannen de kinderen hunne ouderen afgheeten hebben
haere mannen en sommige misdaden ende dese wijfs spectaculen ont bliendse te
en de kinderen beschrijven ende te langh valle, om alles nader waerheyt uyt te drucken,
hunne ouders mensch verdeert dijn Venten menschen lijn van jonghste vergeten, soo dat de
gegeten. Lerde over al met doode lichaemen was bedeckt, die alsoo onbegraven bleven
Leggen, sodanighen stanck verwoorsaechten, dat de ganteghe lucht daer van
verpest ende geinfecteert wierde, enige van onse Nederlandsch commende
van Amadabath, hebben sommige luyden vinden sitten, met den wijnich voor
voor haere dese menschen handen ende voeten op te laeden, om te branden, een
t'mensch en lijs wiert openbaer, gruwelijck dinck om sien: Maer noch af grijselijcker, dat beneden in den
lijcken begroeven dorp Susinta genaemt) alwaer t'menschen bleef openbaerlijck op de
macht braeght wierde.

Deze swaere straffe ende plaghe Godts, is meest over saemen ende
gemeene luyden, soo die niet in voorraedt hadden gehaen, want voor de
rijcken ende die gelt hadden, noch daer noch coopen te coopen dese deze
Daemen te voren 33 3/4 tt Tarwe dat men te voren plaght te Essen - Tarwe t'welck 33 3/4 tt Hollants is
voor 10 2/3 stuv voor een Mamoudt, doende nade onse minte 10 2/3 stuv. te krijgen, sonde
placht te coopen men doen voor de selve prijs maer 2 a 3 Essen aftes 2 de Nederlantsche
condmen maer tonden becomen, dat een gheet bereijl van prijs en gewichte is. Doch
2 1/2 tt becomen. Gelt de Heere geeft de vermeyen dat mede daesten te vinden.

Anno 1631. Den beginstijt int volgende jaere 1631. liet sijn int begin aenlion of
een goet Coopen jaere worden sonde, het gelbat stondt daere te gaen, waere
deese de gheadnen dat betere coop begonden te worden: Maer (helaes) t'en dierte
Gelt den Heere niet lang, ende besaen de steurte noch niet t'en einde geeomen dat, want
sendt vanden Hemel menich plaghen, ende ongedierte, die veele schaade int meest gheval deden,
te van spruick, doen het doen begonst te rijsen, ende insonderheyt daere wederhuen noden
haenen, Ratten, muijsen, die groote schaade inde Vruchten Doen.

Dat naer soo overgroten ra gen dat de Riviren over Vloijden ende boden dien soo danighe deste Lentiale coorten dat milioenen van menschen op nieuws Storven

waren, wierden sulck een overvloedigen ende geinueerde plagen, dat veel
steden, dorpen, ende landen onder
stonden, t'welck de meeste ende grootste schaade aenbracht, ende het
coomen wederoom dierdere, als oijt te voren dede, Vooreden, doen luyden
de geene dieren dich schatten ende t'gelaet daere den hongersnoot uyt
gestaen hadden, gebrech hyden, ende sommige van honger verghaen:
Boven dien sondt den Almachtigen sulcke braede siechten ende seere
quartes dat qualick een mensch wast te vinden die met de selve niet
belaeden wierde, dat op nieuws Miliioenen van volck verdorf nam: doen
men de gestorvenen hiese en daer op de Straeten leggen,
sommige meesten daere dooden 3 a 4 dagen in huys sonden, om dat
geen gelt hadden te geven, den luyden die geven dies de overleedenen
weg te draegen, anderen welcheer Volck uyt daere afgestorvene tot
afsien te verbranden, conden geen sonts gewes becomen, maer
Vlaesen gewoetsacht, de lichaemen ongebrandt inde Riviren te
werpen, of te ende aerde te begraven, ende alsdoen wel

dese.

Hoewel dese calamiteyten beginnen op te houden tot en synde de oorsaecken van hare tochten by veel te tyden niet te vergelycken

desse Calamiteyten de meerwolyende Jaren hebben beginnen op te houden ende alsoo ontbaeren waeren tot verbeydens Christ beginnen te varen, so en syn de tegenwoordige tyden ende overblooduye lyfmoeyten, by de voorsydene niet te vergelycken; Godt almachtich bewaere alle Christenen landen voor dierghelycke plaegen, daer van de voorsz. oorsaecken ende faecheren oorsaecken syn de gronden: ende wil deese eyne generale ende swaere miltryeken tegen alle voorsz landen, in voorsyen steene barmeyen. Ende dat meeste oft aengaet de fraeye beschrynginge vande gheschreeven Calamiteyten, ende de gelegentheyt van t Coninckryck van Guiseratte int gemeen: dit sullen wy laeten tot de beschrynginge van eyder plaets int besondere, ende beginnen nemende vande Stadden ende Casteelen gelegen.

Vande Cuyp stadt Guiratte

Guiratte is een corpstadt die vande Nederlanders ende Engelsche met beleegeren gelegen spees Nouvelle bressa van 21½ graeden gelonnet ende 43 minut Tayte, de welcke andere Tyde noemen, nemende daer beym van Baramprour ende leyt 4 Myten benoeden de stadt in Zoe, beginnen om met middelbaere schepen te gaen tot de Casteele, met minderen van grooteren, tien ende meeste gantt get Casteele, met minderen van gaeden, staen ontrent, dat sich van schoon in tracten gegeven, wiere van eenige bande Nederlantsche gestraeten tegelegen Middelbures ende t'gacht de duyne geremmen Zyn. Ende slincken gaet dat beneden de stadt, leyt Remiel een vermaerdelycke plaets van Inwoenders Naitos genaemt worden, synde den meesten deel vanent volck, verscheyden manieren van ephaack vande Moorsen gestruyckende daer syn naeuwe straeten ende hooge huysen, van de welcke men de meeste met trappen te gaet.

Remiel een vermaerdelycke plaets.

Guiratte is een matige stadt aende Noorder cant gelen heeft 3 poorten ende t Casteel een die op de meri comyrt.

Guiratte is een matige stadt in Gaze gelegen zeer schoone gewassen van Comynen: gelonnet naest de wyse van Arin. de stadt leyt langhs de waterkant open, sinde aende landt syde omgegraven met seeden dael, gedeelt 3 principale, voorsien, vande welcke een streckt naest Brissie een leegen dreg, daer die naest Brutcha, Cambraija, Amadebath, seeghen, overschepen) de aender streecht naest Baramprour ende de derde naest Nastrasij. Het Casteel van Guiratte gedeelt mede een poort, streckende wederom gelyck t'zuelck is Medin noemt Myten t'Casteel leyt get gracht vanden Gouverneure, sinde naest daer aen get tollegnyt, daer alle zeetgaende sy recommende goederen voor yeder tiendeyt betaelen 3½ ten honderten: ende ontfangt silver, dat maeckt 2 percento gedeelt dieselve by get [illegible] de marcht van alle coopmanschappen, die van alle omliggende plaetsen, om te vare, coopen gebracht worden. Buyten de stadt vinden, bequame veele remarcabelycke Lustgoeden ende fraeye begreusenisse gesien, een staende meester ofte tanck, van gaeden staen gemet hoff hebbende ende de gemeene Wegen breedt te allen met steenen straten nederseende: met midden staet de kapelle van den stichtere, het is een wonderlyck werck, soo wel door syn grootte, als excellencie gebouw

Ontrent 1½ myl

In tolnys betaelt men 3½ ten honderten voor uytgaende en incommende goederen. —

Buyten de stadt syn veele lust Hoven ende een fraey Tangele

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Vande Coop-Stadt Siuratta

gelegenthoit ende Situatie van de Chom van Sithalij

Ontrent 2 1/2 myl bendoeden de Revier vande Abrijse van Siuratta leyt een gansch bevrijt tieffen landt, laten side t'zuyde landt, daer de Grooten gheseepen gaderen, end' gaen gaet Lossen, die met haren oirsch Landt vande Siuratten gevoert worden: synde de distantie van ongeveerde 4 hollantsche myten, daer Reede vordt toe met bij de Nederlanders alle ingeseten, genaemt de Chom van Sithalij, leyt op de noorder breedte van 21 graeden 30 minuten, op den cruych van noort oost ten noorden, ende Zuydt west ten Zuyden. Het incommen is met wyt side op steyle klaeuse steen, side met laege duytse maer 5 vadem diep den gront gaet staet vlack op gaende, op de Reede voor 't dorp Sithalij daerde schepen leggen, is ontrent een myl shet Schoot wyt, de Zuydt Zuydt weste winden maecken de Reede onvrijlick voore alle andere winden leggen daer besocht. te meesten deel van desen Jaer vallen met lage weste dagen, daer by is gemeen stijll, soo dat op Zuydt weste Mane macht alhaest te zoecken te Lant wint dienen aengedaen, ende vroedt, vooral end' Zuydt

Reede vande Schoore van Sithalij

Een N.N.O. ende Z.Z.W. maene maeckt thoogste Wacht.

Nassary ofte Namsarij, Gandij ende Balsar, Zyndrij, stadekens staende onder de Oriedictie vande Siuratte, te weet Nassary 6: Gandij 9: ende Balsara 14 myten naer t'Zuyden, daer plegen gevoert quantiteyt van grone doncke, het gemaeckt te worden, oock vult daer veel Gont, bequaem om Schepen ende Huysen te bouwen, t'welck daerommen door gevoert wordt, desen plaetsen leggen langs de Oostcraffe van dese Kant, ontrent 2 myten int Landt. Gandij heeft een Reviere daermen met Fusten inde See comt.

Nassarij, Gandij en Balsar

Discryptie van Brotchia gelegen op 21 11/12 graeden Breedte.

Brotchia is een stadt 12 myllen noordt waerts van Siuratte ende ontrent 6 myllen vande See, gelegen op de noorder breede van 21 graeden 56 minuyten, dicht aende kandt van den seevene Reviere die van boven decht inde Mandou Warf comt, ende sich inde See loost. De stadt is rondt hatsieren soore sterck gebouwt op seven hoyen berg, omringt met muren, van harden steen, soo dat van buyten de stadt de gedaente van een fort voortcoert. De stadt heeft vijf poorten, met seeres potentaelende limen daerop, naer landtwijse seedelycken sterck gebouwt, begalven 2 langs de Revier ofte waterkandt, daer de seyckers timmeren dat inde stadt gebruycht wordt met brandt wordt uytgesoeckt: boch komt aen deselve poorten met voor Tyde. veele vremde Tollmeesters, veele boots met gont geladen, sonder vrient kennisse in groote booten verhalen sonder inde landtpoorten wordt gemeenlycken wayt gevonden, sonder vrients consent nie, munt mach passeren, daer leggen seniege soldaten. is zeedelycken gepropoleert dog met bequaem om te gebruycken. De stadt is zeedelycken versien met Kanon, daer leggen twee groote vaerstedden Haeft 2 groote voor stedden daer meniyge vremde Schepen comen in sake gelegenheyt haerer natien ende volck, die Zy Borat noemen, Volcke sake met weeren side cattoen coopen meest bekomen. van linwaeten diergelijcke, worden gemaeckt de beste ende fineste linwaeten van gemaeckt Worden. gheheel Siuratten, de caepmanschappen die hier door passeren ende meer andere plaetsen vervoert worden, betaelen voor tol 2 ten hondert

het landt is

Beschrijvinghe vande stadt Brotchia.

Het lant is vruchtbaer.

Het Lant is seer vruchtbare van Tarwe, Rijs, gierste ende alle ander fruyt; oock hebben sijne ontrent veel cattoen, dan niet in sulcken abondantie als in Nederbach ende omliggende contreyen.

onder t gebiet van Brotchia staen 84 dorpen

Brotchia heeft onder sijn gebiet 84 dorpen, daer van Jurisdicten geniet, doch tijts heeft sijne gebiet wijder int gebreet, want het strecken buyten nae dese andere steden, die in haere besondere voorsten hebben, ontrent 4 mylen benoorden de stadt by het dorp Harkoot, nae het Zuyden deylt de Rivier haere in twee armen, maeckende alsoo een eylandt, op sommige plaetsen $\frac{1}{2}$ en ook $\frac{1}{4}$ van een mijl breet, dewelcken met verscheyden waterlingen, soo datmen aen beyden sijden vande Zee comen can: haer strecking is regt oost noordt oost, ende west Zuydt west de gronde is meest cley met wenich sandt vermengt, begaven rontsde stadt, daer heeft men meest sandtgrondt: de reede van scheepen leyt de Rivier is op 7 vademen in een open Zee, sonder beschutsel voor eenige winden als gelicken aen 't landt, de Rivier strecht meest Noordt oost ende Zuydt west.

5 oft 6 mylen int Z. oosten van Brotchia leggen de bergen Vindact, che: seer vruchtbaer: daer de Achaet stenen uyt gedolven worden

Het Landt ontrent Brotchia, is seer hoog ende bergachtig, besaten ontrent 5 a 6 mylen int Zuydt oosten, daer de bergen Vindactche genaemt leggen, strecken een groot stuck voort by Barampoor, Zijnde seer vruchtbare van Coorens ende andere graenen. de gronde is steenachtig met swarte aerde vermengt, seer bequaem tot Zijdelandt (daer tot het meest gebruyckt word).

Uyt deese bergen worden steenen gedolven, genaemt Achates, van welcke in Cambaya diverse coppen, singuetten, heften van messen, merck steenen ende andere fraeye soorten gemaeckt worden, het landt gaet rondtsom Brotchia gelegen, is seer vermaeckelijck met diverse boomen, uyt welcke een sap getapt wordt gesoden tot Jazij, dat voor suyker gebruyckt wordt.

Miraeckelen van een Moor een Heylighen buyten Brotchia bedraven.

Op den plaetsen van Brotchia naest Amadabath, leyt begraven seecker heylighen Machometist genaemt Pelle-Medoni: tot de welcke de Moren uyt alle quartieren loopen: sommige op dat Sij Rijckdom, eenige dat sij kinderen, ende andere wat sij meest begeeren verkrijgen konden: Men vindtse inde weg die swaere ketenen om haere beenen gebon, en een slot aen haeren mondt dat sij nimmermeer los doen, dan wanneer willen eeten, andere gaen op weetelegden naeuwaren gebonden: ende als sij deese bidolijcken dese heylighen gesproet hebben, dan breecken de ketenen ende de slooten springen op, twelck sij alsoo valsch liegen als superstitions gelooven.

Jambuysar

Jambuysar ofte Jamboush is een groot dorp gelegen 6 mijll van Brotchia op den weg naer Cambaya hier wordt oock Indigo gemaeckt naer met veel cost.

Vande stadt ende Rivier Cambaya.

Cambaya is ontrent 16 mijllen noordtwaerts van Brotchia gelegen aen de Zee, in een groote Inham, alwaer de Rivier Mey (daer de stadt langs gebouwt is) haren oorsprunck neemt,

Cogon

Beschrijvinghe vande stadt Cambaya.

Gelegenthoyt vant Dorp Sorode ende de Reviere van Cambaya

Eygen voor de Reviere ontrent 3 mylen van Cambaya leyt het dorp Sarode ruym 1000 inwoonderen zijnde huysbrouwen Coorn gevende ghelijck alhoo genaempt. Dis met klooven de Reviere ende weyden leest overlangs machen de Reviere loopt met lauch waters gesaet derwes, uytgenomen 2 oste 4 hillen, die altijt waters gebrek, als wassemen tot aen de middel ende onder de armen doorgaet, met sonder pricket, ende ben gheen loots man gebruyckt den gaten af te weten, de Reviere vloyt met een dagelycx tyt 7 vadem op en neyder: op de manieren vande Reviere Roulon met soo waters comen de schepen dicht onder de stadt aen strandt ten anckeren, daer met lauch waters gesaet derwes behalven, den grondt is sandachtich met cleyn beymengt, soo dat de ankeringen (aende gront sittende) soo veel lasts niet en houden, dan ofter de gront hardt land waerts.

Groote ende sterckte vande stadt Cambaya

De stadt is rondt soo groot als Goiaratte, met seven dobbele steenen muyren bevesight, heeft goegge ende straeten, seer rechte straets, de straets met poorten gebouwen afgescheyden: int midden dyer marcktten, seer groot ende treffelych gebouwt, daer alderley coop, waren ende ingaet, bequamen gaten om te bekommen. Dijs Cambaya heeft 12 poorten daermen dijs de stadt heeft in syn omme ganck, de distantie van 2 veren gaens, voorsien met 4 schoone tanken ofte waterbacken, daer de buyten t. gesaete daer water uyt becommen: 15 Caravanckes groote ende wel gemuschte steenen, waer inne een yder mach gaen logeren: beplant met menighte van schoone Mangot die om trent daer groote ende overvloedigh is naer alle omleggende plaetsen overvoert worden, onder t. gebiet vande stadt, leggen eygene dorpen, daer van inkomsten genict: als tallen van de goederen die te waters incommen 2½ ende die te landwaerts binnen gebracht worden 3½ ten hondert, de inwoonders sijn meest benijdens ende gheheymen, seer swaeren ende diepsinnich in de coopmanschappen. Daer de gaerten handel op Dio, Goa, Atchin, Mocha, Persia etc. met alderley soorten van cleeden, bestaende in scotons Conde dneaten, zonetiaenen Malen van 15en sommen, duyten ende alderhande coopmanschappen in vrachten quartieren vallende.

Goya

Goya is een Stadeken ofte groot dorp gelegen ontrent 30 mylen van Cambaija nuwerts waert ende de gedaente van een Reviere verthoont, t. zy een tamelycke vlacke met gebrupelseyt met gheheymde ende beniaenen die met de Reviere ende sinnen reeden daer gheraken: Goya heeft geen poorten ofte wallen, dan alrondt een muyr van gaeden steen opgetrocken, hier is de kloof ende andersins plaetsen vande portugesen overlangh verzeylt, commende tot gelegde vande Castillas ofte coopvaerders schepen (voormits de practicanten sanden ende droogten) alhier kommen, ende verblijven, tot dat de waerenghen geladen zijn, ende in haren Compas naer Goa ofte andere portugesen plaetsen wederom verzeylen.

Patezzatanw en Mangerol.

Patezzatanw ende Mangerol zijn twee vlacken ontrent 9 mylen beoosten Goya gelegen, daer valt veel cattoen ende linnaten.

Aen zee

Vande stadt fortressen en het Eylandt genaemt Diu.

Als het interest van dit boeck, ende aende tyt streckende, hoeck naest het Eylandt leyt de stadt Diu, alwaer de portingesse drij starcke Casteelen hebben, deese stadt spreet veele tyrannyen soo wel als vande Indianen diu gheseten (de laetste by gewelt met ge-, gepromineert synde) welcke naem den eylandt behouden, ende also seggen de Agredine vijf eylanden, nalve drie vier eylanden, het welcke de portingesse, malliva noemen etc. wordt van haeren voortreffelijcheyt also genaemt, om het onderscheyt van diu — noulaca ende dry eylanden mee, so etc. men vertelt dat de dochter vanden heere van deese eylanden van haeren vader een gave eyschte, t'welcke alsoo haer toelaet, soo begeerden sij den Toll van dese plaetsen, voor seven dagh. die ge: 4 stuckens golts (also dese tyt dese gangbare waeren) bedroegen.

Amadabath is de Hooft stadt van Guserratte.

Amadabath is de hooft stadt van dese provincie ende Coninckrijcke van Guserratte, gheleghen op de 23½ graedt noorder breedte, het is 16 Nederlantsche mylen van Cambaja ende 15 van Gouratte, ge-, bouwt op een blachte aenden ouvert van een fraeye woestachen, is een gemeydige groote ende neringhrijcke stadt wel 6 à 7 mylen int begrijp, met haere voorsteden ende aengelegene dorpen diu wesen in gestalten sijn ende aende stadt gherecheert worden, de stadt is omringt met seven starcken muyre, boven met 12 schoone poorten ende wel seven tweeren tot streich weringen, voort breede straten en menighte van treffelijcke huysen, ende seven differien van van Moskees ende banjaensche Tempels, gebouwt nadre de wijse van deese landen, int midden vande stadt leyt een tamelijck starck Casteel met hooge muyren versien, daer den Gouverneur Generaal sijn hof ende overvloedige hondt, de poorten vande stadt worden stadts met wachten besetty. Sonder merck oorlof niemandt uytgaen mach, deese wachten worden gevonden omme die van Badmen, leggende vijf mijlen van daen 50 cos ruyme het uyt te houden: het thoren vande voorsteden man te verswinderen, sonde van noode sijn soo starck den Graeven. Mogol haere met een overwinnen,

Beschrijvinge vande Waeren ende Comodityen ten deses Stadts.

De stadt is seer volckrijck, ende met alderley nation gepeupleert die magtige treffelijcke dreyven. Haere vallen alderley fijnne waeren, van cleeden, soo van syde als cattoene, mede enige schoone laechsche Tulbanden, ende geschaelen van gout ende syde, seer constich ende costelijcken gewrocht, veel syde stoffen als satijnen, Contrijnen, attolas alegijn, grenellen ermijn van Gout, ende syde die de vrouwen draegen, Mede alcatijven, Abrihamit ende diverse soorten van lijnwaeten, als rode ende groene Chelas, boeruns, Candelins, saeyen ende witte smalle baftas, Item van t'middelbaer soorten wordert ick alsoo een groote quantitejt te bekomen, Suijcker soo Candij als prijsselijcker, Comijn gomme Lacca, Binge ongesijpen, borax gedruyght ende geconfijte gemberen, alderley soorten van confituren ende Mirabolanen, Item salpeter salwe momacy ende goede quantitejt amil, diemen nadre de plaetsen daer sij meest gewonnen worden, is genaemt Indigo Chircas, mede worden veel in de stadt

Goede stadt

Van Amadabath de hooftstadt van Guserratte

Deser stadt eenige diamanten tegercocht die van Visiapur commen dastimen tot sestinge can machen, tot hier toe te becomen zijn, alle dese Coopmanschappen uytgenomen worden voortgebracht uyte Europa, Persie ende omleggende practicijen van Indja, waar door de stadt in neeringe seer gheresen is.

In Amadabath worden machtige Missiën gehouden

In Amadabath hebben gelycken worden hare machtige wortelen door t'gansche landt dat een groot getal der coopluyden aentrecht, om dat men t'gelt met sonder gevaer van d'een plaetse na d'andere over can voeren, waermede de inwoonders hare coopmanschappen die sy tot coopen of verkoopen van noode hebben, betalen.

De coopman betaelt geen Tol

De goederen voer uyt ende inwaert betalen geen Tol, dan alleen lycken aenden Cruydwaegh ofte Gheit voer waer Caeraes den mandoen de inwoonders, minder ofte meerder 10 2/3 stuyvers de Guldende ende handelingen, boven gheset zijn, mogen coopen ende verkoopen wat sy willen, sonder eenige schattinge ofte Gheven te betalen, uytgenomen eenige verboden waren, als Salpeter, Lont ende Salpeter, dewelck met consent vanden Commandeur moet gheschieden, ende met eenige schepkagien tot Cambaya verzonden wordt.

Onder het gebiet van Amadabath dorpen staen 25 prm. Cijzalie

Onder de Jurisdictie van Amadabath staen 25 principale steden ende dorpen, daer men jaerlycx can trecken, die by estimatie 1990: Cleyne dorpen ofte vlecken, die staen 25 prm. Cijzalie, ende jaerlycx dorpen ende steden incomsten betalen ende de andere voordeelen ende profijten aende stadt, de gansche incomst van deser Cijzalie ende Lagher mindere stadt ende omleggende plaetsen plagt ware extente te wesen

Dorpen.

6 milliroenen Cooppen, ende daer en boven, dan zijn door gewelt ende calamiteyten, oorlogh ende sterfte van ontallycke getall der ingesetenen vermindert, deser Incomsten genieten de Gouverneur ende Coninck, om hare soldaten te betalen, ende de landen van deser ende omgevorderde te bevolken, alhoewel menigmael selfs aen den hoff practiseerden, ofte van de Provincie ende Tollen van hare mayt. contributie genieten.

De Regeringe hebben den Gouverneur Coutewael en Casghy.

De Regeringe vande stadt ende omleggende dorpen, bestaet by den Gouverneur, Coutewael ende Kasteel die sy Caegy noemen, hoewel hy tegenwoordigh veel minder over sien vanden Coninck zijn, als voortijts ende dominien.

Vant Dorp Chinchoes.

Sickesa ofte Chinchoes is een groot dorp leggende van Amadabath 3 cos ofte 1 1/2 mijlen gelegen, hier woont gehouden een seyone tot ofte Heydens Capelle, inden welcken sacrificeren Cafis begraven leyt, hier heeft gewoont de stichter ofte Leermeester van den Coninck van Guserratte die dit geselschap maeckt heeft ende noch drie andere Coningen met hare gemaelen ende kinderen leggen in den andere Casteele, het geselschap gebouw is van marbersteen (ongelijck de rest) daer zijn drie plaetsen,

van

Beschryvinghe van Amadabath de Hooft Stadt.

van de welcke den graet 440: Calommen van maximo staen,
30 palmen hoogh boven vlack gemaeckt ende wederdijs om hien, aen dien
ende staet den groten ende wel gebouwde Tanck oft wijwe,
daermen met veel vendtsers can wtsien,

De Machumisten bidvaert tot den boyzaert nisse.

Den meesten heop wands Machometisten wt alle quartieren, comms
daerlicx op desen boyzaert tot Amadabath van haere gebeeden doen: waermeede
verscheydenlycken, gesworen afgiet van sinne sonden bekomen, hiere
van daen een eer, oft te salen wederkantesche mijll, leyt een hoogen
steyn met een schrift inwelck Choü Chimatiw. den wands treffelycke
Magullen heeft laten maecken, die op desen plaets den laesten coninck
van Guseratte in denen strijt heeft overwonnen, ende alsoo t'coninck,
lyck van Guseratten den grooten Mogull onderdanich gemaeckt

Aen Dorp Sirchees wordt veel Indigo gemaeckt die naest de plaets alsoo
groeten is, mede wonnen wt de goede gelaeghentheyt van desen plaets
soude ascheyt connen, die saede met veranen wands linwaten genoemen

Indigo ge plant.

Sijnlieden bruyten Amadabath gelooven Betty Chiut ende Wadrom Alsoo genaemt wordt.

Ontrent den leeden van Amadabath wert gesien den ander boyzaertenwe
van den machtich Moores Coopman genaemt Haiom Moiom die den denigen
dagelycx gaedde van vijtnemende schoonheyt, soo dat togen de selve met
onbegrijpelijcke liefde ontsteecken wordt, ende om syn hoofd voor
nemen met denigen schijn te bedriegen: gelijck bij den Cazij, die alle
tecens ende overheden van steden, landen, inderteecken, als van
den coninck doore syne gesecentheyt daer toe volmachtigt wegende
by gelijckenisse: daer wat denen achter die schoone wenschen voort
braght: soude den dijgenaer, de wenschen niet mogen verlijcken
willigen, ende wert hem gelooven soude, de Cazij antwoorden dat
waere op den gemelten coopman replicerende, ick gelove oock soo
dogtere achter gaet mijn schrift dat de wenschen alleenlijck ge-
schieden mach. t'welck hem den Cazij sondere achterdencken toestont
sijn daermede te vollen meijnende verseeckert te wesen, doet eijn
dogtere genoegsaem togens haeren danck, als wel eenende bevonden,
sulcken abominable sonden van Godt ende den menschen verwloeht was,
beslaepen ende vleeschelijcken bekent die t'gelove haere Moeder ende
andere vrouwen gedaen gegenbaert, sulcx dat sijndelijcken tot oren
vanden Coninck Soltan Mamoet Zegeraw (die indien tijt guseratte
begeerende) gecomen is, die hem niet tegenstaende met den voorsch.
voorstaet schrift traechte te beneeden, openbaerlijcken dede onthalen,
ende lagt in dese capelle met eijn vrouw ende dogtere (die naest
hem sijn overleeden,) begraven. waer van de boyzaertenwe tot
een gedachtenisse van den soo schrickelijcken dadt wordt gesien,
Bety Chiut: dat is (onder aenbiddinge gesprooken) een nieuw taelw te
leggen te dogtere schamelheyt.

De borgon van Mirt weesen van Amadabath beginnen de boyzaen Marwa, welcke den
Marwa streecken seeven weest landt boyzaten, want sij streecken daer wel 150 cos langh
150, ende 200. cos. de weeg van Agra, ende naer Oüyen ontrent 200 cos, diemen niet can

paerdeen.

Langs de Wegh[e] van Agra ende omgen.

passeren, van t'hooge gebergte, op wiens top een onwinbare Casteel gebout is, Singchit genaemt: Synde de residentie van Bana, een vande principaelste Radjaes of Heere Coninckxkens, die oostwaerts de Coningen van Pettan, nochtans den grooten Mogoll, niet seer comen dwingen, dewijle de Indianen de welcke altsamen gheheydenen zijn, oostwaerts Oost ende noch seer veel daer toe behooren: als die van Boomen, Guoren, Puno, Syn Seeroggaffiw is over al ghesloten door het gebergte, dat men qualijck op comen can, ofte soo dese wegh eenigen toegang was: dat is door de corte steech ende gerechtsaem onwinbaer gemaeckt. Desen Radja Zegetmen en costen tijt 120 dijsent paerden te velde brengen can. —

De Radja Coelijs ende van t'lant, schap seer wijdt en dick maels den Mogol schat tinse te geven

Crisegen de stadt Amadabath, ende Trappen woont ock een Radja in Coelijs gesaten worden: welcken inde wildernissen, welcke daer behoren van het gebiet vanden grooten Mogoll, aende zeekuste zijde van dit landt, is gelegen t'Lantschap van Seez. Staende onder Guserattee, alsoowel dat deselve Radja ofte Coninckxken is een vasael vanden grooten Mogoll, soo voorgeet sy hem dickmaels schattinge te geven.

Bijsantagar een groote Stadt bewoont van Heydenen ende Bramenes.

Bijsantagar is een groote stadt gelegen int midden van Guserattee bewoont vande heydensche secte Bamans, de welcke wy ende de Portugesen Bramenes noemen. de stadt is wel 20000 zielen groot seer ciuijlycken met straten treuwents ende heercken gebouwt: In stadt een groote Tanck ofte Siteene, daer de Inwoonderen soo wel mannen als vrouwen haer dagelijckse bauden, set wat oostwaerts een arm deels, maer is door Landt beminnige ende door zee aen te vouden seer rijck ende machtich geworden, de waeren die daer vallen zijn Calicuse gaeren, ende Linwaten: ende alderhande Cleedinge als Tseuwe Boekxe &c[a]=.

Pettan is een Stadt wel 6. mijlen int rondt

Pettan is een groote stadt, wel 12 ofte 6 duijtsche mijlen int ronde, gebouwt, met zijsen van haeden staen: leggende aen de strom Zijn mijsen die tot dese voorseyden tijden Zijn ingetrocken, waerdoor de stadt door Calamiteyten in swaerigheyt ende prejudicatiw seer begonnen te declineeren, ende oock ende vande stadt, leyt een groot Casteel, omringelt met hooge mijsen, ende stercke gemetselde toorens, daer den Gouverneur zijn residentie heeft.

De Inwoonders zijn Benjanen

De inwoonders zijn meest Benjanen, seer gemeersaem met smucken van aensicht. Ende steden in deser landen gebruijckelijcken, Mede vallen hier veele groene stroomen ende Grindelt, mitsgaeders eenige groene Linwaten, als de ostenaelt ofte neusdoecken van diverssche couleuren, Tulbanden, Sydedoecxkens, Longies allegiens &c[a]= Int midden vande stadt leyt een Magnifieque Moorsch tempel Moorsch tempel in Pettan.

Voortreffelijcke kerck, oostelijck werck, geestigt op 1050 pylaren van marber ende andere steen, seer met diverssche andere gebouwen ende Edificien,

als

Beschrijvinghe vande voornaemste Steden.

dat meest buyten de stadt veel schoone ende vermaeckelycke hoven vande van t'meerendeel eyn vervallen, ende de ghene, dese van allen bij over syn staende. Dese stadt wordt seer ghepeylt van de Coüleurs (synde seecker hoorsch vyt den landt schap daer omtrent gelegen) die de inwoonderen menichmael bearbeyden, ende swaeren tol. act. nemen, waer door de stadt in neringe ende prosperiteyt daghe lycx seer afnaemt.

Chitepoor. Chitepoor is een steedeken ofte vlecke gelegen 12 cob van Pettan, ende 15 van Amadabath, gebouwt aenden eandt van den Lopende Riviere, hier valt veele Cattoene ghewaen, ende groove linwaeten, mitsgaeders veele garauen ende eetbare waeren, waer by de stadt vernament lyden bestaet, de inwoonderen eyn meest boyaemen ende heydenen, daer is een Comvoyenoe met ontrent 150 Soldaeten, ommme de wegen ende de Caffilas, die hier door naer Agra ofte Amadabath komen te veyle te beschermen.

Messanu. Messanu is een open vlecke ofte ghecent deurt 15 cob van Chittepoor verre van met een ont vervallen Casteel, daer de Comvoyenoe met 200 ruyters gaet woningen hebben de plaetse bestaet meest inde landt bouwerye: wordt valt hier veel Cattoen, ende eenige soorte ende van linwaeten

Den Wegh van Amadabath tot Suratte. Reysende noordoost van Amadabath naer Suratte: sullen wy voorbeelt de voornaemste steeden ende dorpen aentreffen.

Van Amadabath tot Jesimpoor een schoon dorp met een groote Serayj, ofte ruyste plaetse daer de reysende linden 1½ cob, Batova een groot dorp met een schoone tanck 3 cob. Canis gelegen ontrent een Revieren, mede alsoo gemaemt 2½ cob: ende van daer tot Mandabath 3 cob.

Mandabath is gesticht van 2 gebroeders. Mandabath is een seraij ende voor vermaechelyck steedeken, gebouwt langhs den oever van een tamelyche groote ende voor visschrijcke revier, gesticht door twee gebroeders, die aen t'overeynde eyndt vande stadt een taey Kolyck ende Commelyckse pallaijs gebouwt hebben. De inwoonderen eyn meest Banjaenen: daer vallen eenige linwaeten, ende veel garauen, daer by de plaetse merkendeel bestaet.

Naviaodt. Naviaodt ofte soo andere schryven Niviand is een tamelyck steedeken met schoone gebouwen, ende heydensche tempelen gebouwt: leggende van Amadabath 20 C. van Broeders 10 cob, ofte 14 ende 9 Reysen, Lantsche myllen. Hier vallen veele linwaeten, als mede eenigen Indigo, doch niet in quantiteyten.

Wasset Van Naviaodt tot Wasset eyn 15 cob, ende voorbeelt passeerden de dorpen Sejuntra ende Amomoggij leggende 7 ende 5 cob vanden anderen verscheyden.

wasset

Steden gelegen int Coninckrijck van Gusseratte

Wasset hoeft aende Rivier een oudt Vesten casteel.

Wasset hoeft wasset is een oudt ende vermaelden Casteel, gebouwt op eenen hoogen berch aenden Noort zijde Rivier, die inden Ingaan van Cambaya leyt compt: de plaetse is redimaect besloten met ontrent 100 schreden, die wel gronden, ende de Casteelle die zijne door partijen wel toe staenden Cammith gestalt 1½ duyrie de eene afwonderen.

Van de stadt Brodera. ende Broecha.

Brodera is gelegen tusschen Amadabath ende Broecha te weeten ontrent de oost-zijde van Amadabath. ende 30 cos beswesten Broecha. deze stadt is gebouwt by een Heyden genaemt Rasia d'Ohir, ten tijde van Sultan Mamoed Begeram. den laesten Coninck van Gusseratte. is gelegen ontrent 1½ mijlle van out Brodera. doen tijde leyt genaemt Radiapoza wiens stadt door zijne stichtinge groot te niet gemaeckt ende de Inwoonderen allenthalven aen gen getaeckten.

Brodera is een landt stadt gelegen dicht bij een cleyn Rivierken Wasset gheheeten.

Brodera is een landt stadt, gelegen op een vlacke ende sandige plaetse, dicht bij een cleyn Rivierken Wasset genaemt, begaeten met een yeerste Tanck ende oost ende west voore de poorte die naer Broecha leyt, noch een yeerste Tanck staende westen zuydelijcken diep ende ontrent een pistools schooten wijt, aen d'eene zijde met een muijre van steen uytgemetselt, daer de Inwoonderen westen uytgaen de stadt leyt. Voort is in zijn muijren ende bolwercken of te zeer dick van calck ende steen uytgemaeckt: heeft 5 goede poorten: waer van een is toegemetselt alwo daer geen wegh en leyt. heeft een yeerste voorstadt aende west zijde, meest bewoont van Arabiers ende aenbijts luijden die met Linnen bedrijven: daermede de Inwoonderen (zijnde meest Banjanes kooplieden ende weynige Mooren) haere meest generen, t'landt rontsom de stadt ende omliggende dorpen is hoe wel best daer van Corren, Tarb, Rijs etc. mede vast gisse veel Catoen, dat voore de beste van dese quartieren gehouden wordt.

Onder t'gebiet van Brodera staen 210 Dorpen

Onder t'gebiet vande stadt staen 210 dorpen waer van den Commandeur de Inwoonders van 75 gemet tot onderhout van hunne knechten, ende soldaten, de andere 145 dorpen worden vanden Coninck aen verscheyden Capiteynen voore eenige gedaene diensten ende tot onderhout van dare volck in voorseldinge gegeven.

10 schoone tuynen ende Begraefnissen ontrent Brodera

Int circuijt of te rondt van dese stadt, leggen 10 schoone tuynen ende begraefnissen, verscheyden van hoecken, vierkant, ende cortelijcken gemaeckt, gelegen is int midden van een yeerste boomgaert, daer een machtich hoose met zijne familie begraeven leyt, begalven deze begraefnissen zijnder noch 5 schoone Lustgooren, beplant met diverschen fruyt boomen ende moescruyden, daer een yder in mach gaen sijn vermaeck nemen.

Binnen ende buyten Brodera Woonen veele Wevers.

In ende buyten de stadt Brodera ende omliggende dorpen woonen (gelijck voore geseyt) veel menschen die dagelijcx yeerste quantiteyt van alderley linnaden maecken, tweleh om hun dienst ende fijnte

naer

Beschrijvinghe Van t' Coninckrijcke Van Guserattte

Linwaet valt beter dan van Brotchia.

naese alle quartieren van India vervoert wordt, dit Linwaet valt veel dichter ende rust se dan dat van Brotcha, doch corter ende wönich smalder, waer aen het wel te komen is, de voorsz. inge die hier gemaeckt worden, Zijn smalle ende breede baftas, nicanias, madafaras, camokijns groene Cholas, blauwe alzamans, beseams, Cinzandus &c.

Smirkena een Hooft Lant daer veel Gommelack van daen compt.

Item sijn oostwaerts ontrent 16 cos van Brotcha leyt een voort genaemt Simirkena, alwaer wijt het gebergte Jauckijre 20 a 25 : Is het gommelacca te vinden is, westwaerts van Brodera ontrent 10 a 15 cos, leggen 5. oft 10 dorpen die onder den Heere gebiet staen. Hier woont Jauckijre hartijn Indigo geseijt die gebruijcht wordt tot verwen van linwaeten,

Van Brodera tot Brotchia Zijn 30 cos, onderwegen passeert men, Caravan Cabool ende andere dorpen daer de waghens tot de reghtende linden, ende backen verwisselen oft veranderen

Wegh van Brotchia tot Surratte.

Van Brotchia tot Surratten sijn 24 cos oft 12 middelbare mijlen, over de heuvelen gesegert synde tegen men door Eckliffer een lant, ligh dor 4 cos vande heuvel: Cathedra een verveallen plaetse leggende aen de heuvel, die den hoogen naem voert 10 cos tot Brianw 15 cos ende van daer tot Surratten 2 cos oft 12 een Hollantsche mijle, Ende dit veele corteliicken vande Situatie ende gelegentheden vande voornaemste steeden ende plaetsen van Guserattte.

Herkomste van de groote mogollen.

De Guserattte Mogollen oft de tegenwoordige Monarchen van India, hebben hare afcomste te Zijn, van den vermaerden Tartarischen Keyser Tamilaen, dewelcke wij gebruycken Tamberlaen noemen, hemmede seggen een Tamirlanyne t' welck Heer is en dat Tamir Zijn eygen naem geweest ende Lanyne betekent Creupel (gelijck sij oock daer) die geboren was uijt het geslacht van Chingnistan, Coninck van Tartarien, met een geringe afcomste, gelijck sommige onwaer, tich beschrijven: de daden die hij pleegh heeft Zijn genoegsaem bekent, in wat graet Tamirlaen van Chingnistan ende de grooten Mogollen van hem afcomstich Zijn, dat beschrijft Petrus Texeira in sijne beschrijvinge van Persien, daer toe wij den Curieusen Leser wijsen.

Verhael hoe t' Coninckrijcke van Guserattte aenden groten Mogol gecomen is.

Coninckrijcke van Guserattte heeft niet voor in Jauren vorige leden gehadt dan eygen Coningen, maer onder de laetste was geweest Sulten Mamoeth: doen regerende dat afstorf van hem genaemt Modaffar maer 12 oft 13 in Jauren ende, stellende een gemeld Monsine tenen Chamet Chan, de welcke als hij sagh dat de Heyden hem menighe ondersaten waeren ende passerende voore Zijn voortstonden vremt, sonder valsche ende Zijn eygen Heren: sy hoopt sijn geheimsten aende Coninck van Indien die doen binnen Agra (als) geschreven in wat practijcken sij ende den Coninck stondt, biddende dat hem wilde, te hulpe comen belooverde Amadabath, die de hooftstadt van het Coninckrijck, hem tot een teecken van getrouwicheyt overe te leveren, Achabar sijn onderwachter volgende heeft gehandelt, gelijck hij oock

met

ende Het gebiet vanden Grooten Mogol.

met een groot Legere in Oostcrutte, ende de voort stadt met andere
steden bekommen, ende met hun volck bereet hebbende, Leyden den
jongen Coninck Madofhar met hun wercht gebruchelijcken name Agra,
Madofhar in 30 Jaeren oudt geworden synde, krijgh tegenst met
verscheijde strijdende van de gene die hem bewaerden, quam tot een
slach, die meest passeden aen hun wederlijck syde, door hun hulp verkijgende
twee steden ende dorpen, de oosters aen laagen, maer alsoo sij den
int veldt conde vast stellen, was de Coninck agtervolgt van
Char Channa, met een Legere op hun hielen die hem met weynig moeyten
in corten tijt wederom rijt sal mogen comen in sijn municipalijke sin
gewoert hadde, gevaecht heeft. Ende bekennende sijne slecht geval
hem noodsaeckelijck gevangen gestelt, Madofhar overlegende de staet
ende wesende den treen des Coninckx voor sijn oogen, ende ten
laetsten niet langer commende lijden de schande die hem aengedaen wordt,
heeft hem gelaeten op te setten te gaen, daer sij hem tekenen met den
kgeer- met de kroone overgeven heeft, ende heeft alsoo het rijck
van Oostcrutte gerechtelijcken den grooten Mogull naergelaeten.

Den Coninck is een absoluijt Heer, niemant Subject oft onderworpen.

Den Coninck is een absoluijt Heer, niemant onderworpen oft subject: sijne sijn geen geschreven wetten, alt alleenlijcken den wil
vanden prince die onmiddelijck spreeckelijcken wordt naergecomen, end
in de weecke sitt den Coninck inde vierschaere, bevindt met laetmoedigheyt
alle burgerlijcke geschillen ende saeckaechten spreeckende. daer over
sijn oordeel op welckes gaen affect alle diversiteijt en valt, de staetse
die den gelt verliert hebben geschijt voortijts in sijn tegenwoordigheyt
met groote vreucht gheijt.

Den Coninck laet hem 3 maal dachs sien.

Den Coninck laet hem drijmael van sijn volck sien, ende naer het
opgaen vande son in een venster tusschen sarnde gaten, streckende
naer t'oosten boven de principaele poort, alwaer sij naer het volck
met dese woorden Patshia Salammoth (dat is Lang leve den coninck)
gheroept wirdt: Ten tweeden smiddaechs dan compt sij aen dat selve
venster om het gesicht vande olyphanten oft andere wilde beesten
te sien, ten derden een weinich voor comen midtsgaenck aen den venster
dat naer het westen streckt, t'welck sij durba gaeten, als de
son onder is, gaet sij weg met groot gerucht van trommelen ende
andere instrumenten ende een generaele acclamatie van het volck
op alle dese tijden toe. Ymandt een dijnest overleevert die eenigh gesont
raedt tot sijnen tot wegen soeken, wordt slechts sij heymelijcken
met een Cruchtoon in een tasel die sij Gaschcan gaeten, de voornaemste
dienaer van het hoff ende hoyk, sij den Cruchtoudt den oversten
van de bedienaers (die ock hoofmeesters is) den opperste schrijver,
de overste vande olyphanten, ende de bewaerder vande tenten
Eunuchis den overste schrijver der Elleren ende Onroosten, hij heeft ock een overste over de wacht
en de bewaerders de welcke Corchowal genaemt is; sodanige sijn in alle staeten die
van tenten. het ampt van sijnen inhouden, Cader sijn magt ende gesandt

van

Beschrijvinghe Van den grooten Mogol. ende

van het gevangen, hijlt, welcke alle feestdagen die met eenen
kettanen vast slaghen ende verscheijden haere godderen, wijf ende
kinderen offer maecken die tot slaven van den volck dienende,
Alle geheijmnis se vanden Coninck worden int openbaer gemaeckt
Andere priesters handelen alle saecken van het rijck in secreet, maer
hier worden alle Coninex geheijmnissen int openbaer gebracht, ende
hijlt niet verborgen voor de gene, die daerinne is int andersoecken,
gevende maer den Eschenchatin aende schrijvers.

Niemandt compt totten Coninck sonder geschenck, on.
Niemant wordt tot den Coninck toe gelaten om wat van hem te
begeeren, sonder eschenchatin die dichmaels swaermoedt de gierige gem
misgaet wedder stiert, op dat hij de gevaert yets gruwtse ofte baetse
Ende wijt praeten.

't Rijck Vanden Mogol is vol weedt hoijt.
Voorts is dijn rijck vol tiranije, want dewijl den Coninck alleen
heere is, soo neemt ende gaet hij niet dijn believen, t'land aen
dijn ondersaten, hij drinckt ende de gruwten dichmaels van plaets, ende
de landen die gaten tot incompste gegeven gaet te veranderen,
want, ofte de coninck neemptse nader hem ende stoltser sijnnaer
in haere plaets, ofte dat hij den eenen ontnomen gaet, gaet hij
eenen anderen, waer door compt het landt nieuw dijn dijck niet
bebouwt wordt.

Allen den tol wascht door gonst vanden Coninck ende Worden bij de Baroen ondersceijden.
Allen den tol van dit rijck, wast ende groeijt door gonste vanden Coninck
haren wast ende incomsten worden door de prauwen ondersceijden
Eijdts de grootste heeren over 12 dijsent prauwen, sodanige hijndre 4;
begalven des Coninex sonen ende dijn hijnderinne die over 12 ofte 15
dijsent gebiet hebben. Niet dat soo veel prauwen gestadich begeven
te ondersceijden, maer den Coninck gaet soo veel lants tot haere
Incomsten, dat, soo den noot vereijscte soo veel prauwen ende knechten
daer op comen te wille brengen: Verclaerende wijse nederc pauet dese
dijntere jaerlijcx 200: Portias welcke over de 7370 Boertsgen ende
1967: Vdijsent prauwen die de gewoonlijcx Coninxen ordinaerlijck in
Waernae de Edelen storven compt Haere goederen ten proffijte van Coninck.
Waernae desse edelen storven, soo compt al het geen soo wel
dat vanden Coninck gehaelt, als dat hij selfs gewonnen hebben,
wederum aen dijne Majesteijt, even gelijck de Portugesen haere inde Goa
leven, maecten tijt last den Coninck ende naergelaten weduwen
de prauwen ende knechten, ende gaet de kinderen eenige waer,
dijsent: want soo den vader een heer geweest is over 5 dijsent prauwen
soo sal hij den soon dijsent ofte 1500: geven doende naedraghdt daer
meer ofte minder by naer dat hij het verdienen. Sij en trimmen met
geen dingen meer de gunste vanden Coninck, als met costelijcke
geschenken welcke nieuw op het meerte gaet, om in dijne bezaegen
te comen.

Crijgsmacht Vanden Coninck Anno Jaere 1630. —
De Crijgsmacht vanden voren Coninck was inden Jaere 1630, wanneer
met het Legere geleeren en persoon te velde was: onnw den geselschap
Heertog Chaan Jhaan te vervolgen, bestondt 154 dijsent 500 prauwen
begalven grooten meninghte van olijfianten, Camellen, muylesels ende
Last draegende beesten, gelijck hij de nagevolgende verclaringe

van dijne

De tegen Woordighen Commele Van Indien

van dese regement, de namen vande Hoofden ende getal vande
Paarden te sien is.

1e Regement onder schaaft Chan groot 32 M: paarden

Het eerste Regement onder de vlaggie van Schaaft-chan ende de croon van Assaph-chan

chan	paarden	32000.
Es reesten Sijn eijgen troupe	= 5000	
van syn vaders Satsroeten	= 5000	
Sadocks Chan	= 3000	
Miersaydt Madat Kan	= 3000	
Sulcker Chan	= 2500	
Godia Jabor	= 2000	
Sandt Jaffer	= 1200	
Haffer-Chan	= 1000	
Paarden	22700	

Bedraegende de ommstandige troupen van
t'eerste regement onder Schaaf-Chan paard: 22700

Mahomet-Chan	= 1000
Alabirdie Chan	= 2000
Sadol-Chan Budarij	= 700
Mirza Coore Sandt	= 500
Baethex Chan	= 500

Noch 4600 Ruyters mede onder veerle
van 100: 300: 2 ende 100 paarden Man,
sobdanen genaempt paerde 4600

Samen paarden = 32000

2e Regement onder Cradot Chan groot 28 M: paarden

Het tweede Regement onder de vlaggie van Cradot-Chan.

Sijn troupe mede	paerde = 4000
Han-donda	= 1000
Dourdas	= 1200
Korons	= 1200
Sant chino Bazaran	= 1200
Mordaffa-Chan	= 1000
Jahont-Chan	= 2000
Killoss	= 3000
Sidj Jachaer	= 1000
Scha-brechendas	= 1000
Jogi-zaego: soon van Lalabeat Sing	= 3000
Celich-t-Cband	= 400
Jahoot Beoch	= 400
Noch 3. Broeders onder 200	= 600

Agranonie, Chabonichan, Babuchan Zapit-
Camael, Sidj, alij, ende Sadad-Chan
onder van 500: paarden Sijn paerde 3000

Samen paarden 20000

paarden = 60000

Van d's Coninghs Crijsmacht.

25

Paarden - 60000:

3 Regiment onder Raja Setsingh stock Paarden

't derde Regiment onder Raja Soding	
Zijne Comp. raad	Paarden = 3009
Raja Bidkdas	= 3000
Odecam	= 3900
Raja Bedmsor	= 2000
Madasing soon van Raw Rattung	= 1000
Raja raod affon	= 1000
Badonnie, Rajasbrooze	= 1000
Radja kristonsing	= 1000
Rajas soone	= 1000
Raja C's Hoesing	= 500
Rawsomp	= 500
Raja odasing	= 500
diverssche cleijne andere cleijne Rajas	= 4500
Samen Paarden	= 22000

naemen van de Heeren die by den Coninch In Bramphoter bleven, ende was 't gotal van Haer Paarden. 62 V 500.

Noch bleven In Bramphoore tot voorsoch, Coninge van den Coninck de naervolgende Heeren ende Ruyteren.

Haddis ende berechendasser,	Paarden 15000
Straps Chan	= 5000
Ramsatten	= 4000
van Hoor - Chan	= 3000
Mabot - Chand soon	= 3000
Cu odia abdul Heeren	= 3000
affol - Chan	= 2000
Soordaar - Chan	= 2000
Raja Jorsing	= 2000
Joddso - Chan	= 2000
Gorkoe	= 1000
Morkies - Chans soone	= 1000
Serief - Chan	= 1000
Sapdet allem	= 1000
Amsaw	= 1000
Raja Ramdas	= 1000
Corchtaes - Chan	= 1000
Misre Gomla	= 1000
Mirsa abdulsack	= 500
Mortmot - Chan	= 500
Mirsa muant - Cgoar	= 500
Chanwas - Chan	= 1000
Morsied - Chan	= 1000
diverssche cleijne Ommeraanwes	= 10000
Samen Paarden	= 62500

Bedragen 't gotal van de voors. Troupen - Paarden = 144500: —

Van Het Coninghs Hof ende Casteel Agra.

Het Casteel van Agra daer den Coninck syn hoffstadt pleghs houdt, is een vierkant Casteel, ende onder alle gebouwen zijn oirden wel het principaelste, ghestaeght aenden oever der Riviere Jemonj 3 oft 4 millen in stroom, ghebouwt met een starcke muere van roden ghesteenten ende wijde ghrachten met starcke walbruggen, het heeft 4 poorten daer men ingaet, van de welcke d'eene gheet nae het noorden, die met groote wercken is starck ghemaeckt. De andere nae het westen, alwaer de Maerct is die sij Bazar heeten, deese poort wordt genaemt Citerij. Ende staet hare binnen het Coninckx vierkant alwaer sij alle vier, de gesellen plaetsen te hebben, hare oosterse is de Coninghx Zael, alwaer de prime priesters Musiti sit die alle de schattingen ende plaetsen uit gheeft, ende de exemplaeren bewaert, alsmen deese poort ingaet sie comptmes op een steenen sconteren met ijsere ende starcke beeghs. ontrent een quaertier pats van een mijl langh. Ende hare vandaer comptmen aende derde poorte de welcke nae het Coninckx derhaer gheleghen is, deese is altijt met katemen ghesloten, ende hare mach niemant te paerde inecommen, behalven den Coninck ende synen kinderen, deese poort streeckt nae het Zuijden ende wordt genaemt Achabarke derwaerts. Dat is de poort vanden Coninck Achabaer, hare binnen is het seer wijde voorsaen daer van eenige honderden die vanden Coninck onderhouden worden, woonen, deese Zijn met starcken beneden waerts (want sij dichmaels in banden Coninck oft synen prouwes gheraecken worden) op dat sij met dansen en singen den Coninck Zijn eygen sonden vermaecken, de vierde poort streeckt nae de Riviere ende wordt derwaerts genaemt, ende leijt op een taemelijcke plaetse langs den oevere vande Riviere, hare sict den Coninck alle dagen wijt om de kon te gheeten, als sij dezelf eyghen: Hare commen de voornaemste van het Rijck, dat sij den Coninck gheeten, ende staen op een plaets dewijle sij verwachten; de andere heeren (dat sijn overste vande Ruijterije) met de gemeene man blijft op de plaets sonder verder te mogen commen, ten waere gheroepen worden. Hare siet sij ooch des middaghs wijt, nae het gheweyt vande olifanten Lenwen, Tijgers, ende andere wilde beesten, dit geschiet alle daghs behalven op den Sondagh. De derde poort streeckt nae den groote plaetse, van alle canten met groene Zaele verciert, inde welcke de Capiteynen ende andere oversten vande soldaten met heeren verscheijden de nacht houden, deese Zaelen heeten sij Alboscama. Ende de heeren en te waschen Siockes, een wijde verscheijden gaet men door een silveren Hek op een binne plaets. alwaer niemant mach binnen commen, dan den Adel vanden prince, ende denige mannen van staet, het gemeene volck worden vande poort weers met starcken daer van dan gheweeren, Binnen dit Hock sijnder twe comptmen dat eerste aen de Coninex derhaer oft den Coninck, sijchen t'heem, waer de welcke den eersten plaetse is, want hem met goude tauelen omringelt, ende staen met Tapijten overdeckt, op dat het de straelen vande Son sonder weers: staen dit is den gaderen, alwaer des Coninex Tacht oft Sittplaetse is altesamen van Goudt, diamanten, Epsteelen, ende alderley gestaenten

cost teelijchen

Van Het Conincks Hoff ende Casteel van Lyra

comt tolycken ende veren ryseten Cychelycken gemaeckt, tot dese
plaetse noyt niemant toegelaten dan gecoopen Tyende, behalven
de Comex stomen, die hem met nauwen verfuysen (dat Sy Pancktaem
nemen) ende de vliegen nae jagen, ende den oppersten Vicier, binnen
deese traelien comen afsonderlycken de ommaranden ende Cleeder Heeren
tegen onse dese plaets hangen gemaeckt Klinckende de wolcken die
gemeene luyden, die dese ongelyck geleeden hebben: ende worden
soo toegelaten den Conincke te spreecken, ende haere clachten uyt
te storten, doch en geschiet niet sonder groot perijckel, by aldien haere
saecken niet vastaendich Syn, Tot dese plaets compt den Conincke alle
dagen Saterdaechs uytgesz 3 ende 4 uren, ende veel luyden
comen op dese plaets. ende nemen haere audiencie naer haere bedieninge
ofte waerdigheyt, hiere blyft Sy tot Saterdags ende comt alle
weeregillen ende de brieven van anderen provincien gecomen, deese
Sy Vicier ofte opperste Secretaris lesen. de praesenten ende elcxgenten
worden hiere voort hem gebracht, ende van goedtheeren dienaers bepraet
Int binnenste vant Casteel syn Sy Hooge Comenten, diemen van
weder aen hien, met koutere Cryt bedeckt; den stadt op ende
vromven Syn ende d'andre op de plaets daer Sy schutten bequaem
worden.

Ende binnen Ende binnen saelen van Het Conincklycke hoff en comen
niemant dan gheen menschen dan de bedienaeren Kamerlingen, die Sy godia noemen:
de bedienden. hiere hebben Syn vromven haere Cameres ende alderley Ymaech,
cleycxgoet: deese doen ende alle malcanderen oock reeckt Vaerwaere
Eyt misbeelden.

Voornaemste Twee voornemelycke feesten worden aldaer alle Jaere met groote
feesten vant pompe in het hoff gevonden, het nieuwe Jaere, ende den geboort
Hoff. dach vanden Prins, de eerste feest gesciet op de eerste nieuwe
maen die in het nieuwe Jaer compt, de welcke in Maert begint:
sy noemen het Nouroos ofte Norosu, op de maniere vande Persianen
welck woordt negen dagen betaeckent, hoewel het tegenwoordich
wel 10 dagen duert. Int midden vande plaets voore den Conincklycken
Desbar ofte Taeren, wordt een stellagie gemaeckt 4 voeten hoven
de aerde, die van alle canten met een tolycke tapyten wordt
toegesloten; Soo dat het begrijp 56 voeten inde langte
ende 40 inde breede foert, ende daeronder met canaetjes
ofte berghtjens omringelt de welcke is ouck met gelycke
peersiaense tapyten bedeckt, Hiere binnen comen 7 vanden grootsten
te mannen van staedt, de andere vornaemste dienaers van
't hoff in degen anderen Tyeren besloten synde, deese Tyeren
syn zierckant wel gemaeckt van hout, ende met fraey poncelen,
moye werck ingelyst, haere behangsels syn rycke Cychelycken
aende synden met eygene wapenen verciert, alsoo een tolycke
tenten syn ingerecht, ende appelen ende peeren van Gout

aenhangen

aenghangen. den Coninck sitt op een Ivis met peerlen ende costelijcke
gesteenten gebeedeert, rontom de staets staende de tenten vande gasten,
de welcke onder haer alle om strijdt schijnen te vechten met Rijcdom
ende Magnificentie, want bedrijven in desen feeste alle voorden dach,
met ridderlycx ende turnierlycx gelaten. den Coninck plach aen
yeder van desen feesten te comen, ende te nemen wat sijn hert aen
stondt, ende bleeft sij sitten, verwachtende van yder sijn gift
dat een yeuwen eygentlijck behoort.

Daer syn ooch gemaeckt stellagien, voor de Coninginne, van de
welcke sij hun maltsse ongelt, sonder van yemant eenen penninck
ontfaen, op desen dach compt den Coninck ooch voor het gemeen volck
uyt sijnen Palleys, ende neemt van yedre gheschencken: ten laesten
op t eynde vande feest, so deelt sij stadelycks gheschencken uyt,
aen sijn Hovelingen, die haer wel gedragen hebben, ende vermeerdert
de summigh haere incomsten ende waerdigheden

Ceremonien en gebeurt dach vanden Prins.

Een gebeurt dach viert de prince op deser maniere naer dat int
stallegie een gheut 'etuck vanden dach met spreken ende adresseren
ceremonieuselycken sijt is doorgebracht so gaet sij naer een middelt
stallegie (so die ons leert) ende de Heeren bedragen yder
geschencken aen de moeder, naer haere qualiteyt, daer naer wederkeerende
ende de maeltijt gedaen Synde, so gaet den prince sitten On een
costelycke camer ende daer woordt sij Com in een groote schael,
tegen Oost, silvere gestaentie, alderley cruyen ende dergelycke
dingen meere, ende het gewicht wordt naerstelijcken opgeteeckent
om te sien hoe veel met de voorgaende jaeren overeenkomt, daer
groote emperatijen in gelden: 3. andere dagen daer na wordt al dit goet
den armen gegeven, maer sij krijgt veel grooter gheschencken
van de Sijnen.

Wordt naer der Sr Thomas Rons Ridder vanden Coninck van Brittanjen, Ambassadeur
Van S^r thomas Rons Ambassadeur vanden Coninck Van Engelandt Verhaelt. aen desen prince, beschrijft de maniere van dat weggen op desen wijse,
Ick heb Coninck sij gesien in een tenten ende gaeten sitten, in wiens
midden een tente stondt in de welcke groote schalen singen, aen
groote gonde keetenen waermede sij wert gemaeckt vastaen, alnde
cant beset met costelijcke diamanten, ent ront saten de Heren
op costelijcke tapijten den Coninck verwachtende, sij comt met
veel gesteenten ende Juwelen meer overladen, dan voorseyt
ende set hem in een rands schaelen, sittende met de maten van
malcandere: ende sijne navolgers deert in een andere schael, denigh sachen
met gelt gelost: Sijn gewicht was 9000 florijen, twelck schijnt 1000 ponds
sterlinch bedragen: daer naer denigh sachen met Coudt ende
gesteenten (soo sij seyden) ten dooden met verscheyden gonde kaet,
hanen, Eyers, Caltroenen, linden, speceryen ende andere coopman
schappen in sachen gedaen; daer naer Comen, Bottse, ende alderley

Jewelen

Beschrijvinghe vande vornaemste feesten van t'Hoff.

Excepte, ende al dit voorgh. gelijck ook het lijnden, worden de Benjamen gegeven, als hoe wel ich (geen den schrijver) onlex niet weten hebbe: het gelt wordt altemael toegedacht tot beyder wanden Armen t welck wanden prins Insonderheyt daertoe wordt wijt gedeelt: den Carnick des begangen tijde gaet op den thoren, ende streeckt, andere syn Excepten, Proeven Amandelen, ende andere wenigh van gelt tot subtijl ende cunstig gemaeckt, dattese 1000 van desse gheen 60 stuyvers corten: voorders het gewichte van 20 stuyvers, t welck ich selver heb genomen heb. willende een gegeels schoetel van desse gende Confituyren, alsoo dat ich vastelijck gelove dat hij geen 100 pont steerckelijck ende syne Excepte gewrogen heeft, dadse nadse brengt bij den gegeelen nagt met syn dock met luyden doore. Dit wierd S^r. Thomas Rons

Het feest van Pantz ende Zaunze ende waerom alsoo genaemt wordt

Desgelijcken desse twee Feestinghen vant hoff, worden noch eenige andere feesten bij de moorsen jaerlijcx gevolghet ende het feest van Pantz ende Zaunze, twe gedaentenisse van twee gebroeders alsoo genaemt, dienaers van Machomet Halij, die nidre de Cerke van Chormandel om bedraert te doen, ende afterluaten te voordienen, gecreyght Eijde van menighte Heydenen, Jentijnen ende Brameses Syn aencomen, ende in den steerckte dadse op geraeckt waeren, beslaghert dan alsoo dadse practijcken beginde te ontbreeckhen, ende Hun meesten deese den Aggedirte (dat de moorsen wrose den heere onsuyn lieve achten) beghemdt wiert, Hebben te dadse met den manlijcken exercitie ende de Heydenen vermengt, embuengende vele met de gheseepte swaerde tot dat eyndelijcken vande menighte syn ontvallen ende doot geslaugen: wiens doot deser dage (beginnende 10 dagen nadse de meesse moen die inde maendt Julij compt) beschrijven: deedgende langs de straeten doot - bassen in groeuente van lijcken, met pijlen, boogen swaerden, Enkbranden ende veel costelijcke ende cleederen cierlijcken begaven, die van veel Moorsen, te voetgaende worden vergeselschapt: met claeghliden te singen, daer van ende sijeremen met bloote degende groot Immerse maeckende sommige doorsnijden met meer een ander swaerden gaese figuyeren op de voetsche plaetsen, dattese het bloet uytstroyt, welck bloet sij oock gaen in cleeden steeckhen, dat een vreemt spectacule is om aen te sien, suwondt worden op de Medar ofte merckt, op den voorseeven plaetse gepracticeert, sommige mannen van staet gemaeckt daermede denotteren. de voorsz. Moordenaeren, die sij naer veele ceremonien ende statement spraken met menighte van pijlen doorschieten, ende ten laesten tot asschen verbraenden: willende daermede de thoren, de staet die de heyden met het omhangen van desse twee Heijlige mannen ende gebaerde als Pantz ende Zaunze wordent gheeert; daer het meer is: worden op desse feest sodanich tot medegonstigheyt ofte verachtinghe opgemaeckt dat de Jentijnen

Benjanon

Voornaemste Feesten Vande Mooren.

Bonjaeren, ende andere heydenen, met ware van gheboert op den dach dairen
op staet comen, meere met opgeslooten deuren in huere tempels,
ofte kercken gheeert prieghelt vande Mooren, tot een onderscheyt vande
overleden oft heemen oft gemeenlijcken oft doot geslaegen te worden.

Het mooren Feest van Abrahams offerande.

Noch een feest onderscheyden de Mooren tot gedachtenisse vande
zeelige offerande van Abraham aen Zynen soon Isaack thuistegen deses
tijt die ordinaerlijcken comt inde maent Junij meere de Conjunctie
vande maen, voolie berhen, die sy meere dat jaere gebeden ende tempelt
zijt gestruct hebben, met mulcxanderen op eeten, de reeste vinden dat met
spreken ende banchetteeren doorbrengen.

Rijckdommen van de Coningen

De rijckdommen van de Indiaensche Coningen can eerst gesegt
worden uyt de goetlicheeden ende schatten die sy besitten, de welcke
soomen daere op meer acht slaet, soo staemen bevinden dat sy grooter is
dan vanden grootsten, ende voore den Turck oft Christen met goet
te regchen, ten 2en oock dat uyt, dat niemant inde rijcke (hoe wijde
in sy provincien ende Coninckrijcken) besit, dan door jaere mildicheyt,
ende dat soo langhe als jaere gelieft: Meere dat sy met alleen vande
Grooten maere ooch vande Laegste van stuydt oft eygenen Lijf,
ende nemen vande overgebleevene ende nieuwgeslooten goederen soo veel
als jaere selfs goetdunckt, ten 3en uyt de grootte gheschenken die
soo niet alleen van hun onderdanen gegeven worden, meere ooch van
uyt heemen vrienden, waere van Thomas Roes een engels Heere
een slach exempel voorstelt; want doen sy in ambassaet daer naer
aen hoon vriens, van wegen den Coninck van Groot Brittangien
soo niet deden Nyeroll vanden Coninck van Bisamgoer ofte Visiapour.
doore hunen Ambassadeur toegestonden 30 olyfanten, van de welcke met
Goude ketenen hueere weerende 100 #. met silvere ketenen ende
de reeste met Coperen 50 vaeten soon voorsien ten laesten
gesoute vruchten van diamanten, peerlen, en robijnen, somma daere
en mach niemant Cunsten gheschenken by haere comen.

naerder Verclaringhe vande schatten nuer gelaeten by den Coninck Achabar.

De schatten naergelaeten vanden Coninck Achabar Groot vader
vanden tegenwoordigen Regierende Coninck Chia Zuhan, soo aen
comptanten gelde, als Goude soraffien ofte Mooren, silvere
zepien ende Coperen munt, alsmede gesoorteert Gont, silvere,
ende coopere, Oostersche Porcellijnen, Boecken, tenten ende
een toebehooren, Ammunitie van Oorlogh met t'gevolgh van dien:
Goude ende silvere Laeckens linnen van alle Landen: Sadel van
gont, Silvere ende andere soorten: beloopen als in des Coninckx
boecken soore dit eene tehijchen wert gespecificeert de somma
van 34 Cascoosen: 02: lacq: 26: duijsent ende 3076: Ropius ofte Ropius
34; 02; 26, 3076. te weeten.

voore

Ryckdommen Vande Indostane Comingshen.

Gout gelt.	Voor eerst aen Gout Baddi de Coninck Lacken slaen eenige munt van 100: tolen ofte 1150: Marca eenige van 50: ende 25: tolen, dewelcke altemaal in Marca gereeckent, bedragen 6970000: Marca, doende ijder Marca 14 Xprias, bedragende in alles - - - - - - - - - - - -	Xprias 97500000
Silvre munt.	Aen Xprias Schabaer gemeynt. - - - -	Xprias 100000000
Coopere peijssen	Het getal vande peijssen was - 230000000, reeckent 30 peijs voor een Xprias, so compt het effen te bedragen de somma van - - - - -	Xprias 766666 2/3
Diamanten en andere gesteenten	Aen diamanten, Robijnen, esmaralden saphieren, paerlen ende andere gesteenten, - - - - - - - - - -	Xprias 60520521
Gouden gegooten Beelden	Aen gemaecht Gout, te weeten alderh. teÿ beelden van olifanten, Camelen, peerden, ende andere Curieÿsten seer constich ende van vermaerde meesterkmyden gewrocht - - - - - -	Xprias 1900685
gouden huysraet.	Aen Gouden huysraet soo van tafelsvaten, lampetten, Coppen, etc. - - - - -	Xprias 1173379 1/3
Coopere werck.	Het Coperwerck soo aen vaten als huysraet - - - - - - - - - -	Xprias 51225
Porceleynen	Aen porceleyn ende Aerdewerck - - -	Xprias 2507747
gouden Laeckenen	Aen Gouden Laeckenen tot wijt Persien, Turckien, Europa als Gusc. Gatte ook van Zijde ende Cattoen - - - -	Xprias 1550979
Wolle Laeckenen.	Aen wolle Laeckenen soo van Europa Persia als Tartarien - - - - - -	Xprias 503252
Tenten Tapijten etc.	Aen Tenten, Tapijten, Custerdeuen en al wat meer van noode is tot Comagie en bequaemheijt van het huys ende te velt - - - - -	Xprias 9925545
	Aen boecken van diverse Volcken in verscheyden talen, ende in costelijcke ommeslagen gebonden meestendeel in getal 24000 Baendes - - - - -	Xprias 6463731
Geschut en Ammonitie.	Aen Geschut ende Ammonitie van voorleden als Coopers ende Cruyt	Xprias 8525971

Rijckdommen vande Antostansse Coninghen.

Schilden, swaerden, Aen schilden, swaerden, Borgen peylen, pieken, ende alderley hant ghewaer - - - - - - - - - - Topias ; ~~7555525~~

Saelen ende toomen. Aen saelen, gorides ende silvere toomen ende wat tot de paerden warrichtel behoort - - - - - - - Topias ; 2525640

Peerden kleer, ten ende Singels. Aen paerden, kleeden met Gout ende silvere gheborduert, als oock alderley singels - - - - - - - Topias ; 5000000

Bedraegen te samen desse schatten - - - Topias ; 34022630 : -

Ondiemen alle desse Rijckdommen sonder willen Rechenen naer onse wijse, sodanighe sonde de Topias tot 24 stuyvers Hollants ghebracht die 417 Millioenen 871 : duysent en 664 : Caroluit guldens oft - - - - - - - - - - - - - - - f 417871664.

Dat het niet te verwonde, dese Coninghen sulcke schatten besitten. Het en moet niemant wonder ghenen, dat desse Coningen sulcke schatten besitten, om dat alle de Rijckdommen vande princen die over langen tijt in Indien gheregeert hebben van haere voorouders hen ghecomen, ende hebben die haere nacomelingen achter ghelaten: welcke schatten noch dagelijcx hare vermeerderen; want alsnoch Gout ende silvere mijnen te vinden sijn: ende meest het grootste meneste vande vijtlanders haer toegheeyent, die het niet wederom mogen vijtvoeren.

Jaerlijcxe Incomsten vanden Coningh. Hier beneden by dese Coninckx boecken, dat de landen ende rijcken van Decchan T. habous, Cassamier, Ghasarie ende Bamazaet gheseyt, T. sinde oock die T. hatta, Gandas ende Baramgour, Bazaer, Bengale, orixme, odillo, Malaue, Agra, met hen omleggende plaetsen, dilly ende hen omstreckingen, jaerlijcxe plegen op te brengen 6 acxb ende 90 Caxme de welcke naer desse lants calculatie bedraegt 17 : hiervoor te lacy Topias oft 174 Millioenen 600 duysent Topias : comt de Topias ghe rechent tot 24 stuyvers Hollants, t' vintich millioenen ende vier en tnegentich sonder duysent guldens oft f : 2094000000 : ende dit wesen eyntelijcken aengaet de Regeringe, macht ende Rijckdommen deser Coningen : mit sullen wederom keeren tot de beschrijvinge van t' Coninckrijck van Guserate int besonder.

De gouvernours t' Coninckrijcx van Guserate worden tegenwoordich van denen ghenaemt Gouverneurs Generael, ende niet alle andere Gouverneurs. Haer hof in Amadabath. Sijne residentie binnen Amadabath, welcke de Hooft stadt is van dit rijck; dese Gouverneurs worden dickmaels verandert ende dwers door maer

doer de gemeene welvaert Vant Lant niet kan behoorden qe. Vordert Wordt

sider dieren niet Langer dan den Comingh gheduert, ofte nuere dat sy de presentien beginnt steedt; ende alsoe alle dese Gouvernements goen hoechste werckhen plaetse hebben, moete trachten haere saecken te willen dan het gemeene Lants beste te bevorderen, want soe wanneer verstaen den andere qe de competente is, sye sullen veele vande voorn. naemste conditien met valsche beschuldigen ende in groote somma van gelden contommederen, maer dat sy wachten van macht ende voor morgen syn, waere teyent de aenger lachgheven met hebben te leggen, dan de opgeleyde somma op te brengen, ofte worden inde gevanckenesse geworpen, ende soe langhe gheplaeyen ende gepeynight dat de gesyghte penningen voldaen.

Swimphanten uyt gunck en Moorlycke trac tement Vanden gouvern. gen^l

In synen staedt houdt hem den Gouverneur Generael soe maenigh: wanneer uytrijdt wordt gheselschapt met alle den adel ende een groote menighte van ruyteren, voore hem gaen syn olyphanten met curieuse cleeden, vlaggen ende alderley Turcquetten schalmeyen, Trommels veelen binnen syn pallys wordt Comingklycken gedient ende wordt niemandt toegelaeten met hem te spreecken sonder consent, oock toe noch dit sy toe openbaere audientie op dese Comings sitplaets om recht te doen, daer een yder toegelaeten wordt syne clachten uyt te storten, heeft geen stadtshuysen ofte logieren vanden Comingh gheordonneert, dan in swaere steenen sangt eenige vande Grooten by hem, nochtans soo, dat sy alle nae syn goetdunchen bestiert sonder dattee ymant apart woonen magt, waere door de andere die als stadtshuysen gebruyght ofte geworpen worden wanneer selfs te leggen. Alle boten, schattingen ende sinteen comen ten profyte vanden Gouverneur dat jaerlycxe een ongelooflycke somma gelts opbrengt. dese Gouvernements Generael ofte vice coningen syn gemeenlycken gheduyrende ofte omme trent 3 tot 5 jaren, daer van Oncosten vanden Comingh teecken, alsoo wel sy ordinarilycken maer 1 ofte 2 duysent out ondergonden de croone gemeten tot Surate stadt ende Mocchesen, verdadigen tracht: dese Oncompsten comen meest vande Landen, want van alle gut gesanden gemet den Comingh een deele de Gouverneur twee deelen, ende t'voorseyde blyft voor den beheyder.

Dese Gouverneurs syn ordinaris heeren Van 3 tot 5 Vpaerden

Incompsten Van gusratten

De incompsten van gusratten plachten voor desen te wesen 150 tonnen Gouts: dan syn door de gewesene stoerfften ende misvallen altoos wat verminderd de tholle van Brotchia bedraegen toe dese tyt 126 duysent Mamoudi: dat is naer onse wijse te reeckenen

Do tholle Van Brootchia ende Brodera plachten op te brengen 2 of 3 866 gnl.

10 2/3 stuyvers voor de Mamoudy 63 duysent ende 200 Cassotus gheldens, de tholle van Brodera beliepen op 400: 0 mamoudys Maeckende Guldens 2133331: 6: 10:.

t. Landt van

Vande Gouvernours ende Hauve Regiment

1. Landt van Gouvernatten hoeft oyen onbaere Vyanden dan Commingh Coninexkens die op den Roof Leven.

1. Landt van Gouvernatten hoeft eygene tegenbaere ofte gemeene vyanden, daer dese gem hoeft te wapenen: alleenlyckens wouwen inde gheberchten sonigre Padjas ofte Coninexkens, die op den Roof leven, ende de dorpen wilden ende bygende Casteilas dickmaels beroouen, sonder dat die vanden Crooten Mogull oyen mogen ghecrijght worden, alhoe doch den van Bootex soldaeten bijn dan de Mogullen, daer bijn sommige van dese Padjas ofte Coninexkens, die 3 a 4 dyen ront mun sou te paarde als te voet ondre haer gebiet hebben: ende sij wanneer met gewelt van den plaets worden verdreuen: vluchten naer een ander schijlplaets daer van de woegen de paerdtsijen onbekent bijn, beschaden dese vyanden, sou sonder mencke van ellinj dieren, ofte paerdt loopers, die de bygende landen mede noegen menichmael afloopen ende doodslaen, ten waere dat sulcx hadden sonigh aentasen te sijggen, wanneer sij de peerdoomen gewaer worden met haer woens, sij sonden bij trompen op de voornaemste plaetsen, sonder te 20: 40: 50: 100. aen oock wel 1 hondt sou sou te paarde ende te voet stoeck sulex dat men met dan wel gewaer sent, ende met soldaeten voorsien dese landen bewaeyen mach.

mede veel strijckrooffers ofte huysaert Loopers —

Alle Civile saecken Worden by den Coninexkens Wet dat is schout afgedaen

Alle cleijne ende civile saecken worden bij den Coninexkens schout afgedaen: ende gebeurt gemeenlyckens dat die dese cumt claegen, boven leyt, sijnen in sijn saecken ongelijck bewonden wordt want sij hebe 1 ende spreeck wordt: Eerst slaan: en dan mach reden verstaen: soo dat den persoon die met ymant in verschil gecomen is 6 eerst sijn claegten doet, sijt meester gelijck bevint, alsoverre soo dat sij sijn wederpartije gerechtigen te cort gedaen hadde dat alsoo bij hare wordt gedisponeert, sonder meer sonige politien ofte gesagheden dagten jen te sijcken.

Criminele Delicten Worden by den Gouvernours gesentiomeert

De Criminele delicten ofte fals saecken worden bij de Gouvernours vande steden, ende sonige vande aensienlijcker ende andere gade (die de voirsij Gouvernours daer toe begeeren te comen) afgedaen ende bij de Coninexkens ofte sgouten tere executie gestelt, dan for de delicquenten van vermogen sijn, worden met gelt boeten vrij gelaeten, welcke boeten, als mede alle de confiscatien van goederen, comen ten profijte vande gemelte Gouvernours, maer door soldeu gebeurt dat ymant van vermogen (hoe groot sijne misdaden mogten wesen) aenden lijue ofte metter dort gestraft worden.

Dieven onder de arme misdadigers worden met een swert geslagen

De dieven onder de arme schijne dieven worden met den groote swert (Siumbrk genaemt) schijnbaer dagen nae den anderen geslagen

De Roovers slaen thooft af

Met bijgebrancke ende groote diefstallen worden met de handen ofte voeten afgetaeffen, gevangen ofte ontgelet te worden gestraft: ten waere met gelt sijne saecken mijden mochten, soo sommige Roovers gevangen worden, die geen Pantoen comen opbrengen: worden

het hooft

Vut Crimele delicten meest gestraft Werden

Doetslach wert twaerste oock straft doch overspel daer aen.

het hooft afgeslaegen, ende met het swaert op staschen langs de wegen gestelt: doetslach synden oock voor de swaerste delicten, daer de strengste straffe voor waren, daer nae ontrent, Ontrent twee jaren van stadt gebannen wierden: om welck te vermyden in alle steden open, daer sy quamen gehouden waren, des weeckelycken aen de schouten haren contributie afgedongen: deen nochtans veeltyts ontbieden of sy in haere woningen quamen, welck oock veele deden dan schande onder haer geteeckent wiert, waermede dickwils steden sonden meenen niet weetlyck te zyn, by aldien sodanige Brieven (om te dancken ende liegen) niet by haer gehaelt hebben.

Wat haer Vermaenste Wapenen ten oorlogen Zyn.

Haere vermaenste wapenen ten oorlogen, zyn weldoorgaende boogen van contrarien (van welcken sluyten of snuyghuenen weeten niet) die sy te lande gemaeckt, ende uyt Persien gebracht worden: veele pylen ende koogen, daer mede sy meesterlycken omgaen, ende vreedich mede schieten, de schutters worden gemeenlycken een boogh ende een hoocker met 40 of 50 pylen, voorts een schilt omden hals ende een schichte mes schandt, die sy naer haere manyre voeren, op haere ende hebben een sabel, ende op den bregh een pongiaert die sy ghinder of Catay voeren. De schutters die van vooren gaen worden seer-ruyters of malgrauen, tot op haere linien streckende, deze voeren groote sabels, alsoo vermitts de gelte van landen te swaere om draegen vallen, de soldaeten te voet die geen ruyters waren hebben boogh en pylen, met een spitse van 10: of 12 voeten in haere handen, die sy all waren haere linien schynen voeren, al eer de beyden gebrenghen, soo hebben de overste geyt met de schutten tegen den inval vande schutters te stellen: gelyck in onse landen in gewoonte is: voorts gaen sy met veylen groote gelaeten, maer langen met vollen toon voorgaen, op ende door malcanderen haere trompen of Regimenten verdeylende in 3 of 4 partyen sonder van voorsicht, Battallye of achterwacht te laeten, Int gevecht gebruycken veele olyphanten, op haer eenyge hebbende schuthanten ghyschent, daer inne leggen 2: a 3 stucken of basen met kremen (gelyck de steenstucken op boort of Galeyen) inde voorneemste ghyschent wert gemuscht, ende 3 a 4 manne daer by omme de selve te laden ende Commandeeren, met deze olyphanten gaen sy gemeenlycken voor aen inde Battallie om haere te dienen tot beschutsingen, dan gebeurt dickmaels de geseyde olyphanten, deze wyse worden (dese gelyck in nederlandt van voldersgaende kluys gebrenghen) wanneer partyen hardenick worden hoogschadigt, dat sy op de loop comen, ende groote schaden onder haer eygen volck verwoesten, deze dien halve opsitters die niet ingelycken Zyn te bestieren, sy gebrenghen veel

gesichts

Gebruycken Veel geschut van diſtinctien de groote.

hoochte ende dichte van uytnemende quaetheyt, welcke de Blijpunten verstercken ende tegens over Lange Sauen gemaeckt te syn, maecken oock goet diſcretie, dese niet tot eenigh alg̃ van onse Landt sy hebben ooch Corpore treummels ende Trompetten, waermede sy de Soldaeten tot den strijt verwecken, waernae den Coninck ofte eenige van synen Oversten te peerde komt, beslaet het Logier een gheruymt plaets, ende dat wanneer it, beyden met meer dan 1 a 5 van dese kuchte myllen op den dach, wanneer het Logier opslaen, soo stellen sy haer teecken dat het den middach van een stadt gelijck: want worden met strijdten ende aen beyden. Ende welcken alle dingen die tot menschen onderhout nodich syn verkocht worden: ende wort dat Logier met hoochen ende diepe grachten, dat meer den noot hoe wijde ende vaste by sy een kanter rondt Coninck ofte Vorsten te tenten stellen: alsoo niemant op een minuyt schoot daer ontrent mach by comen.

Is der Weerelt haer ruste ofte vrede syn tente van des Conincks sotten mach

De Inwoonders

De Inwoonderen ende Ingesetenen van Guinea verstaen seerlijcks van onse suyder Heydenen te syncken, met de gemeene naeme Cafres, genempt, Maer plaetsen hun, dat sy van Tammerlan overgebracht syn geweest, soo synde den deele des te Weeson. Machmetisten gestreden daer en bevonden syn hier veel proselijtens, Cafres, Arabiers ende Armeniers, ende schier van alle natien van Asia ende Europa: bequamen Christenen Jaffranders ende Joden die om haere wederwaerdigheyt daer wegens gevonden worden, de slechte Inwoonderen vant Coninckrijck van Guinea, worden met den gemeenen naem van Benjaemen genempt, de welcke de portugesen sijn gebruycken tot Bancan seeten van wiens gedaente Leeden, kleedinge ende maniere wij practicelijck sullen spreecken.

godsaken Leeden kleedinge ende manieren van de Benjaemen ende Guinesen

De Benjaemen ende Guineesen syn van collerie geslachte ende kommige wat witter, ende men vindt vrouwen onder haer die in wijdt sijn ende gevonden de portugesen vrouwen te beminnen gaen, ende voore de Godtsdienstigste niet beneven te wijcken, syn gestatueert, naect van aengesicht, lijf ende leden in alles gelijck die van Europa, uytgenomen die edelste, haere kleedinge is een witten sneeuwen doek opt bloote lijf ende rondt gelt aen sloots ende ruchel om t'lijf tot beneden toe (welck sy Cabaya seeten) ende inde hyde onder den elleboogen aen met banden toegebonden, de gedoente van dat ofte een cant doeck voore gedaen ende omgeraemt: de beent aengegeven als de Turcken, behouden alleen de hoeswolf: dragen opt hooft gelijck de mooren ende alle Indiaensche

volckeren,

Fatsoen, maniren ende cleedinge van Benjaonen

volchsen: Tsilbanden van hun t'inwaeten ofte andere huys stoffen te gemaeckt, die sy selfmaeks omt hoofd winden: voogt andere t'haere aenw t'hooren want t'voorhoofd, stijcken alle morgens den neghick handt gont met waster gemaeckt, ende daer vier ofte vijf greijntgoe t'hays opsteken, get nobleck de Bramens ofte papen doen, synde den heydensw superstitie van haere rots, ende betoochent dat dien dagh haere gw waren hebben, want syn van natueren sw aerdig ende printig, dat vrauwesacke haere gewoonte doen ofte waster Wasschen maecken, ende alsoe sy eeten haere altijt waschen, hebben gemeenlijck het aensicht gesmeert met Tandalo, ende andere verlieckende creeuwen, daerse wonder goede vrienden van syn, gelijck ock alle de Indianen. Haere vrauwen gaen met ongedeckten lichaem langs de straaten, t'en waere vermoyende Coopluyden: die haere vrouwen in haeren ofte Pallacijns gedraagen laeten, sy eeten gelijck de Mahometisten ende alle andere Indianen op de aerde nedder in haere sinsten ofte voetwandtsingen sitten altoos op matten ofte Tapijten op dese aerden gespreydt nadat sy daer in vermoyen, ende laeten altoos haere schenen voor de deuren staen, soo dat sw haerwaets in haere sinsten gaen, waerom gemeenlijck de schenen de stoelen meere hacken, om de muysen te spueren van tolchen wijt ende aen te doen. de Benjaonen ende heydenen haere vrouwen hebben nauw den doeck omt lijf als sy uytgaen die haere bedeckt van boven t'voorst tot de knien toe: sommige draegen eleyne lijfkens die eeten onder de armen ofte borsten comen, dat sy sw met banden toe binden, ende voorts ronde borsten tot den navel altoos bloot hebben singen deure de neus en de ooren ende teenen, ende den hals, aen elcken arem, beyde de handen boven ofte agt ringen ofte Manilins, sommige van silvere ofte gont, ofte ten minsten vergult die t'morgen met het gemeene volck van glas, welcke sy de gemeene draegt van alle de Indianesse vrouwen: haere kinderen loopen altemet tot 3. 4. 5 ofte 6 Jaeren naeckt, sonder eenige schaemte, soo wel de meysekens als de knechtkens.

Syn cloeck ende coppman schappen.

De Benjaonen syjen starcke handelinge ende Taeffelijne in alle eerpenenschappen, als Corein, Cattoenen lijnwaet, Anil, sijde, ende andere waeren principelijck in alle Indie gesteente, daerse wonder op geslepen syn, sy syn uytermaten subtijl ende scherpsinnig op alle Rekeninge ende schrijven, soo datse hier in met allen alle andere Indianen ende omliggende Natien te boven gaen, maer ock de portugesen engelsen ende Nederlanders hierdaluen veel voordeel hebben moeten doe de Mooren veel voor schrijvers gebruyckt worden, ende de Benjaonen syn veel Mackelaers soete gedienstich ende subtijl int coopen vercoopen ende met de tonge te spreken aen beyde syde, ende syn soete loos

om ijmant

om yemant te bedriegen / die met den handel met kennisse genoechsaem
met wichel te vinden van alderley coopmanschappen ende dat burgerwaeren, zijt gesondert vleyschelijck ofte wyfs dat leven ontfangen
heeft, dolden wees den gebruyck dat niemant syn neeringe mach
veranderen, dan volgen altoos het handtwerck van zijnen ouders
ende tamelijcken onder hare met dochters wande selve handtwerchen
neeringe ofte ambachten, dan gebeurt sonderlijck wel dat een
jongman ende dochter die beyde hare ouders verscheiden syn, aen malcanderen trouwen, die dan uyt haren geslachte gestooten worden ende
met haren beyden den caste ofte geslachte op haren selven muschen
om deser redenen gheschiet het dickwils dat eenige (doch weinige) jongmans
syn, die onder hare geslacht geen dochters meer syn wel gevallen
connen vinden, ongetrouwt blyven.

onder de Benjaenen syn bekalven Benjaenen syn die Benjaenen syn
ende Ingeboornen van Guseratten

Ende de Benjaenen syn begaeten deser onderscheydenen soorten van neeringe ende handtwerchen nopende 27: geslachten die haren onder malcanderen met meyen verscheyden, blyckende soo comen de onders
noch 27 geslachten die aen malcanderen niet meyen trouwen.
vrande soon, ende dochters vader, ende beloven den brechers commer
gelt voore de dochter, tot dat sy met malcanderen te vreedsaem
lyck sommige jaeren, als sonder twee kinderen, oore ende aem
zingen ende weynich huysraedt als een bedde ende toebehoren, setten samen, ende hebben naer ydere
staet sy geven de kinderen soore wercken aen malcanderen van 4:5:6:
7. ende 8 jaeren, soo dat een dochter gecomen synde tot 10 ofte 12
jaeren dat den knapen tyt is om bequaem te syn tot het bedrech
des handwerck ende kinderachtelingen (alsoomtrent van 9:9 ende
10 jaeren wesende by haupes) het quaelyckers ofte soore setten aen
den man gebruycken, als den meysken onder hare dat met verlyckers
gevonden ofte van een vrouwe anders geboren is, daer sy een
superstitieus in syn, als eenige Native wanden gantsch aerdt,
hebben, Alsoo trompetten stillen zonden, soo beginnense verschijn
dagen te vieren, alle dage, den dag vande trompet met een groot
gelast van Trompetten, trommelen, ende bockend, ende dinert met
verschijn dagen daer naer nacht ende dag, met soo grooten
gelyt, datmen horen noch hien en mach, den dag van tot Trouwen
gecomen wesende, soo vergaderdese de vrienden van beyden syden,
ende setten by malcanderen op de vloer in hun acontum eenvoyse
ende legen de Bruydegom met de Bruydt daer dry maal om, met
sommige woorden die doore de Bramens tot een teyen gesprooche
worden, waermede het sonderlijck bevestigt is, ende is te verstaen
dat by alsdien de bruydegom binnen dien tyt dat dry maal rontom
het vyer gelept wordt, subytelyck quame te sterven, soo vermach

de dochter

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

de doctor en andere treatisen, dat anders in gaere wetten niet toegelaten
overt, alwaert eyen maleunderen niet beslapen hadden, alsoverre
dit gebodt alleenlijc soere strenge ende sommige eede ende verenaemtlijcken
rands lectue C Bajera geschaeden ende gemaect was,
mogen de Benjanen by haere eerste vrouw geen kinderen krijgende
met consent vande selve een andere trouwen: Jae tot de derde toe,
dan blijft de eerste altijts het goet ende vrouwe van t'gheen,
waerdoore menigmael groote questien, tot haert toe vande mannen
ende gade ontstaen, gelijck wel afstemmen is, de man sterwende
eer en de vrouwen het goet, maer moeten gade moeder ende ouders ende
al gade levendaegen langh met een eerlijck pensioen, ouck gade kinderen
tot dat sij trouwen.

Bramones sijn de Benjanen Priesteren hebben groot gebiet ende Aensien. Teecken Daer by dat men de Bramones kent

De Bramones, welcke sijn de Benjanen, predicaten ende ministeren
van gade Tempels ende dijenstelijcke actien daer in staende,
sijn de eerlijckste ende geachtste natie onder die Indianesche
heydenen, hebbende groot authoriteyt ende aensien onder haere volck:
want sullen yemant niet uijtrechten sonder gaeren raedt ende
goetdunchen: ende op dat menschen mach kennen komende van andere
onderste zijden, hebben onder het naechte lijf te overen: rondt
schouder doeck over t'lijf nedergaende tot beneden aende gordel
toe doch, onder de arme dese toe wijde Cortinkens gelijck
Zeyl gaeren, waer mede men gade kendt, ende sullen dat nimmer,
meer afdoen al soudt gade leven costen, want gade professie
ende wet alsoo gebiet: sij gaen meest naeckt, uijtgenomen rontom
t'lijf seer doeck gewonden die gade schaemelheyt bedeckt,
hebben ock tomuijlen alle uijtgaen seer cierlijcken linnen
Cattoenen doeck dese Cabaija geeten, sleept aen t'lijf rondom
tot beneden, gelijck andere Benjanen ende heydenen doen, sij
draegen oock t'hooft seer witten doeck, sommige heyden om het
hooft gewonden, daer mede sij haere gantsche bedeckt t'wijle sij
nimmer afleggen, dan langs ende uijterlijcht draegen als
de vrouwen, hebben gemeenlijck aen gade ooren gaten gedraegende
ringen hangen, als ock het meerendeel vande andere Indianen
sijn deese luijster op haere aenschijnen ende schouderen, ende
sommige nasen maecken die andere sleept Indianen ende
t'gemeene volck wonder benouwingh ende grillen dients van gadere
Religie ende superstition, ende de gemeene man gelooven gade
als voorgeeten, het geene dat gade des morgens eerst int gesichte
comt, dat aenbidden sij den gegeeten dach, deese Bramenes ende
sonden ock seecker vasten dagen int jaer ende dat met soo grove
ten abstimentien, dat sij somtijts 3. 4 ende meer dagen sijn sonder
eeten: hebben gades Pagodes ende afgoden wiens dienaers sij sijn
daer sij wonder Historien ende Miraculen van vertellen, ende

maecken t'gemeene Volck seltsame superstition Wijs.

Leggen

Van de Bonjaanen ende Ingeboornen van Guserratten

Zeggen dat deese Pagodes, ende afgoden bij haare menschen hun geweest, ende door haare afgrijselijcke leeuen ende grouwelijcke wercken in deese werelt gedaen. Zijn diese haare weedienaren int andere leuen bij hun gewonden als met haare miraculen diese den duijuel gesonden hebben, ende door haare bedroch haare figuuren afgenaeyt, ende leelijcheden ende grouwelijcheden diemen hunne moeten uutbeeren, deese bidden sij aen, ende door haare afgrijselijcke superstition, ende geloouen vastelijcken dat het haare aduocaten ende voorspraecken bij Godt sijn, geloouen oock als dattese denen opreesten Godt is die alles regeert, ende dat de sielen onsterfelijck sijn, maese dattese van het een lijf int andere loopt, so wel van beesten als van menschen, naer haare weedienaren naese de wet van Pitagoras, wiens discipulen sij seggen te weesen. Als de Bramenes de Bramenes sterft, so worgaderen alle de vrienden ende maechs Vrouwen offeren haar eijgen leuen, tot gelschappe van haar gemanden sterven mueten.

seuen tijt wijs ende goet in simpten ende weetende yemant van maycken; welxiechende sandelen ende andere cruijden, rijs, coren, ende andere spijse met veel bly om dat het wijse te hooren brengen hunne, ende alsoo smijtense den doeden Bramenes daer in, ende als dan compt sijn vrouwe gelaept met veel speeghijden ende haare naeste vrienden al singende seenige liedekens, ende lofsangen van haare mans leuen, ende de vrienden geeuen haare denen moet ende weerstreuchingh dat sij haaren man getrouwelijcken wil gaen volgen. Ende andere worelt soo neemt sij dan haare Cruycken af ende doetse haare magescap ende strijcht al bloedelijcke ende lachende int vijer, ende wordt terstondt vande omstanders met hout ende olij overlopt ende verbrandt, ende also met haare man tot asschen verbrandt. Ende wat sachs waere, gelijck mi dagelijcx veel meere als in voorleden tijden gebeurt dattese haare niet met haeren man wil laten verbranden, so smijtmans haare kijste tot de grondt af: ende mach haare leuen dagen doen Christenen ende Ioncken meer dragen: daer wijle mooren een want het verbranden vande vrouwen met haren mannen niet toegelaten, als studente tegen haare wolt: niet tegenstaende eertijden dickmaels de Portugesen met gelt om gelijck ick gesien selfde, ende stadt Brodera van den Ionge vrouwe die haare leuen lauendich met haaren doden man verbranden mueste dat den Portugesen met 200 ropias tot consent daese tot bewilligt hadden, waer van de Pictuure aldus is.

Ceremonien die de Wedouwen moeten onderhouden.

van Bonjaan

Historie van Bonsaenen die haer selven levendich met des selfs afgoden storven en verbrandt

Van Bonsaenen Byzondere wenden Convenens Tgelochen, van hunen voorvaderen overgeleverd, sydert op de naestgelegen dorpen en de tempingen in te wandelen en weert op den weg van sommige steenen Afgoden ende diergelycken overvallen ende vermoort, waer over hunne Priesters dan dapper de coppen machten dat cyphelycken met gewapender handen, mit bygesetten te steenen met tegenstaende, diese exempelen hulpe suchten te verhinderen ofte den gedachte te doen verwenden, dan niets dat onmogelycken was diese voornemen om te setten, hebben consent aenden Convenens verlengt ende met ghenckatw overreedt: maekende binnen de stadt ontrent de cant vande Vanize een wandt binnen van droogen tacken van boomen ende andere light brandende materien: in dat midden werdt den overleden gelegt op een gaert hoe sulcks altoos de manne toegepleecht met haeren vrienden, met veel gesprek gebracht wiert met een vreuchde ende bly gelaet, gaende aende cant vande Vanize om haer te verschen, alwaere een klaer aentreck met Sarracen ende andere cruyden bereedt; haeren hulp brandt, asem ende Sonde overtuygen haere vrienden onmoedelende, gaende nader tot binnen alwaere by eenmael sponteneynck met den onvertsaegt aensyn van haere vrienden overlaet nemende; ende is alsoo int midden quen setten, steechende met haere oygen handen den brant op dit versch plaetsen aen die vande vrienden met gieten van eenige fleten olye ten daeruy wiert vermeerdert dat in weynich tyt tot aschen verbrandt was: ten laest als den brant verghiet namen de vrienden ende omstanders ten marmen als vreemden malcanderen inden asem, ende maechten soodanige gestreg datmen geen kennen ofte schreven vande verbrande vreemde persoon van aenden ontrent 22 ofte 23 jaeren oudt, ende liet een kint van ongevaere 3 maenden agter.

De Bonsaenen alhoewel onder verschyden secten gedeelt worden onder 4 voornaemste Secten onderschreyden.

De Bonsaenen alsoovel onder haere 103 grooter ende menichte van cleene secten ende byzygesinnen, die diese onder een gestelt ofte Secte dient te haere tyden gehoort te vinden zyn: ten voorderen negstaende byere worde voornaemste gestelt, als Cenuwach Samarast, d'ghoogy ende Bisnou wy sullen van yder haere religie eygenschappen ende manieren ten volle cortelycken beschryven als t'onse kennisse ende derwaerdige gecommen is.

Vande 1ste Secte Cenuwach

De eerste Secte genaemt Cenuwach, sullen gaen dinck tot gedeelt dryen dat leven ontfangen heeft, ende op dat niet onverschuldt eenige gedierten als vliegen worden, wyngen sy den embroengen ofte verdiesden ten dragen sieraf haeren ofte papen een doek voor haere mont, ende een bezemken inde hant voore mede over straet gaende de wegen wegen al eere

daere over

desse onse gronde; middes wanneer sy yaen sitten, maecken de priesters
bvot feyen, op dattere geen dinghen onder gaenghet vande simpelste
ende gedoodet worden, deese trappen geen eleydinge in den schelt clot
aen haere lighe gebonden ende het bronen light niet, daere sy den
stuck lauchen van den schaepstaert gesoden ingeslaegen gebben
haere omen aem de bloet, daere den sonden gedaeghden pit aendraegen
om haere aeten, ende dranchen in te benadren, want hoechen wort
gelaeren met, nochte dranchen geen cracht weetere, van weeghe daere
eenige eleyne godheden in desen moghten die sy als wesen ge-
mott om te leeven bringen hinden, om welck wesse te comen, maechen
haere dranch waetere ofte wijne oeset waeren, dat in andere Bon,
saensse Burgen van haere steden gedaen wordt als sy geen wijne
nochte light in geen fijnen mogen gebruycken, sy gaen ook by
nachte tijt den priester, noch mach niemant van haere gelooft by
conscientien eeten, ende dit alles tot weeghe eenige godheden doden
mochten: de trappen geen bloets-broets ende smaltsbroets met den
hoart ofte uit stuckgien inde hant, t welck haere teyghen is
waere een mensche een keemen: want daere is ondersteyght tusschen
de swaerte ende witte stucken, midde inde celebringe ende ceremonien
sulex ydere particulierlijcken te beschrijven, te lang ende vriedens
tijt vallen sonde. Ont gemeen gelooven niet, dattere een God is,
maer seggen dat alle dingen doort gelijck ende ongeval geschiedt
moet, ende dat de wel doet wel ontfangen sal. ende wanneer
men haere vraecht met woldaen is, sso andtwoorden sy wesse vasten
ende almoesen te geven, sy bidden aen eenen heet ofte heylich
die sy Tiel-Thoncker noemen, ende haere dese met gelooft geeft
ende wanneer men haere vraecht wie de gode worden: alt vasten
ende almoesen te geven wederom bekomen ofte de ondersonde
werecken straffen sal: sso andtwoorden sy dat het gelijck ofte
de fortune die wedere weegheden ofte naer verdiensten straffen
sall: in tegendeel dat die wel trumps op deze aerden ontmoet gebben
ook wesse ongelucken haere naer wederwaerdes sall. wijders
geloven dat de Lucht, welcken, aerde, sonne, Maene, sterren,
waters, ree, beesten metaelen ende alles wat in hemel ende op de
aerden van sich selven is, sonder ymants tuedoen ofte hulpe ge-
maeckt: Wijs dattere twee sonnen ende twee Maenen syn, dach
ende nacht meteenderen wederwangen ende verspruys dat de wint
van sich selven waijt, ende dat de sonder Afgen ende blixem
naer haere wolgevallen, haerdt ofte saght voortcommen. Sy
geloven ook niet dattere een hemel ofte hell is: Maer dat
boven haere soort, lucht sterren son ende maen, op de maniere
als een hemel over een bidt stadt gespannen is, dat wanneer
de menschen comt te sterven, de siele dadelijcken in een andere

mensch

Haer geloof en Religie

monsch offte beest overvaert, maer dat sijn goede wercken ende devoote gebeden aen haere hijligen verdient hebben, wanneer mi de siele vande overleedene in den andere mensch offte beest (haer weerdigelijcken sonder weygen weder) verschijnt: ten vaert dat selve in den nijwen offte dat aen femine geslachte sij, ende wordt vande selve wederom gebooren ende tere werelt gebracht, wanneer sich aen minres op aen de Fortijne offte wordt gevalt moet onderwerpen, In summa verstaenwen dat alles door de Fortijne ende gevalt geschiedt wordt, ende dat de Fortijne de genaende Hijligen Tiel, Thencker om haer te dienen geschaft hebben.

Worden van an dere secten veracht ende voor een ver doemt geslacht gehouden

Desen Secte wordt aen alle andere Benjaense Casten seere veracht, ende sijne een verfoeyelijke secte gehouden, hueren gemeente dagelijcx vermanende voor de selve haer te wachten: morgen in geender maneren in deser Cenawrachs hijsen eten, drincken, mogen met haeren wetten in sijne tenten, noch alsnart om sijn dijgen lijf te brengen, by aldien den selfs gedachte haer verblinden, offte ymandt haer abermoeden wilde, ende dat niet in haer gaten te gaen, de doot ontcomen mochten, waneer denige vande andere drije secten by ongeluck aen haer lijf quame, sonder sijn gantsche lichaem ende alle sijn cleederen moeten waschen, ende denige daegen penitentie met vasten ende bidden moeten doen, alleer wederom inde menichte sonder worden angenomen.

Hare kercken offte Tempels

Haere kercken ende Tempels (die sij de Rale noemen) sijn int vierkant gebouwt, boven plat, int oost sijde ten midden met een vierkant gat gemetselt, waer onder haere afgoden sijnshens staen, voorgemelde de gedaende van den Piramide met trappen ontrent 5 allen hoog opgaende op welcke trappen veele beeltenissen van haeriere verstorven voorsaeten hoger boven den anderen staen, even waer dat sij goet gelick binnen sijn leven gedaen hebben, deser hijligen sijn van sant staen pampieren gemaeckt, ende op haere sitplaets met veele lampen omhangen, die sij ontrent den avont opsteecken, om te lichten, sij sonden voor een vande vornaemste stucken haerder wet, smorgens voor dat gewaschen hebben in deser Tempels te gaen de Maendt Angnetij is haere grootste ende hijsonderste maendt van hijlijge feest, ende vasten dagen waer door blindelycken geloven van alle haere sonden gesuyvert worden, daer sijn andere daer die boven de Natuer 20: 30: jaer to: dagen naer den anderen comen vasten, sonder eenige spijse te nuttigen, alleenlijck drincken, weynich met eenige gewaschen sant dat bitter is vermengt, twelck het lijcken wat sal geest, gelijck sommigen gesien hebben, die voor de waerheijt verclaerden, in 15: 20: ende 30 dagen geen spijse

onderhouden groote abstinentie met vasten

Haere Jaer hyckelse bij den compsten

eyghen dandt verscheyde maelen gemaeckt hadden, dat midden van dese maendt Augst bij commen de gantsche menichte in Haere Tempelen bij den anderen, die omwandt van haere afgestorven heyligen, ende die bij haere int Leven hebben aengestelt de trappen ofte preer tsen int midden onder den hoop sittende met doecken voor haere mont omdat (gelijck voren gemelt) gheenige lewendighe gedierten doden souden, bij en gebruyckten geene beelden om de gemeente gods voor te leggen, dan alleenlijcken de heydenen vande afgestorven heyligen tegen maskeerderen te verstaen, mits in dese beelden cuypt meer almoesen gaven, dan den preest Compsten beelden die daer voor de doden staet, gegeven hebbende, worden met gewerden handelt ende andere wolrieckende exempten voor t: lijf ende cleederen gestreecken, dat een groote deel onder haer is, onderstreghen bij bij den anderen sitten (dat gewoonlijcken B: ofte t: wijven aslaept) dansen ende singen, eenige spoolders die daer toe zijn gehuyrt, ende wijt de becommen almoesen bestaelt worden, hauren dooden verbrandende begraeven den hondt dat mes geen 3 Jaeren ondt is, dat sy onder aegen begraeven, de vrommen naere t: overleyden vinden men mach met weederom trouwen, maer inden wedomelijcken staet haere leeven dyndigen, met haere trouwen beminders ende andere Ceremonien aengaet, commen met de andere geschaeyten meer overeen, gelijc den doenden naere staet ende vermoegen can leyden.

Verbranden Haere dooden

Moyen die begeeren Prioesters Werden.

Soo Secte morgen alle die begeeren trappen ofte preer tsen worden, wanneere sulcx hun eleedinge aentreecken ende hun geestlijck Leeven aenvangen: welcx wijt licht te bemercken staet de geene, leeftgeyt bij haere met gaeven moet weesen, de vrommen worden mede van het priesters ampt met wijt geschouten, doch moeten boven de 20 Jaeren ondt weesen, daer de mans voorkomen van 7: 8: ende 9 Jaers ingelaeten worden, dese trappen finden geen gemeenschap met vrommes alsoo zeeynigeyt aen de Vinden van t: gelaet behoeft hebben, deen gelijck de Bagintiens aen t: Coorteze, wanneere den getrouwt men ofte vrommes trachten haer tolijck worden wil, soo mach sijn geselschap verlaeten, sonder dat de verlaetenen den andere te Cammen geoorloft wordt, maer moeten haere leeven alsoo in eenzaemheyt eyndigen, mede synder getrouwde die binnen haere leeven malcanderen zeeynigeyt beloven, ende sijn alsoo vinden plicht des gemeenschex ontgonden, maer dit sietmen meere onder de vrou dan onder de Jonge ende nieuw getrouwde luyden geschieden, ende dat vrauenuentst van sodanige voorkomen, die deese gaeven gegen ondersdom de wereltsche wellusten meere afgeschreven, dandat sij wijt haere leeven daer van een afkeere hebben sonder, Ende dus weeke aengaende de Religie, Godts dienst ende gebruyckten vande voorsz Benjaensw Secte genaemt Chinawach.

Deese

De Paapsen beloven haer hoeden zeijnde heijlt.

Vande 2. secte der Benjaenen opgestelt Samaraath

Vande Secte Deser tweeder Benjaense secte is genaempt Samaraath dese hielden nagelyex desen gedwaelden dienst, dat sy een of deze afgoden: ende Zee ontfangen soude bevaren spitich, timmerlieden snijders, schoenmaeckers, smeetwerckgesellen, ende diergelycke ambachten, mede soldaeten schrijvers ende alle die in dienst sijn (want tot dese secte gevonden worden) huysvrouwen soecktdaegen bruylofften, feestmaelen ende andere ceremonien

geloof vande Benjaensen secte Samaraath

vercken meest met de voorgaende onder een, wyt gesondert inde Heydinne, want gelooven dattet een is die alle dingen gemaeckt, ende dagelycx naer sijn onderstandelycken wille wesch ende regeert ende gebiedt die sij in plaetse tzelfs Permisser noemen, houdende desen Permisser hebben noch veele andere afgoden die mede in groot aensien gehouden, ende een woninge inden Hemel toeeygenen, soverre genaemt Brama: soo de macht over alle sielen die sij in sijn leven ende doodt tot aen sulcken als Permisser sijn bevolen, dan aen menighe oft tot alle, de andere Buytinna leven ende onderwijst de wereldt naer Godes oft tzelfs Permissers gebieden (die in t boecken beschreven sijn) te leven: voorts set sulck voor dagelycxe spijse, ende dranck ende soecken set coorden ende andere zaecken daer ghenoech naemmaels den eersten Brama set leven daer in geschapen soude (dat alleenlycken aen sijn staet, de 3e soude de macht om te dooden ende wordt Mays genaempt, desse gedoot gebonden commen de sielen bij den Secretaris aen Permisser, om verscheminge te ontfangen aen alle de goede ende quade werecken, die sij op deze aerden gedaen soude: welcke werecken voorsien wesende worden voor Permisser gebracht om vervoordeelt te worden: die alsdan aen sodanige sielen gebiet in alsulcken menschen oft beest te varen naer dat sij soude verdient om alsoo gelyck met passende ongelycke) aen sulcke sonden gesonden te worden, die in den hoe naeren sonden voor gelyckich, ende den lichaem van wesende schijnt, wesende de hoochoosten sij naer als soore Goden in waerden houden, maer dese sielen in olyphanten, Camelen, beesten, Buffels, Lynaerden, eesels, varcken, slangen oft andere onreijne gedierten gedoemt worden, agten voor sampaslich ende gantsch ongelycklich, de sielen gerechtigt synde worden wedder een vrouw Permissen gebracht, ende in een gelaetgaet als een dienaer aengenomen, ten sij set beert daer de sielen in gevaren was, voor ende alsoo volcommentlycken van alle misdaden gesuyvert waren, ghenoech te straffen, wanneer sodanige sielen in een andere animael gesight waert om tot den laesten ghedaeunt soo, mach te betaelen, desse gelyck ook voor een geburych jaer voor dooden te verbranden, begaven gelyck voeren de jonge kinderen van 2 oft 3 jaeren, welcke branden gemeenlycken gesight waert ende cunt van een Priester oft koopent waeren daer sij den Cranck

binnen

Vande Bensaensse Secte geheeten Samaracth

Vele Vrouwen van dese Secte verkoopen sich, ende dese secte vindtmen vele vrouwen, die haer Rasse verbranden met haeren doden man levendich verbranden, springende met den thaer lo, gereetse kist ende emagie int vyre, t welck seer groote gerechticheyt by haer is, ende een teecken van sonderlinge gerechticheyt tot haeren Mammen

Hier volgen de overleedenen man gerekent wordt, want sy gelooven dat Der, misser in syn rust (Dewe Pissman geseyden) belooft gaet, sso den vrouwen toe lieffden van, haeren man, met den selfden mede verbrant dat sulcx de vrouwen met haeren man nae soda mennigh gelyck voor desen geloeft hebben; Hier nae sullen mael langer met den selfden leven ende omme gaen sal, t welck een groote freicheyt ende aelockinge de vrouwen aenbrengt dat voor een corten dut wederom sso den lanth tewen te brengen hebben, het is seecker (alhoewel ongelooflyck schynt) dat de mannen soo veel als de vrouwen, hier inne wesentlyckheyt haere verstaenissen stellen

Wanneer de vrouwen in Crayen liggen, stellen sy by het nieuw geboren kindt, den met pott, schyf, pennen pampiere, boecx en tyden, waermede willen seggen, dat met het schryven gereet schap sy, haer kint de letteren ende gebruycken het kruyt schryven wilt, op dat in dese wereldt gelycker wysen mach; met de boecx ende overboecx gereetschap geven te verstaen, dat het kint syn gelyck inden ouderdoom gaet worden sal, Ende dese secte is mede een geslacht diemen Rasponten noemt welcke haere vrouwen met de overleedenen mannen gelycken verbranden, dit geschiet niet allen haere vrouwen, maer de grootste heeren overleidende sso moeten alle haere kinderen ende hun eygene van eelaere int vyer springen, oft sso onwillich wesen, worden met geweld daer in gedreegen, Doch gebeurt wel dat den vrouw wort t'Rechtelyck beschreecht, dat met haeren doden man niet begaet te sterven welck dan wert achtervolgt: Sy gelooven dat die gene welcke met haere mannen oft heeren verbrandt wort, den nadermaels veermael langere met den selven in den andere oort vande wereldt onkenbare Creaturen geboren van mannen sullen geboren worden) leeven sullen, ende dat den vrouw alsoo 6 mael nader den anderen herboren werende de siele, als deze t'vyer van alle sonden gesuyvert, by Permisser, om gen te dienen gaet verlaeten haende dat om het geslacht niet te veel maal rumoer te veroorsaecken, Hunden daegs met de kinderen ende vrienden (gelyck in vruchten) mede alleenlyckers de vrouwen ende dienaeren verbrandt worden,

Onder desse secte is een geslachte Rasponten gheheeten, die gheen vrouwen voor Haere stantichoijt.

dese

Exempel vande stoutdigheyt deser Rasponten

Dese Rasponten worden gehouden voor de beste Soldaten van Grisenaten, want sy so moedich dat sy voor sterven dan voor gheen vyanden wychen, ende mercket hyden sinden, Men vertelt voor waerachtich dat 5 van deser Rasponten, vermoent synde van hyden in een boeren huys gingen eten, om huere te eeten, ende dat middelertyt den brandt int dack quam, soo dat sy deselve waerschouwden den brandt die gat dack van gat stroy huysken al, sonder ontsaecken hadde te ontgaen, maer sy den vyant aldaer affen andtwoorden, wy hebben myt voor vyanden gevochten, die ons niet gheeylt aengaen, willen wy den voor den brandt vlieghen, dat sy voorts, sy mach voor ons wychen, met dergelyche woorden tot voorsten, in somma de andere van syn Compagnons sinde het wyse voornemen ende hadt begonst te musiceren wilden uytgaen dan wierden met gewelt weder in den oven opgehouden tot dat den brandt huere lichamen quachten, nemmer doen van deser Rasponten binnen stronck, niemant met gewelt mogh den van de sonne maeckt mede die nacomelinghe nyet gheen bystandt en hadde ende lostgaen sonde dat met syn andere maets niet mede verbrandt was.

Ander Historie van deser Rasponten.

Van gelycken verhaelt men dat 3. hondert met den andere voor t. velt hadden, daer onder by ongeval gemoeten een onder Vianen tent, daer sy puerdt voor staen bleven, maer voor voorstondt worden, ende tegen t. puerdt, meest ghy daer ick niet en weet, oft sult ghy voor gats mede moeten wychen, gevende mits dien sy puerdt de sweepe, dat naer langh aenporeninge mynende voore de tent te springen, sy meesters ende heer selfs daerinne verschroncken, t. welck voor hem den grooten schrey was, deser ende andere historien verhaelden mynde Munsyck, seyt ende onversaecht gheyt van deser Rasponten gebruyt te syn, doch soo veel myne van, dat het een stoutbaer ende hooghmoet volck is ten voorloope gants onversaecht ende voor geen truchsyen wyckende.

Barmhertichtot het gevoyelick

Op haere Feestdagen gaven wel ghy de ouwe voorsten hun op haere daechen setten, waermede verscheyde slycken gelooven verachten van Barmhertyghyt doen, ende in voorgaendinge van dien, nademael nieuwe loon, gode beloeningen gesloten sullen hebben mede te dagen naest overleyden van haere ouders aermoeden, oft de bloetverwanten voor gebenyck, het voorts gevuyghde daghelycx op haere knyen setten, ende soude moeten te deenen te gaen, welcke gewoonte alle die van vroemorgen tyts daghelycx op de selve dagen soude onderhouden meer mede gelooven de sielen wierde afgestraeven by haeren dat des te aengenaemer syn, ende dat sy hier door op der aerden,

te meer

Vande 3e Bensaensse Secte Bisnou hout gelooff en godsdienst

De derde Secte overt Bisnou genoempt, deese stellen als de voorgaende geen medinex min dan de voorige, dat leeven ontfangen gheest, aenstonde nade nae maendt Augusto te dagen ingaere den eenderen in haere Tempels, ofte Kinagogen, hebben oock eenige bysondere dagen Int Jaer, die sy vieren ende houden, singende eenige liedekens tot eeren van haeren afgodt, diese Ram-Ram noemen, hem biddende dat hy haer wilt geven wat sy begeeren, als Kinderen kinderen, schoengent etc: ende gebruyck, en dese gestelingen in gelijck gedicht als sy ons de psalmen davidts: want seggen dat sy haeren voorouders afgoden tot Ebreegden allerhyeten gemaeckt syn, op deese Heerstdagen hebben in haere tempels veele dansers ende speelders die voor haere stoelen worden met Trommelen, fluyten Coperen beckens speelen rondt de gheene met veele verscheyde bloem werck, dantsen ghe sangen veel diversions ende kunstjens, met sy voor een staen gecomen, die met goede hellingen buyckten ende omwenden, eer tot lijcken omgaen syn, deese afgodt heeft verscheyde gheen dienaers by de vorige Secten, want dat strijdt tegen haer voet. ende gebeenden vinden verscheyde. Ram-Ram. haeren verscheyden voet, voornaem deese secten, moeten als die Secte van Samaraeth, haer gheest lichaem nabeelden, de spijsen die inthygen worden vande vrouwen ofte kinderen gekoocht, t welck ongeloof meest geschieden, behalven de vrouwen ende jonge kinderen van 6 jaeren die de kleedieren aen te gaen int toegaen, haere spijse koken sy wesen by hoemist, t welck voore verschrickt ende boter aesten als hondt, alsoo int gint eenige vrouwen ofte gedienaers mogte vreesen, die sy konden doden, ende daer voore gheeommen gint te gebruycken, soo langhe sy hoemist becommen connen, tot die sijnde vinden met hoe-mist, dat een cleene koockins gecapt, met staere vermengt ende vande son gaerdt gebacken wordt) by haer te eten, gelijck by ons den kaes in Holland haere spijse int meel gecoockt, ongesouten boteren gesmolten ofte ongesmolten, weder tot goede genoegen syn, koeke ende gestoemte melck, gesouten als suyker gemaeckt van groene gembere mungos kruyeren etc: voore haer dranck gebruyckelijck water ende die van vreemde syn, gebruycken Melck.

Van Haeren Afgodt Ram-Ram geheeten.

Hoe en Wan Wien Haere spijse ge, kockt wert.

Haere spijse ende Dranck

deese

Generaen haer meest met Coopmanschap

Desen secten generaen haer meest met Coopmanschappen, ende factorien, ook dienen de Moren ende wesendelingen veel voor mackelaers, ende tolcken, also sijnde inden handel wel ervaren ende geen simpel, in haeren politien, omgangh ende Ceremonien, bij de andere Benjaense zijnde meest gelijck: behalven dat de vrouwen niet worden toegelaten met haeren mannen te verbranden, schoon dat sulcx vrijwillichen begeerden, soo ymant op den wech ofte op ges comt te overlijden, daer tegen geloogentlijck schijnt te hebben om de dooden te verbranden, vermogen den sulcken inde asche te begraeven, ofte inde Zee te werpen nadat den man overleden is mogen de vrouwen binnen haer leven geen anderen trouwen, schoon dat sij den doot niet waeren beslapen, dit geschiedt te plachten in voortijden in gebruyck te hebben, dat de broeders sijns vrouwen geen kinderen van haeren man begonden hadden, der selver sijn vrouwe, nadat sijns broeders overleden, ten houwelijcken namen om also haers broeders cost te verwerven, ende sijn naem te houden, dan is dese gewoonte in haer secte nademaels afgeschaft, ende gebroken, dat de vrouwen nadat haer mannen afgestorven inden wedenwelijcken staet sijnde dagen sijndigen moesten.

Superstition ende gebruyck van Walchen van alle Benjaense Secten.

Hebben (gelijck alle andere Benjaense secten) voor een gebruyck des s'morgens vroegh inde Revier te gaen waschen, so wel de vrouwen ende kinderen als mans-personen, ent waschen gebruycken veel Ceremonien met onder te duycken, haer te wenden ende te draijen, binnens monts te mompelen ende dergelijcke superstitien, Baeren Bramans ofte priesters sitten op steegt met een excemption van vee, speyden smeersingen, ende dit voor de personen met sijn handen smijt, tonde ende sijt voorende dat de gene welcke ent waschen staen ende haer waschen voor de sun ende maen soo moogen gesondigt, ende een jder misdaden gewijscht worden, uyt het waschen comende haelen sommige Cleedren bij den Baman dieve soo langue in bewaringe heeft: geeft sijnde voorde van de schuppen met hout, geel, ofte andere geschenken smeeringe, gemaeckt van sandel ende roosewichent sent, voor het voorschoft menschen voren gestaechen, tot een teecken dat dieh dach gewaschen sijn, ende gaen also voorder meer sijns, voor welcke salvinge sij de Bramanen een weynich trouwe, rijs ofte andere geven. ende dit is soo veel de derde secte vande Benjaenen angaet: nu sullen den weynich vande laeste twee secte (d'Gorgijs) beschrijven.

4e Vande Secte der Benjaenen D'Gorgijs godaent.

Desen d'Gorgijs sullen van ghelijcken gewoont dincken dooden, veel min inwijgen dat leven ontfangen heeft, doen mede gemeyn Cooplmanschappen ofte handtwerchen, maer leven in seer behaemelijcht Steden de steden, in dorpen ende woestijnen sijn sij, daer sij haeren afgod Brun, ende naest hem den Berlijn (mois gement) als haeren voorsz gewaes eeren ende aenbidden.

Desen

Vande 4e Benjaensce Secte genaemt D' Gorgijs.

hebben geen Tempelen ofte Oijgen Huysen.

Deze de gorgijs hebben geen Tempels ofte Gods Huysen, maer gaen meest inde Heusschen vande Secte Samuraet uit ter leere om daer te bidden, maer om bij nacht te dese Heuschen te slapen, alwo sekere gaers wats geen eygen Huysen ofte Tempels hebben mogen, deze Cast Houden haer leere altheselijcken van menschen ende alle menschelijcke omganch: Syere gelijck in voorleden tijden de Heremijten ende Clusys, gemeenen, gaen veel naeckt, alleenlijcken met een stuckjen linnen waer haer schaemelheyt bedeckt, haer gesicht lichaem beestijcken met asschen, ende waer sij sitten, hebben gemeenlijcken asschen om ende ontrent haer, daer smet de Benden meest altijt in doende zijn, C' Huijse laaten op te hoopt warijen, ende wijwent sij wel asschen dallet aen langhe seemen, deze malcanderen gebacken bij het hoopt nederhangt, mede hebben de sommige aen beijden zijden van t' hoopt vleughelen van t' voorsz hoopt — Saize eenden anderen vast gepuyt ende achter met een platte stroock bij haer Angge nederhangende ende alsoo sitten op der aerden nederc, sonder niet voor bij gaet aen te spreecken, schoon een ymandt mocchten aengesprooken, stillen den gemeenen man ynulijcken aentworden, want seggen dat sij beijligen zijn Brimi ende te zeeyn om den gemeenen man aen te spreecken, sij mammere inde steede comen stillen maer dinaers daer deure tuer leeren, sondere (gelijck voren verhaelt) met ymant te spreecken, ofte een van haere gemeente yets te begeeren, alwaert schoon den noot sijn daer toe dreyng ende grooten honger leeden, maer geerstmen haer yets wijt geeden willen, dat nemen sij aen, anders begeeften haer met geweente ende aenwijsingen die bij de voegen nae stellen.

hebben geen Tempelen ofte Oijgen Huysen.

Van dit geslachte Zijn sommige die 2 ofte 3 dienaeren bij haer hebben, die haer verdienaers gelijckenis ofte schaduwe zijn, sonder een waer Lichaem, gelijck voren verhaelt is. Dese dienaers hebben op haere geestelijcheyt, de selve vrijwilligh lijcken dienen, gelooven de daer door saeligheyt te verwerven, ende blintgeest, deze die dienaers hebben, stillen haer gemeijn dinex dat tot onderhout van t' leven strecht, bereeden, maer doent vijt haer selven, ofte een, geven sij langhe tot ymant haer wat geeft, en sijn sij niet den plaetsen, schoonwende sij wel mogelijck het geselschap van volck, de Benjaensce secten int gemeen houden welck van deze d' gorgijs, ende achten de selve voor heijlige toegenaemt, waeromme haer gaeten deese beneven, uytgenomen welcke van Samuraets gezinden houden die een haer geen werck maecken, maer als onreijne menschen mijden.

Andere

Vande Bonsaense Secte d' Goygis genaemt

niemant hirft boven den anderen eenige Superi-oriteit.

Onder ſaer afgoſerie den eenen geheerdeſte ende hooghſte als den anderen ooght maect, ſoo en gelden hy nochtans over den anderen geen Iurisdictie ofte overmacht, maer Broeders in denen graedt deur malcanderen geraedpleecht, de ſlechte ofte leechen ſoo wel gebiet ende antwoirdt gebruijckende, als die van meerdere aenſien ende geheerdheyt, hy en gelden geen vermeer, noch ſtraffen, dat eenen vernemen, Jae ſullen geen vremde practijcken aenraecken, ofte gedoogen dat van de ſelve aengenaem worde, maer de gemeene ſaecken haere common beſtieren, ſoo bidden hy ſeer dattet ſijn inde gebeden willen gedencken, ende den afgoodt Buin voor haer bidden, daechen alſ dan haere voeten ende leggen de handen op t' Boeck, waerinne ſe belooften ende alſ van haere handen afſtaengen weſende wederom naer ſijns weerdigen,

Haer geloof en godtsdienſt

Desgelijcx d' goygis gelooven dattet een is die alle dingen geſchapen heeft ende in alle gedierten menſchen ende arbe tegenwoordich is, derck waerdoor begeert allen een weederom noch nemen eene verbreeckinge de noemen Sy in haer taele Buin, beyghende dat geen ſtraffe geeft van den menſch ofte ons, maer dat ſijne tegenwoordigheyt te claere is, dat geen Executieuren hy noyen op hem ſouden, ofte ſijn geſtichtheyt bewegen can, dat hy de ſonne de maene de ſterren dat licht gegeeven heeft, ende geluchtinen de ſonne niet can aenſchouwen: veel minder Hem (die haer licht gegeeven heeft) met oogen aenſien can, waerdoor niemant van haer gelooven comen te ſterven; dat regtel recht (alſ met conſten ende ſpoeren) van doen moeſt tot den verwenden Buin gaet, en met hem altijdt te leeven, ende in deſe claerheyt mede vermengt te worden. Dit is den heere ontſienlijck volck, de ſchouwtoon-wagers ofte Tuchtbraegers in Nederlandt niet ongelijck, want ſeeckeren haere aenſicht ende ghantſche lichaem met aſſchen, uytgeſondert de ſchamelheyt, die ſommige met den ſtuckgen linnen bedecken, ook ſommige niet met allen, maer haere oock worden met verbrandt, Maer bygnaeuen, Sy houden veel van t' menigvuldich warten ſonder van andere ſecten haerer tegen-quartieren voore de waerheyt want ghenaemt, dattere ondre haere Sijn die 15: 20: ende 25 daegen ſonder ſtijfheyt (dan alleenlijcken noodich waetere met ſeecken eenigen vermengt) te ontbijden, haere ontſonden comen, daere ſijn in haere Oorſlachte eenige vroome-vrouwen die t' ampt van deſe d' Goygis beclee-den doet Deze noodich int getal.

Is een ſeer ontſienlijck volck ende Veracht-lijck.

Vermeer

Verschyden Manieren ẽn. Superstitien vanden Benjaenen

Schijnsaem superstien vanden Mamer sy, mant het Benjaense geloove aen nemen wilt.

Wanneer eenige Moren, heydenen ofte andere natien, de Benjaensche religie begeert aen te nemen, ende haere Ceremonien naer te comen, worden tot penitentie 6 maenden gedurende haere lichaemen met kruyst onderscheyden, ende dagelycx ten minsten $\frac{3}{4}$ ure soo lang de pont gewichter van deser in haere spyse eeten, welcke kruyst, als commende van den Heere, by hueren voorsaten altyt genoegsaem gevonden, sy gantsch zeyn achten, de eerste dryy maenden van dese spyse, geduyndelyck weenende, enigen afbreuck minder practijc, tot dat den gestelten tyt overstaen, ende van vleesch eeten ende wyndrinken 1 eenmael gesuyvert wesende int getal van haere gemeente aengenomen worden, hy yemant vande Benjaensche haere vrouwen, kinderen etc. by de Moren ofte ingesetenen gevangen worden, ofte haere in eeten, drincken ofte yett met andere besundicht hebben, worden mede eenen tyt gedurende kruyst eeten, ende de voorgaende penitentie doen, alleene voor een nieuwe menichte (soo eenige Benjaensche) worden aengenomen.

Andere Ceremonien ende Heydense Superstitien Van Benjaenen.

Het Generaelen hebben de Benjaensche veele superstitien, ende ceremonien diese haere te gebruycken ondersteunden, want sullen nimmermeere uytgaen, sonder haere gebeeden te doen: ende geben, zeende int uytgaen eenige gruden teeckenen ontmoeten, sullen voordeen keeren ende in huys gaen sonder dien dach eenige coopmanschappen te doen, alsoo verkeerden geloouen geen geluck aentreffen sonden.

Quaede teecken voor de Benjaenen

De quaede ofte ongelucksige teeckenen zyn, den leege ofte ongelauden haeren kruyt, als een dyer een eeten in den mont gevat, een Uylenspiegel, asp, een ongelauden haast, een Heydensche mit, timmerman, barbier, Pleesmaecker, Cattoen-cloppers, smit, wegers, een wenende vrouwe, ende een dooden, ofte die van denen dooden te begraeuwen comen, sonder haere gewaet, geen ofte weerleet te geben, welck voore den heere grouet teecken achten, sy yemant besegenen die botteren, olye, soetemelck, swarte spyscher, alle spuricheyt als limoenen, appelen, Olyven ende al wat tot den voorleeger dient draegen, sonder voore ongelucksig.

Haer goede ende ongelucksige dagen.

Haere goede teeckenen achtense, wanneere int uytgaen haere een ofte ongelauden yemant, Camael, gelauden, ofte ongelauden den peert (sonder ygo tacco, dat beter dan gelauden) een hoen, ossen, een buyck met wachter gelauden (dat is niet goet) een berk een sant met eeten ende mont

een Cat

Vromme Superstition vanne Persianen

aen Cat, wandt sijster saint, van gelijcken sij quae ontmoeten
yemant met sneese gestaende mieck, wille sijnghen gelauben,
Item aen Rats oft Hase dieshoore quae overloopt, ende sundert
dander dergelijcke fabulen meer, dwelck sij alt saemen voor gelaich
igw teachten sonden, ende sullen onbeschaemt sinnen dach vae,
volgen alt genoechsaem voorgeschaert sijnde van aengaende gelaich.

Hoor compste van Persien in Gusiratten Woonende.

Der Heercompste vande Persianen (sijnde Eenpaertse quae,
tieren woonachtich) is vijt het Recht Persien als Esphahan,
Heram, Cazaron, ende omleggende landtschappen, want naer dat
den machtigen Machimet sijnen Sauer naer Christi geboorte
624 was opgestaen, ende overal door bedrieglijckheijt ende daer
naer met geweldt van wapenen, voorts verscheeden bedrogen, ende
menichte van landen onder sijne gehoorsaemheijt gebracht hadde
soo hadt hij door sijnen volcomen Abbobacker, den persiaen,
eijen Coninck (soo sij ongelijck in getall ende menichte van
Crijgsvolck sterckere) in diversche veltslaegen overwonnen, ende
t'sijnder sijn onderdaenigh gemuscht, den Coninck sijnde gen
middel ommie sijne landen wederom uijt de landen vandt Mach,
imatisten te becomen, dan voore met sijnen die in Gamzon
ende Ormus laegen, naer Gusiratten te vlieghten, alwaer van
Coninck van Camboija (dat een hinden wach) wel ontfangen ende
wijders om in sijn landt wedderlijcken te leven gehouden wert,
tot erkentenisse van sodanigen weldaet ende een teechen
van weerschijnen, wesende onder Heiden persiaensche jaerlijcksen
Coninck de sijnen, daer mede ongeveerde sterck 100 mijlen lant
soo mannen, waermen alt hinderen uijt persien gecommen was
gedeelt dien tijt Babbich de voorseijde persiaensen haere van
langhere handt, langst de Zee kusten beginnen te verspreyden,
alwaese sij gelijck andere Inwoonderen geene tolpachten loosen
doende sodanigen handel, ambacht ofte hantering alt haere
staet ofte gelegentheijt vermach. De meeste menichte genesen
haere met lantbouwrijen ende Tarwe ofte wijn de fruijn uijt
te boomen te tappen dese weer wijnen alsoo in haere oreij met
weerbooden ende stercken dranck te drincken, voorts gemeens haere
eenige met Coopmanschappen, die sijn te klijnsten, nimmeer
te sonden ende alderley hantwercken te doen, behalven smeedt
want morgen gaen rijsen met blooten bloet voet, noch te
kasten rijtgaen, gelijck Hijse naer op sijn straet. Int
langer Zal worden voorgaet.

Dese

Afcomste ende Godtsdienst van. Persen In Gemeen

Persen haer Religie.

Desen persianen gelooven dattet een God is, die overal tegenwoordich is ende alles maect ende sijne Voorsichticheyt regeert; sonder dat yemant sijne hulpe van noden heeft, maer dat hij eenighins sijn gelijck is ende van dijnaest gelijcken Overheyt, die sijne aen bedieninge onder Coninck hebben, tot grooter luister ende verwondringe, de 1e Cl. Hamasda genaemt) Coninck, de menschen ende gebiet dat sij alles gotts doen, 2e Cl. Bhanun segenet alle het ave, ende gedincken op deze aerden, mits, gedeelt de wateren inde Zee, daer sij Arch-both, beneven het wijer, ende verschindet dat het niet wordt vuijtgeblaest, Sarjnaet de 4e Cl. heeft In sijn gebiet alle de metalen ende mineralen, ende die gene verkleurt sij die de selve met sijnen machten oft wercken beschermen, 5e onderschenden Cl. welck bij hare wore een dort Zonde geacht wordt) de 5e Espondar, heeft het opsicht op de aerde ende het landt, dat het met duijtschenden, geslaegen oft andere dingen verkeert gedaen wordt, Amerdaath de 6ste, bewaert het water dattet geen vuijligheijt in gemengen oft andere onreijne dingen ingeworpen worde, de laetste is Amaradaath: deze heeft het gebiet over de bomen, kruijden ende alle groeijende cruijden waerdoor aerden, deze alle t-huijsen sijn moet opsienders ende regeerders, sonder dat in haer vermogen staet yets te doden veel min het leven te geven, maer sijn alleenlijcken gemedemoert om aen den throon van Godt van haer bedieninge Reeckeninge te geven, ende die gene te beschaijen welck yets, onder haer beneringe straffe verongelijckt heeft,

Hebben boven Bogaloon deze thien: soo Sijnder noch 26 mindere dienaren, die elck de 7 noch 26 minderen die, naer on die yder genaemt wordt, deze brengt de zielen wanneer uijt de lichaemen van byonder beseggenden sijn, bij de gemeldemeester Regteren, als daer sijn Meer, dieninge Mur, Rijsst ende Saros, om gesaemmelaert te worden, van alle t-gene op deze aerden bedreven heeft, ende soo sijn gedde werecken meerder weegen, dan sijn misdaden, soo waeren de voorsz. Zielen inden Hemel, oft anderssints worden wandt duijvelen (die bij de schaele staen daer den verstorvende misdaden, tegen sijne verdiensten worden gewogen) aengegreepen, ende inde Helle gebracht, om aldaer van alderley gedincken ende wilde beesten oft in den eenstadigh brandende vier soo langen gepijnight te worden, tot dat de werelt noch eenmael vergaet (dat gelooven over 1000 Jaeren te geschieden staet) ende den mensche verkeelt comen sall, waerdoor soodanige verdoemte Zielen wederom verlost ende op aerden sullen keeren die inden Hemel bij Godt gaen, sullen (soo sij gelooven) niet wederom in deze mensche verkeelt comen, maer in een schoone gelucksaligher staets, alwaereen met mannen kinderen ende vrienden, nieuwe Hausen sterk ende volcomen begeerten onwrijckelijcken sullen keeren,

Hebben

De 4e

Vande naemen vande Persen Regenten ende mede hebbers van haeren Godt

De Persiaensche tale is boven andere oriendsche gemeene oprechtigh gerecommandeert wort [illegible] geloofft, ende wordt geheeten Beram. Gerusalem de 5= Jun de Son de 6= wordt [illegible] Jupa welcke is het maeltijt die sy [illegible] gebiedt, Adam de 7= begeert het wijfe, ende begeert dat het goet gevonden wordt. Abel is de geeste ende Bastiaen de Mane, ende is [illegible] Jupa is den Heyden [illegible] ende benaemt het rode maene is met mede Broeder, ende Saturnus is de 10= Farwardy de 11= benaemt de stilten die inden gemeet [illegible] 12= is genaemt Aram, welcke de wereldt [illegible] ende [illegible] alle daeghen ende omgemenichten Goode de 13= [illegible] de winde, maer is [illegible] Solomon de wint met, Vrouda 14= [illegible] gaen de wolken, ende [illegible] volgen, Hyrsumigh (de 15=) [illegible] in desen wereldt de 16= Astaet verstandt ende memorije aen alle menschen, de 17= is geheeten Asaman, ende is gerekent onder alle [illegible], d'gemmijaedt, is de 18= ende begeert de aerde, 19= Marispant is de [illegible], die sy alle de graene mede doet, welcke Jupiter op den staen Amia de 20= is die over t'gelt te gebieden [illegible], de 21= wordt genaemt hoom, welcke de vrouwen met [illegible] maenen, [illegible], ende de vrucht het leven [illegible]; Timma ende Berso de 22= ende 23= syn Heer dienaers van dese vier [illegible], de andere 3 heeren Beschadder [illegible] ende schelden staen ten bevele van Godt, ende sijn dagelijcks gereedt te doen wat sy gebiedt, de naemen vande voorgaende 26 dienaeren worden met den titul van Peshoo verstaen welck soo veel als heeren te seggen is

De persianen geloven dat de voorgemelte dienaeren meest sullen, voor alle t'goede dat sy als gebiedters ende regeerders voorgestelt sijn, waeromme sy de selve aen bidden, namelijck haer hulpe van noden sullen zijn, [illegible] dat haer om deser voorbiddere willen [illegible] dat [illegible]

Hadre leeraren in persien

Hadre Leeraren sonden in waerden, doch niet in soodanigen aensien, als wel de Mechmetist [illegible] sonden worden, [illegible] met vrouwen ende kinderen [illegible], ende van [illegible] Leeraren, ende wat tot de Christelijcken Religie behoort verrichten, sy verstaen haer met school te houden, ende de kinderen te leeren lesen ende schrijven, daer by ende voor dese dingen die communicatien ende andere hantieringe doen, doch worden sy wel mit gesagt, als andere die int andere hoecken van haeren wet. Buijten verstaen, alsoo sy niet gesalt [illegible] In Armenien worden verboden de communicatien te doen,

Hyer

De Paren Geloof, kleedinge in Oirsraken

Hebben geen openbare kercken, ofte gaen Binnen gelyck
Geen openbare kercken. alle andere Secten doen, maer hebben de kercaders in haere huysen
eenige bysondere Camerkens, om daerin gaens dienst te pleegen.
Dierael sittende sonder stemmen ende singen (gelijck de Mooren
ende Banianen) gestadt, en bidden geen gebeden, maer
hebben onder andere ook: dach anderen maendt Bergige daegen,
Die sy vieren, haer Jaer heeft 365: ende de maenden 30 daegen, en
Haer Jaer dat t'eynden van t'jaer ofte de laetste maendt 5 daegen over schieten,
Heeft maer 360 daegen. dat bleyndt het want. wanneer haer comen altsamen by den anderen,
alsmeer gaen feesten vieren sigt de rede breeck de gemeente voorleden
dat gemeenlycken 1 aer weer duert) merckelyck gedaen worende gaet
voor eens weegs, by hebben gantsch geen figuren ofte beelden
in haere Temples, noch hebben daer van den afkeere, de priesters
kleedinge sijn als de gemeene luyden sonder eenige verschil
tige ofte cieraet

Haer kleedinge haere kleedinge is meest gelijck de Jnwoonderen van t'lant:
ende dracht. behalven dat sy haer hayr draegen den gewoonten lant van
Canaels Bruge, ofte schaeren willen, gaende tweemael om
t'hooft, ende achteren op den Nacke met twee knoopen vast
gemaeckt, welcke sy draegen tot een sicht haere teecken van
haer geloove, deven gelijck by ons den H. doop ende by de Mach,
maeltyden ende Oorden de besnydinge, ende niemandt eenige by
ongeval dese handen ofte knoopen verliesen, hebben, mogen met
eenen dienaer, verscheen, spreecken ofte eenighe van haere plaetse
gaen weer ende alleene weeder den dese selvere handen becomen hebben,
die sy by haere graven de corp vinden, deese beckjens ende handen
mueten de vrouwen hare hooft als de mans graeuenen draegen van
dat sy 12 Jaeren oudt sijn, ende gelijck haere moey weemelt niet
eenders

Haer huysen en Thysraet haere gingen sijn haere donckere, ende met weynich ginsraet
wenschen, hoewel al by den anderen in den gemeene ofte
gedeelte, sonder datmen haere woningen onder anderen Natien
onderscheyden kan, by hebben geen voorsichsijt, onder haere ten sy
wandt Mooren eenich bericht gegeeven worden, dan hebben sy
gebruyck 1 ofte 2 wandt aensienlycxste onder haere met gemeen
consent toestemminge wandt gedaen meinster, weer hoofden
ende gebiedders te kiesen om by weerwillende weerschillen
wandt beyeerders wandt plaetsen gaeredere Arbeidentie te
spreecken. —

Onder

De Ivorst Persen houden het vier in grotte waerden

Onde alle wat besitten, houden niets soo seer in waerden, dan het vier dwelck sy gelovet op staet, want seggen dat sy verreynigt gedt gelycht, ende soo menich verbrandt, dat sy altijt vyer in huyse Bruylen houden sonder te laeten vytgaen, sullen in geender cleyn manieren een licht lampe ofte kaersse vyt blasen, ende een vyer met wasse blinden, alwaert dwer fruyten in bedt stonden, maer sullent niet mistoe trachten te smoren, Alle voorgaen gecept ongelick ende t'sochen dat gedt, op dwer Vlecht is achten wanneer t' vyer in haere fruyten vytgaet, ende wederom kindens, sind andere vyer baelen moeten.

Oc bruycken met Aromaten meest de selfde Ceremonien wandt de selve Persen als alle andere nation

In haere tseremen gebruycken meest de selfde Ceremonien wandt Moesen ende Benjamin Comen van dwere nabueren op hun begeert, sicke plaets sal worden geschreven) want sy doen de kinderen met wille ende toestemminge van beyde ouderen oock aen mede anderen die van de knapen getacomt worden, doch laeten yder by, hun ouderen samen tot dit tot den ouderdom van 15 ende 16 Jaeren gecomen sin, ende set plicht de gemelychte volbrengen comen, de dochters ouermidse Jaeren man ouerleden hun Vmorgen andermael te Houtrouwen, daermee mede vrygeyt als de benjamen gemeten, men siet onder haer meerdere hemelgeyt als van alle andere Natien, soo wel mans mannen als vrouws personnen niet tegenstaende den gelijcheyts natuy it, sonden set ouerspel ende Hueredrije voor doot sonden die volgens haer wet met de doot begeerden gestraeft te worden, alsoowel in desse landen, daer ouders de wetten wande Moesen staen, de selve niet comen nuteuerlaten.

by de Persen is moerden Cuys, hoijt als by de andere secten.

Van haer prim, cypolsche Ceremonien inde dooden onde haer begra venissen.

Oerimaere ymant siech ofte in doots noot it, leggen hem van syn slaep plaetse op deze aerden op een bedeken vien landt ofte santachtige gleede gemaeckt, ende overladden synde worden van 6 ofte 7 mannen (die daer tow alleen) (gelijck de gemeene maeckers in ons landt) gedragen worden) wandt aerde ofte gemaeckte sant bedde op genomen, in den cleet gewonden, ende op een pterren voorstere (gelijck een doot kennijn gemaeckt) gelecht, want nadat overladden syn, mag niemandt alle desse begenenisse de doode lichamen aentasten: maer mids datelijcken naer de begraefnis plaetse gaen, desse plaetsen staen int gemeyn een myle ofte meer buyten de stadden ofte dorpen, gemaeckt van staen ontrent 3 vadem hoogh, int midden hol ende boven met een gat daer de doode lichamen op pterren tractien gelecht ende alsoo wandt voorgaen ende nemen verlaeten worden, de geleenten doore desse pterren tractien in den graeven set vallende desse begraefnissen syn in 3 plaetsen verschijden een voor de mans d'ander voor de vrouwen ende de kaesten voor de kinderen, voor t' afsterven van jaren wem, den bejammeren met kruyten ende Vaelen. den vijfden dachte

gewoon

Gebruycken Vande Persoon mit begraven Vande Dooden.

Ghemeyne Kerckhoven, nemmeer de verghestuyen lichamen meest bygraven
plaetse gheduerighen worden, blijfven, hare gheslachte een stuckxkens wäde
begraven Vrouwen staen, tot dat den dooden op deser Aerdt gheleyt is
ende de Begraefmaeckers hierdoor comen, die meede dat een gebeet geschreuchen
gehoren weder thuys keeren, ende wordt het kint oock gemaeckt
Bedeken daer den overledenen op is gestorven, 30 ende 40 dagen
daer naer wijst de kinderen gheduerighen, bij de plaetse daer het lichaem
begraeven leyt, wijfs, thien ende dertich dagen, naer den overlijdens
dat worden ende naeste vrienden meestijts gegeven tot gheduchte,
mits wunden afgestorvenen, ende dat sy alle maenden een gheset
daer gedenckende, de dooden lichamen worden bij hare inwoon ende vrie,
eestelijcke dan een als van denich gedierte gefunden, ende het gemeente
ongemeene troosch daer van te nae weeh ontcomende: want sullen
geen doots beenderen aenraeken, ende bij ongeval een daer lichaem
gemaeckende moeten alle hare cleederen ende met om t'lijf gehoren
als voorsijn wechwerpen, ende naer dat gewasschen sijn andere
cleederen aenden, ende tot den penitentiu 9 dagen sonder uytgaen
ofte gaets te handelen, in huys blijven, sonder dat vremden ofte
kinderen bij hare comen ofte hare aenraecken mogen, voor ende
alsoo de wonde 9 dagen overstreecken, ende doore ernsten, wasschen
ende bidden wederom gheestelijcht sijn, Ende alsoo meede vrandere
de dooth beenderen int water comen, dat sodanige menschen verdoemt
sijn, ende de sielen van deser lichamen weeh doodelijcke sonden
op deser aerdt gedaen hebben, met meere diergelijcke superstitie
daer inne Hare den Satan verstrieht sont

Ghelooben Wan-
neer den ons
lodenons doot
beenderen int
Water comen
sodanigen mens
Verdoemt is

Moyen met
ecten dat
lieven ontfan
gen hooft.

In Hare wet is verboden gelts te eeten dat lieven ontfangen
heeft, ten waere bij wet inden overlingh swannare vermoyen
Zeeuwen, Boeken, Baeren, Hoenderen, visch te slachten ende mittigen
Hogelen ofte, hinden, Hasen, Cuniclen, olijfpanten, Gansen ende
dierghelijcke beesten meer, dat voore doot sonden te slachten sonden
Insonderheyt van hinden ende ossen vleesch te willen eeten,
leggende Hieraen sijn Vaders moeder ende Vrouwen vleesch te
willen eeten, als van den ons ofte Hoe Beest, daer inne met
de Heydenen seeden wel overeen comen

Haeren dranck

Daeren dranck is meest wateren, alsoo in haere wet, het mittigen
van alle dranchen, die door t'wijne gemaeckt worden verboden is
dan den wijn van drenyven gepreest ende alle dranchen die wijt de
boomen comen mogen Dabel dranchen, sonder nochtans doore onmaetigh
gebruyck daer van dronchen te worden, t'welck nochtans andere haere
menighmael geschiet, dan anden dach comende, worde sy wel de wrongs
als mannen daer over hoochlijcken Verbaest, ende sy gaen Lastveesen
ofte Betreughen

ofte hoterschap bekomen / sijt gaue niets voorstaen ende dienvolgheken
van haer geslacht verbannen

Staturen ende Fatsoen vande Persen.

Haer Statuyren sijn doorgaens van middelbaere Lenghte, doch de Vrouwen wat kleinder, van aensicht als de Moorsen, ende alle ghelijckerwijs natuyr Onderscheydt de vermoghen, die alle andere menschen van deze Landen in wijsheyt ende schoonheyt te boven gaen, de mans, persoonen draeghen ghemeyn eenen Bayaen opt Hooft, die oock ghemeyn hebben de Vrouwen van't Hooft den lock ofte besien sijne blijnen dat sy in gebruyck navolghen, met kindt ende haere bedienynghe die andere niet en dienen ofte worden van haere Heeren voor echte ghehouden, ende als den sonder gheloove gheacht, want ingheval sy dese in dienst van andere persoonen comen te overtreden dat swaerlijcken bij Godt (als tegen sijn ghebooden gedaen) ghestraft worden sal.

De Persen sijn een ghelijck doch notelijck Volck

Het is int Landtschap een vreet sonderlinge ende wijdtgheruchte Natie de Chineesen ende Banjaanen niet ongelijck, Ongheloovigen ende verscheyden van eenighe godtsdienst, haere bedrevenheden, dan niet distinctelijck, nochte sonderlinge gelijck de Moorsen, haere opinnyonen in ghenegen ende andere ghelijcke als synde misverstandt van den godtsdienste, exercitien ende ons wel belanghende het t'saemencommen, Religie, Ceremonien, ende ghebruycken vande principalen opt Persis gestelt ende in Consistorie, monachelijck, ende vande ghemeene principalen int Land van Persien, op dat yemant misghreep ende mij van onwaerheden beschuldigen.

Dank ghelooff ende Godtsdienst van Machomatisten ofte Moorsen.

De Machometisten ofte Moorsen ghelooven in eenen Godt den schepper des hemels ende aerdes, die sy willen dienen, doch hebben geen voldoeninghe met, als Godt selfs in sijn woort heeft ghecommandeert namentlijcken vande sonne, ende Heylige geest, maer op den ongheloovigen, spreken sy van Barsen valeghen Lucas Machomet verciert, daer daer op sy vast staen dat volcomentlijcken verlossinghen binnen dien geen salicheyt te bekomen is

Afcomste ende oorsprouck van Machomet

Desen Machomet synde van geboorte den Arabier, woont Anno Christi 623: ofte gelijck andere schrijven int Jaer 624: van den coopman een valsch Propheet ende eyndelijcken van Borgemeester ofte Hooft ende Heytsman van een deel dieven ende Moordars, hy met eenen monnick Sergius genaemt saemten hy een den Alcoran (een boeck alsoo ghenaemt) den welcken de Moorsen gelijck de Joden Barsen over boeck gheschreven sijn,

Ende

Vanden Moorsen Alcoran ende synen Geboden.

Sommarijs voor
naer van de
voornaemste
geboden vijt
haren Wet
boeck oft
Alcoran

Onder voorschreven Alcoran wert verstelijcken geboden dat alle die van deser secte syn, sullen besneden worden, dat sy gaen moeten ontgonden van verscheyden vleesch ende vijn, Item dat sy geenige maenden jaers sullen vasten, den selven Alcoran verbiet oock alle slechte wateren te nemen, om yemants sacke mit geweldt te verdedigen Item vermanen te trouwen, die vijen den andere religie syn als dochters te gemelijck te geven aen mannen die den andere religie houden ten waere dat sy Basie beseeden ende afkeerich doen den voorgaenden Alcoran gen geboden ende ontbieden sulcx, maer sy mogen wel te dancken, soo ondervinden sy nochtans niemant die den andere religie beroven dan de Heeren te voorsaecken sy bevolen oock dat de vermanen haeren kinderen solen sullen kuysen ende gevroeden, ende dat deselve tijt van twee Jaeren, daere wort ock geboden, dat sy haere religie doen verlaten, ende gewelt sullen beschermen ende met gewapender hant de Joden ende Christen te dwingen het selve tot te staen, het is den ydere toegelaten gerungen te nemen, sonder daertoe staen de groote die bijhent, syn ongelooving ende hatteren te wesen,

geloven de ongestandige der
standige der
doden
worden onder
4 secten onder
scheijden.

ongestandige der doden werden de opstandige deer doden ende maecken in haeren testamenten veele ende groote schenckagien, ende gelijck sy in vier secten gedeelt syn, alsoo hebben sy ock vijfe verschenden opinien aengaende de saligheijt der sielen, 1. Sommige seggen dat niemant saelich wordt dat door Machomets wet, 2. sommige van haere religieusen meynen dat de wet niet uit is maer dat den ydere mensch door sijder genade sal besonden worden, de welcke alleen genoegsaem is tot saligheijt, sonder de wet ende verdienste 3. de geestelijcken ende opgetogen, sonder een geweten dat den ydere door syn eygen verdienste ende dienste sonder genade ock de wet sal besonden worden, 4 andere seggen dat den ongelooven in syn religie oock wet sal saelich worden, Jaer Christus niet gekent wordt, is alle religie onsecker ende quael.

Wat sy van Jesum Christum, sy bekennen hem van een maegt
Jesum Christo geboren te wesen, hem houdende voor een propheet ende wijs,
gelooven. en nemende tegen het, dan stellen tot synre medgesellen Moysen
ende Machomet: maecken oock in haeren Alcoran mentie vande
maegt Maria sijne moeder ende haere maegschap van Joannes den doopere ende
syn vader Zacharias. In het 3e Capitt: wort oock ingebracht
spraeckeride met Christo, nemende hem syn siele, gemerckt
hem oock synre caught ende mogentheyt. Cap: 11 nemen sy hem
de geesten Gods, den Heylt Geest ende het woort van

boven

Vanden Moesen Alcoran ende wat die gebiet.

boven tot Mariam gesonden, hij vermaenden de Christenen oft sy
souden dat sy eenich anders hemelsch god aenbidden, te weten
de Maget Marie ende de beelden der heyligen,

Sy hebben ock hoer ooch om hare dagelijcx te warden sau: ock
hares gesamelijcken, nadre datse hun gerechs gedaen ofte bij hunne
voorsaten gehouden hebben, Den is ock geboden bedruchden te doen
In sekeren plaetsen, daer sommige van hueren heyligen begraven
liggen, die sy hare selaren ende hare beelden bewaren: waer
van den Alcoran grooten miracelen verhaelt. sy hebben hunne
priesters ende heiligenen, welcke sommige alleen woonen,
ende niet en doen, dan bidden ende meditieren ende dese worden
meest geacht, ende syn bij den gene so wel de grooten als gemeene
luyden in groot aensien, op den vrijdach sonden sy haeren sabath.
ende vieren deselve dach soo solemnelijck, als de Joden den saterdach
ende andere den Sondach, In yeder stadt is behalven veele
andere Temples. een hooft. kercke, die sy (Meskijt) noemen,
inde welcke sy op den sondach ende andere hoge dagen naer
den middach vergaederen, soo wel de Coninghen ende prince
als. het gemeyne volck, om hare gebeden te doen. Als sy
bidden hebben sy hare lede sammelijck, want sy bewegen ge-
dueghelijck hare lichamen ende hoofden met hunder stemme sonder
geluyden, sy vasten alle jaren inde maent van februarij, met
de mannen maen beginnende, derthien dagen lanck met groote
strengicheyt sonder eenige spijse ofte dranck te nuttigen, soo
langhe het dach is, maer naer deselve comen ondersgeruch bruycken
vreede, tot des anderen daechs toe, doch die onder hare voorsz
heyligher willen gevonden syn, sullen in deselve maendt geen spijse
ofte stercke dranck drincken, ofte met vreemden hare
vergaderinghen, sy mogen soo wel vreemden ten sonnelijcke namaz
als sy comen ondersoecken, ende soo sy met eenige andere,
dan hare eygen vreemden te doen hebben: soo worden sy
dadelijck met der doot gestraft. Soo vreemden
mogen langs de straeten gaen met ongedeckten hoofde ende
ongesicht, hij brenght noch in dat Oost met sijne Machomet
strecckende een Boeck gaet, dat twintich vanden sijne
twee hondert andere sullen tegen staen, ende eyndelijcken
hondert dusenden overwinnen,

Den Alcoran beloeft sijne naervolgers het Paradijs.

Den Alcoran beloeft sijne naervolgers den Paradijs towelck
vreuchden is, met soete maeltijden, met alderhande vruchten
met heele schoone vrouwelijcke vrouwen: ock met Parduinen
van wijn ende Honich: Ja somma met alle tgoene dan den
vleeschelijcken wellust sonde connen wenschen, ende wordt daer bij
dat sy alsdan ander aenighsijt het volcomen besit alles goeds daer
geben sullen.

Beschrijvinge vander Moren kercken ende gebruycken.

Gedaente vande moren kercken

Haare kercken zijn boven plat, ende lach bij de huysen op gebrant met kalck ende steenen geplastert, staen gemeenlijcken op hoge plaetsen, op dat hare andere gebouwen niet gestoffeert connen, welcke hoogher, als mede de binnen muren met gladde ronde steens wen overghegeven Calsuren geplastert zijn, de mijnren zijn gesuit, sonder eenige schilderijen ofte ornamenten, ten waere eenige kercken met uytgesneden schilderije lotteren uyt haares Alcoran, Aende Zuyt oock zijde van desse Tempels (diesse Mesquitas gaet) staet een gemaeckte predickstoel, met diepe treppen opgaende daere de molas ofte haere gebeden doen, ende op eenige dagen den volcke uyt haaren Alcoran voorleesen, de sse kercken ofte Tempels zijn met overghegeven Cuppen, hebbende hebben ordo, de grootste ordenaerlijcken 2 hoge Toorens, staende aen beyde de naris 2 hoge toorens werckhuysen die van binnen hol zijn, ende tot boven op haare toppen met treppen geleeden wordt, daere in tijden van vasten met Lantaernen commen bidden, zijn omringht met een ijsere van ontrent 2 vadem hoogh, voorsien met een groote tancke ofte back vul waters, daere de Moren haare aensicht voren ende handen in wasschen, alleene vermooyen te bidden, doch gy, boeden doense 3 maal des daegs ende 2 maal snachts, te weten des morgens met dommen opgang, 2 wren middae 2 wijlen voor den donckeren, ende wedercom 2 uren inden avondt stondt welcke gebeden geschieden met op haare aensicht te vullen, de aarde te kussen, ende met opgaende armen veele visenaes te maecken.

doen 3 maels daegs haer gebeden met veele Superstition

De kercken hebben geene Incomsten.

Deese kercken zijn bij ons eygene ofte weynich Incomsten dan aen sommige staen cleene kamerkens ofte boogjens diese verhuyren, van welck gelt de kercke wordt onderhouden, ende gots dienst ende wordt dagelijck opgemaeckt, van de geene welcke haare gebeden daere in comen doen, Gelijck meest alle de kercken niet deure de Coninck ofte heydensche wandt staenden, maere van lyden personen tot een godsdienstige gebouwt, ende sommige met jaerlijckse incomsten om de selve te onderhouden verseeght worden

haare Priesters staen onder niemant daer loon van trecken.

Haare priesters welcke sij mollas noemen, staen onder niemant daere eenigen loon van genieten, maere doen den dienst aende kercken maere gaeren Godtvruchtigheyt ende goeden wille, ten waere yemant van die gene gebeden comen doen, gaere den vrede dienge deer. doch is sonder verbant. deese mollas noemen gemeenlijcken met haere vrouwen in den kloyn huysken aende kercke. bij de gene gaere met kinder hoeden, ende de jonge jongt te leeren leesen ende

schrijven

Vande Mooren Freeston ende Bruylosten.

In Vlaendre faelt ons schryven, dat in eenige zwaere faelten verualden wesende zouden verhallende worden met het Wereltlijck recht ghe straft.

dese den Schepenen van den casten ende bijwesers van zware medebroeders met het wereltlijcke recht naere de grootte zwaerder misdaet den ger exact.

Mannieren ende Ceremonien int houwelijcken van Mooren

Int houden van hueren feesten ende Bruylosten zijn zeere bose, lichtveerdich, en mynieren ende gebruycken: soo dat niemandemore ydere practijcken sonder willen beschryven de eenige tegen d'andere strijden sonder stillen daerduren van de getrouwde die Int gebruyck wesende aenroerig deer teghenen spannere gat sonderlijck met confent vande ouderen vrienden ofte mombaren geschoten, ende dandyst ommetrent tsolaers te solebreeren gecommen is, soo wasschen sen praect met verscheyden bloemen ende cortoft bosanghel gebeciert, daere dat Bruydegom denen gebracht, alwaere den Bruydegom vergeselschapt met zijn naeste vrienden gaet op sitten, bosangen met den nam gemaeckt van witte verscheyden bloemen, dat zijn gheest aenlichte bedacht: boven zijn hooft worden gedraeyden 2 pumpieren gemaeckte kussens ofte sonnedecken haere treen geschildert: met lists met geel ende groen strencken: dat sij, m.s.tj. soeten, soo vergeselschapt zijnde zeyden gemeenlychen doore alle de voornaemste straeten van de geseide stadt voore hem gebbende eenige sangers ende alderley spel van Carommels, schalmeyen trompetten ende dierghelijcke Instrumenten, voerpende langs de wegen ende in de kercke voelen vijer-ballen ofte andere vreemdachtighe vijer-wercken, diese soete constich moeten te maecken, silex daere omme de nederlanders met hoopen te wijcken. Op dese manieren de stadt ingereeden gebbende comt den kuysten voore de bruyste dener alwaere ontrent den kalff vinen te praeseer met alle zijn gesel-schap voorgestaen, ende met spaeden, vijerwerchen te empten vreught gemaecht gebbende, gaet in zijns sitten op den plaets met tapijten beleyt; daere de Bruyt met de ouders ende vrienden aen beyderse zijden vergeselschapt bij hem comt, mede bruydegom den Molla ofte Minnesp troup, ende de kerstere vande stadt en getuygen te zijn van het houwelijck, sonderlinge degen, voordigeyt ofte die geene, die daere toe in zijn plaets wel, magt geeft geen houwelijcken sonden crracht hebben, de vrienden dits bij den anderen in zijns vergaderet wesende, beginnt de priester uyt den boeck wat voore te lesen, ende nadat den Bruydegom gesworen heeft soo wanneer zij nademaels zijn bruyn verstooten sonde, dat gevonden sal worden, daere Bruyt geene redene te geven, soo geeft daere den trouw den eedgen ende daermede is het houwelijck voltrocken, voore banquet gebruyckten hotel ende andere inwijdingen, daermede gem eere wordt gemacht, sonderlinge dattere wijn ofte stercken dranck gedroncken wordt: maere gebruyckten in plaetsen van dien eenige

vollentjens

Overhael vander Mooren Trouwen en. ander gebruycken

Hollantjens gemaecht van verdraghende stercke Luden, waer warlosts
duyfels ende alle ontucht dagelicken wierden, van wegden, dese heer ten
duyzen gelicken lichen 3 't ende dommige niet min dan 10 dagen naer
dat van weemoeyen ontf staet syn, [illegible]

Volkraem Cuyper int nemen vande Bruyden Maeghdom

Niemant dan den anderen beslapen (dat den Heeren niet geschiet)
ende des Bruylofts maeghdom genomen wordt, soo geschiet sy links
heele dachmaels veele. Hun syn weerom soecken can, tusschen den gravelu
steert voore daer ende daer, anders ist, die daer op gevolghen souden
t'sinnegoeds crimpt de Bruyts moeder by het bedde treden nemen
t'samende ende besichtigt de slaplaeckens soo die dan bloedich syn,
is het grootste blydschap, ende worden de laeckens gebracht by de
gantsche vrienden Bruyndagen, die hun daer wel vermoeyt honden,
dat gaeste doen, dese maeght genomen ende syn dingen wel gedaen
hebbt, Ja tegendeel soo den Bruyndagen de seerste ontf trouwe
macht van syn by slapen met syn Bruyt, geen bloet aende slaep
laeckens t'sonnen eten, wordt dattere bygecht, ende gedreven bedrooft
beguilen dat de vrienden vande vrouw (synde gemeenlycken de
meeste ontf ymant vriende Bruyts maeghden) den Bruyndagen
aenden, Bruyndagen honden, daer mede te verstaen gevende dat
sconinnen werck doen mocht ende tot den plicht des mans onbequam
is, dit duyfel ordinarelycken 3 ontf 4 dagen, nauwelyck alleene
kans verpleyt, met tegenstaende wordt het afkijt voore een schaem,
te ende schande gerecheent, dit is te verstaen van de deught ende
die nijt voore desen getaeemt, ontf beslapen syn, met de wedoen
vrouwen gaet het gelyck in alle andere landen toe, sonder dat
dese Ceremonien op suere tronen dagh nade gevolght worden,

II

Den Echten staet is by haer verbreeckelyck

De trouwe ende echten staet is by haer verbreeckelyck, ende
woont niet langer gesonden als den man begeert, want wore
het gemeenlyck wort met kermisse, ende toe stemminge van
beyder ouderen met dryderleyen bespreecken, dat wanneere den
man van syn vrouw begeerde te scheyden, ontf van sure den act,
haer brieff, dat sy het, mits alimentis dewelke van recht onder
voorwaerden aen sulcx anders betaelt, wijfkens de vrouw wore,
laeten ende een andere trouwen mach, dan den persoon van mid,
delen mach benoemens de seerste getrouwde noch t andere vrouwe,
ontf soo wael syn staet can ondergonden, trouwen, ende alsdan
begeert het contract ware Eenwelyck met naercomen, want
met sulcx derelycken te ondergonden volstaet. De vrouwen brengen
niets int Eenwelyck dan sulcx Cleederen ende Cleynodien
sulcx vrunden men moeten leven, met sodanigh trauwament
ende ondergont als synde genoechsaem gedacht en gesonden

als

Verscheyden manieren van de Mooren In Guzerate

alle slaven, sonder van den slaven uytgelaten wordt, tzen waere bij den rechteren grande stadt slachtich wilde dat den man huysvrouwen mit slaen ende stooten tzaertoonden ende gebreech lyden liet, waermeer staende. Casiu van den hunt dat hemwelycke, conden ontslaufen worden, alsoo dat tot garote waere ende schande voore hoodenlyeden vreemde knecht, en hoordelyeu mach de man syn vrouwen doden, doch de vrouwe haeren man op eene spot beminnende mach daeroem niet van hem scheyden want sulex sonders blaeme daegelycx geschiet, de vrouwen van den man wettelycken scheydende mesmpt niet gaen de derstaen, laetende de sonnen by den vader.

De Mooren haer vrouwen gaen niet vyst dan bidocket.

De Mooren haere vrouwen en gaen niet uyt, dan de arme boeren ende gemeene knyden, die geen middelen hebben, om haeren, fraeyer of te trallanken te ondersoecken: sy dencken haere goet ende aensicht met den knyfe, met haer op de knyppe gedaechten hangende de lychen vreselycken haere met veele wonde oorsaeny gelyc; aem ende voet uytge hebben oock haere nensgaeten doorboort, daere gonde knyven in steecken, sy heuseen wel sin licht als eenige andere natiue, ende sitten selden een daeg inden dienst, haere kinderen leeren van jongs aen loosen,

leeren de kinderen van jonckx aen loosen en schyten vreemuygen by.

schieten ende haere gebeeden doen, ende so de ondaeren van den vore soldaeten of te knecht te dienen, sy worgelelschappen haeren meesters gewapent ende te vrede, haeren aerbeyt te gedden coop want alle maenden samen dry sonder eeten te geven 3 of te 4 Cayas ondersonden, sy syn oock seere gedruenghtich te eeyen haer onderd alsoo dat sy lieuere solueis van jongs sonden willen staeruen, aer sy sonden toelaeten dat sy gebreech leeden,

God truchtiche vande Mooren tegen haere Oudaren

De groote maeck, en binnen haer leeren, troffele haeren onde se, pulturen.

De groeten haeren maechen binnen haere leeren schoone tuynen met alderley bomen geplant, int midden gebbende den groote plaetse, rontsom met cleyne wenstaeck voorsien, ende seere vruy met calck ende Gan-waeter gelaet boetroechen, dat sy tot den graft, opmuetselen, omme naeer haere doet, met haere moeder omelinge daerinne begraeuen te worden, In dese graeuen worst giere te hande de meeste middelen ende rychdommen vereden, alsoo niemant van ermoeyen staerft, sonder in sodanigen sepulturen begraeuen te worden,

Gebruycken mit begraeuen vande Dooden.

Ent begraeuen van haere dooden, gebruycken dese wyse, wanneer den cranchen overleeden is, beginnen de vrouwen, kinderen, vrienden ende maechseren, met luyder keelen te schreyen ende den geesten te vreesen, waerom geestoruen is, of te binnen syn leeuen gaet gebreech gedaet, met meer dergelycke vyse vreetjens, ende dit duert tot den derden dach waeneer

het

Costuymen vande Autoren Cnt begraven van Dooden.

Cot kermen beginnt te verminderen, ende aende vrienden den maeltijt
tot gedachtenisse vanden gestorven gegeven wordt, ondertusschen
wassen het doode lichaem ende bekleedent in den eersten linnen cleet
met aromatijen bynckende cruyden bestreyckt ende voorts gemaeckt gelijck
wordt op een Casse ofte Catel gelecht, voorgeschreven van 2 ofte 3
vrouwen die gestadich leggen, tot dat het doode lichaem uyt het huys
Cnt graef gebracht wordt, Daarom doet bauwen besuyden met
linnen, Flouweel ofte andere stoffen, nadat den gestorven
van beenwegen is, ende wort van 6: 8: ofte 12 mannen gedraghen
welcke met de vrienden ende die t. doode lichaem vergeselschapt
als singende, tot plaetsen vande begraefenissen comen, welcke
gangen een lof ofte danckseggingen tot Godt betoochent, de
doden leggen sy int graef op de slechte sijde met de voeten Cnt
sinden t. hooft naest. worden, ende het aengesichte naest t. weste
ende worden dan met planchen ofte andere Cnt bedeckt, op dat de
aerde het lichaem niet verraecke en sonde, Midtsdien dan doden
Ende aerde gelecht ende t. graef gevult is, spreecken de om,
staenders eenige gebeden by Haer selven, ende keeren dan
altsamen naest de overleedene huys, alwaer de vrienden bij den
anderen blijven, bij Haer hebbende de vrouwen die gestadelijck
leggen, ende voor de selve vanden afgestorvenen bidden, dit leggen
gedurect alsoo 2 ofte 3 dagen, ouch wel meerdere, naest den gestor-
ven van staet ende middelen is, ende mag niemant binnen dertich
daen treden int huys daer den persoon gestorven is uyter maeck,
en, ofte eten coecken, Maer wordt de spijse van buyten
Haer toegebracht.

Gelooven, niemant buyten haer Wet Salich Wort

Sy gelooven dat niemant buyten Haer wet can salich
worden, ende derhalven houden de Christenen ende alle de gene
welcke haer gelooft niet naer volgen, voor hatheren ende ongelo-
vige, selcke dat geen spijse vande Christenen gedoet ende toege-
maeckt mittigen ofte aencoecken, ten waere botter, kaes, broot
ofte eenige Confituren ende afgeworpen haren Wet
van Machomet schrickelijck gebannen worden zijn verboden is
soo vintmen veele die over de zijnen ende gedistilleerde wateren
genoechsaem slinxsewijse drincken, vande welcke sy seggen
meerdere afgoden, dan van de gerechtmaerde, om dat de papisten bedach
in haren kercken gebruycken dese aen bidden, daer vanse den
afcheere hebben.

De

Statuere ye daente ende Catoven vande Mooren.

De troupen ende Machmatisten zijn van gestalt ende grens boy van statuere, want hare voeten wesen wonderl, die van gebooren Exempel ofte Bilthuytige syn, sij hebben een breet ende breeye coffere, swaert haijre wort met gekruelt, tzwille ende gelen gaye. Bonden voor een teecken een Metael steyt, van welcken aert veele onder haere syn, den meesten deel, behalven de priesteres ofte mollas schoenen ende schaeuen hueren draet af, ende besonder gants niet, dan de kindevols, oock alle het gaye van sijn goet schoedel, behalven op de kruijn, daerse, een lock gonden op dat daermede Machomoth haere sonde inden hemel suchen, bfinde dwalingen.

Haer cleedoren ende voornaemste Dracht

De Cleedoren vande vrouwen ende mannen syn schire gemaeckt op een maniere van Catoven linnen, Sondt ende syde laeckenen, yder nae syn staet ende weerdigheyt, de Vrouwen diese Cabaija noemen syn boven naest om de Lendenen gesloten, welcke tot de knien hangen, draegen broecken met veele plooyen, op haere gulen hangende: aen haere voeten draegen schoenen naer dese Lants wijse gemaeckt met lose ende alle corkelijcke sloten, diese op de gulen meetreeden, op dattet des te gemackelijcker sonden comen uyt treecken, wanneer inde huysen gaen, ende op de straeten (die met witte doecken ofte tapijten bestreyt syn) willen sitten, op het gront draegen gecorte tulbanden op de Turcksche manieren gemaeckt, van syn wit Catoen, ock van alderley colooren met syde ende Sondt doorwrocht stroken, die sij Shas noemen, voorts sij nimmermeere uit gaenden sonder een andere onderen, om den gulse sobben de gemeene man, ende die van staet syn, in plaetse van mantel, een geel, rondt, groen wit ofte een andere colooren kleedt, dat sij Domorijs noemen, twelck haere dient voore de conde ofte Lijcken, om haere middel hebben een root gemaeckte gordel ofte reim diese Commerbant noemen, met gondt ende syde doorwrocht voore desen Commerbant ofte reim draegen gemeenlijcken noch een cleyn wit gestreepten gordelken van syn linnen, ende die van vermogen syn een breet cort gewaede op haere slincker sij de linnen den Commerbant instoppende daer van de Broeck ende hoeden gemaeckt is van Sondt, ende sommige met geslooten vercierd diese gewoonen noemen sij Gindar ofte Catteren, de vrouwen vercieren haere met veele Jouwelen, soo een omhangers, een ende arents Ringen, gemaeckt een Sondt ofte silvere veergult, naer dat haere staet beramet.

De

Vande Mooren haere Huysen ende Huysen etc.

Van haere huysen ende Huysraet.

De Mooren hunne gheaerte ende Huysraet is seer cleen ende slecht, want sy niet meer en hebben dan een cleen hutte van leemen ende rieten, hare dacken sijn plat, alwaer dat sy daer ouerdeckt zijn gaen sy om lucht te scheppen, op haere daken, ende inde somer hebben sy meestendeel tenchen, ende bedde als voorseyt, haere matten alleenlijcken met aerde ofte cley, sonder calck opgemaeckt, synde, ende als licht ende comen met langhe duerten, daer sy meestendeel met calck ofte smeert ende met treas van gaeten staen gemenght met melck, Item ende schijnen ouerstroyinghen met schelpen overdeckt, dat sy

* sy hebben geen Huysraet x ende niet tot de hoecke legoet

ghebruycken als een spiegel* beyalven schotels, pannen x etc. dan alleene in haere nieuwen huys, alwaerenen gheerte meestendeel van Coninx ende silveren vaten sijn, ende suycken aende mens, insonderheyt daer sy met malcanderen te samen sitten, sijn een gheerte menighte van preciuesse tapijten gheleyt op ordeche sy sitten, daer volck ende andere voeturen gaeren om haere te begaeten, daer groot medo

Manieren van Grooten onder de Mooren.

sy Salam, ende gheseyt met buygingen van het lichaem ende de hechter handt op t'hooft te leggen, welcke sy van anderen ophouden, daer medde te kennen gheuende dat sy gheene arme sijn sy daer oock hemlieden magt ouer haere te gebieden hebben, die van gelijcken staet sijn gheerten malcanderen met het lichaem buygende, sommige vallen malcanderen by den baert, seyggende Grab-anomoas, dat is ick wensche u. de gebeden van den daemon, ende daer gelijcke meer, tot

groote Eedtichheyt in haer t'samen spreeckingen

gelauben hebben, sittende sy op een seecker ordre aen beyden syden, haere gheerte eedtichheyt sijn waerdigheyt. In haere t'samen spreeckingen gebaerlijcken sy (alsoo sy cort seggen dat sy meesteres van nemanden willen) sy connen noch willen met de handen niet, hebben sy oock noot sulcx te seggen dat van anderen niet willen gheert hebben, ten eynde haere sinnen staende de mont, op dat sy geen accesse vanden anderen schijnen sonden: haere antwoordt ghereedtgen hebbende op t'gene voorsichen, soo gaen sy voort, beyalven de behenden ende vreinden, die soo langhe blijven tot dat den baes van t'huys op staet of sy nogh gaet om t'doen,

over groote prodigalitoyt en. pracht van Mooren.

De doemaeten, vergunstingen soo in maeltijden, feesten, cleedtrecht als in andere deelen vanden gheerten te vertellen, sonde waer willen, daerbij sy alleen haere meeste troosten, dat teeuwigh het haere gheoorloft is, haere lust te moegen boeten, sy gebruycken diuerse maeltijden dat tot eirraut ende vleesch: weetlijcken dienen can In haere maeltijden sitten op tubijllen, welcke op de aerde gespreyt sijn: ydere met vanden hoofdmaet haer sijn portie voorgestelt, t'welck lichaem met weelde brootse, ende veelmaligh spreeckwijs toeberijt is, sy en gebruycken geen handtdoecken, nochte wasschen de spijse met aen met de vingeren, ende achtent weese gheerte onderen de vingeren te lichen.

Mooren onder-scheijt van haere principaal ste dienaren

Sy hebben hier een groten hoop van dirt knechten, want daer en is niemant die maer een weynich mueght is, oft hy onderhout twee, naer sijn conditie oft staet mede brengt, dese weten de selve so wel binnen als buytens huys, wat daer werck is, ende houden deselve manieren so streick, dat onbegonnen lycken achten, een gant aenden anderen werck te slaen, dese dienaers gelijck sy in nacmen, also synse ock in ampten onderscheyden, Schildaers, draegen alleen sorge voor de paerden, de Bellewaen voor de haecken, ende ysen van dese trecken, de Praetj voor de tenten ende Tapijten, die sy wel op de reys als in huys gebruycht worden, de Serrierers voor de Camelen, ende de Makauts voor de olyphanten, Santoles sijn Lacpeys: dese gelycken den pluym oft hoet ende 2 bellen voor haere borst hangen, op wiens gelijck sy moeten te loopen ende keyen van alle dagen wel 25 oft 30 hos de andere dienaers voor de groote sware te voorhalen sonder te verdrietich te vallen: sy nemen weynich tot maendt, want het jongste is 3: 4: oft 5 florijnen, dan t'overich rein sommige is groot, want sy coopen qualic niet tot haere meesters gebruyck, oft sy begeeren gelts voor de cleeders te hebben, t'welck sy Sestury x geeten, ende geschiet dit met meesten rande

x Sestury is een tusgiftie oft Meesterije, die dienaer niet connen verstaen dat sy het daeroom te afsnijdinge want die selve coopen moeten, gecogten.

De meeste nom, penshoyt bestaet in haer Machaat oft vrouwen huys

Haere meeste trompenschijt bestaet in haere vrouwen huys want sy dichmaels 3: oft 4: vrouwen de welcke ydere int besonder met haere staerinnen oft dienst-inleggeden (die in groot getall syn naer den rycken ende waerdigheyt van den persoon) wonen, Alle maen, den hingen van haere mannen, een seecker somma gelts tot onderhont, als mede huysraet, Cleedinge Juwelen, etc. naer dat sy vermogen ende de selve wel gesint sijn hebben.

Den Man als hem lust comt bij de vrouwen ysder hem oyt best trachtende te onthaelen.

Den Man naer dat hem lust, comt dan bij dese dan bij den andere, ydere tracht hem op het meeste traetelijck ende minnelijck te onthaelen, met wel riechende olij te verlichten, weldaedlijk confituren voor te setten, ende alderhande Caeriere aen te doen, de dienst maegden oft slaerinnen, koecken ock op het borgen te haeren heere te believen eenige wagen met den wagenaer de weeghen uyt, andere wagen hem bij handen ende voeten, sommige singen, dansen, ende spelen op Instrumenten, de vrouw sit metlens den man met groote Eerbiedigheyt op alle sijne wenschen acht slaende, hem niet anders dan Heere noemende, ende op dat sy hem tot wellustigheyt konnen, selten hem (gelijck boven geseyt is) aldaerley lecherenije oft tamptan voor, bysondere eenige conterfeyen van Amor, Gout, paerlen ende Amphioen gemaeckt, sy brengen ock nae voor den dach ende tracht, tseven hem soo langue dat sy slaept oft met haere te bedde gaet, t. Gebeurt ock dickmaels dat de man op den wenschen slaerinnen sijn oft slaende de vrouwen wacht hebbende, by haere gaet slaepen,

welcke

Beschrijvinge vander Moren gemeene Conditien

wolcke ongelijck, alsoonrol dat de vrouwen wijfst, soo lang als de man
daar bij is, soo moet hij dat haer gelaeyenheyt wel te vreden,
Soo Vrouw Worden eenige Eunuchus bij gevonght
Maer van de vrouwen worden eenige beschadigen vande mannen gebruyckt
tot wachters, dese wel dat sij dickmaels de wolst het schaep beroolen,
(soo groot is de onbesadigheyt van de de vrouwen onder dese haren,
taenmichheyt) waar door het gebeurt dat de vrouwen dese gelijcke of
Eunuchus alsoo goede doer laten, als quade wijven mans, dit is de gebruyck
bij de oude gemeenste mannen onder haer, die veelmaels van haer
mannen hoor, het gene wij vande schaemt hoogheyt ende dertelheyt
haerder vrouwen gesacht hebben, moet met verstaen worden, als of
hier geen eerlijcke vrouwen waeren, maer dese sijn so weynich dat
de andere haer waerdigh laten,

Ellendige condition van't gemeene Volck.

Het gemeene volck in dese landen heeft een elendige conditie,
want de ambachts luyden, die hier seer wel eijn worden solden tot
hoogere staet verheffen, want sij haer gemeenlijck haer kinderen
dat eijgen handt werck dat sij selven doen, ook ongeacht sijne niet
gelijck bij ons, dat een werck van een man wordt verrijdaen, maer
van welke sij nimmen alle dagen hoge weynich, te weten, 5 oft
6 stuyvers dat is 4 oft 5 stuyvers naer onse reeckeninge maer
mede sij gaeren genoeghen hebben willen, met een stijf, dicke
Nuttigen een spijse die het lijf sterck houden ende hoe toe gemaeckt Weert
keitspijse nemen, te weten ick is tarwemeel van gemaelen boomt jenever
ende een weynich suyker, dat tsamen gemengt eynde gebacken met
waeter in het vier, ende laetent soo lange staen koecken, tot
dat het koecken al het waeter naer hem getrocken heeft, dese
coek met weynich botter overgoten eeten sij gemeenlijck Saterdags
over dach eeten waeltijts dreegh hieren, haer spijsen sijn leeg
ende meest van stick oft vee vleesch met stroo doorsmengt, gebraet,
overdeckt met een deeckte van houte spanen, bij naer de nederlantsche
gelijck, sij hebben weynich huijsraedt: alleenlijcken eenige aerde
ende coperen vaeten, een kooijen oft houte, een voore de man, ende
een voore de vrouw, want man ende vrouw op een bedde te slaepen
hier geen manieren is, de mannen wanneer sij lust tot de vrouwen
hebben voegen die bij haer, sij en gebben geen gecoste bedden oft
dechsels, maer leet licht ende dun goetjen, de welcke gelijck sij gemack
elijck sijn, onder een oft twee, also schepens de Arme luyden weynich
wanneer het cout is, dan om de coude te gemoet te comen, stoocken
sij eijge boere heuser kinderen van hoevetcent, dat een groote stanck
ende swijlen doet ende doepen ende stedden macht, boetrijchen mer
de wanden van haer huijsen met dese kaemist, welcke sij strooijen
de kinderen ende ongedierten verdrijft, sij en gebben geen vloeren,
schap oft gebruijck van vier kinderen haer huijsen te maecken.

De

De coopliyden hadden het van te voozmoyen dyt Wezden vijt vreese gedwon gen haeze goe, deze in stilte te bezitten.

De coopliyden hebben bolze conditie bezuchten vbannede zij eenige schulden ghenomen hebben, de selve in stilte te bezitten, bedwongen wezden, want anderzints zijn aenbzengers onderzwepen die met waerheyt of te Lzyenen deze aerme menschen bij de gzeote zee wisten te bedzaben, dat zij als spionghens wezden bytgespeurt, ende Lzyen pziichel van hueze leven, ende zaet conditie zij zijn, soo wel de gemeente Gzeote als sinderdaes persoonen en zijn met Lzyenze van huuzen slechtzaemen, staten ende steden zoo becleedt als hunne medebzeu qualijckheden toelaet, welcke inmenzende eyghenschap gelbegent gedaen ontbzeecken, om haeze heyden van alle middelen ende ampten te ontbloten, ende met beenzen ende kindzen (soo men gemeenlijcken zegt) op dijn dijck te setten.

Stort en conditie van de Moozen en hoe zij zijn, en deze Wezden onderschijden

De natuzeselen ende condition zijnde Moozen zijn met alleene want ofgenoomen alt gene men Machumetisten zij zijn gelooft ende Godts dienst soo wezdense nochtans in dzy Capitalen secten en de nationen onderscheyden, als namentlijcken pattamen, Mogollen, ende Hindustanders dan elcke noch diverschen eigenen Cuzken, waeze van de voznaemste met de namen van Saijedt, Seegh ende Leedt bekendt wezden, ende van haeze gebbende diverschen conditien Natuzeselen, Inspzeckinen, ende Ceremonien, twelck bij sondze pine te lange te speculeren te lange ende wijdlopigh valt. Ent Generael zijn de Moozen den hoogmoedigen, voznemelen ende ingenaeme natuze, zijnde onder de pattamen boven d'andzen in cleedinge ende ommegaenck uytmunten, alsoo haeze Lauden voozstaen niemant, en onmaetigheyt zoude, cloeckheyt ende Manhaftigheyt den overloop haeze te boven gaet, gelijck ooch van d'andzen nation, dezelaeren gemeedt ende gzoot lijex achten zijn, dese pattamen stellen haeze om geringe oorsaecken ent gevecht ende pziichel stellen, ende lichtelijcken haeze voorcommen geven, overze doze van gaen geslagten bemint wezden, gelijck mede niemant in achtinge nemen, mennende den zelfden haeze beneden te achten ende dat niemant als haeze eenige deuz of tijd waerdigheyt toe comt.

De pattamen se cleedinge en omganck munten boven alle andere dijt

Natuzeel van Mogollen.

De Mogollen wezden geheel timmezt voor de beste, beleefste ende gheschickste in allen saecken ommeganck ende conversatie, want zijn zeer liefzaligh, modigende ende goetaerdigh, waer, omme deze t. gebiede Lant inden meesten aensien ende gheeyecht gevonden wzeden.

Conditie van Hindustanders ende gisseratten

De Hindustanders (dat zijn de Ingeboornen van Guserate afgod, wel van Religie, machumatisten) zijn stzuyfzer ende gierigher dan de Mogollen, ende mede soo wel met gaeft, ooch is bij haeze deze, gans sodanigen beramft of te wiesstant niet, als wel bij de pattamen

Verschijden Condition en Natuirelen vande Mooren.

patanen ende Mogollen, dese worden Lichtelijcken grauw twee andere
natien onderste scheyden, door den gemeenschap met Indianen van Lichaem
Cleyn

Wonderstarck te van Blotins

Dander de Mahumetye ten sijn meest de pauus, de Blotins van
gheest sterckte ende stercksmoedigheyt, daer boven de proeven
van hayaca[illegible] bij proeven gemeten, daer wel wijt Landen
ende Landtdeckers sijn, van dese Lant moet ick ander te seggen van
dese Baai ghetuijgenisse ick hoe gequot, dat sij wel twee jaer langs
sullen verclaren, dat Indianen dat ijet seggen met Castillas
vande diuren sijde sterckheyt, daer van hooren ende Coopmen,
ghaffen dat ongelooffelijck gheschadicht worden.

Vande kinders on hare gewanten

Dat kinders de welcke het Nederdeel ghuaetiere van Armada, ende die
plaetsen die nieuwe Mattam stroocken bouwen, sijn bevonden minder
feesten andere gheluttingen, dan de Benjaenen ende andere seeten,
want sij hadden niet soo nuttigen Cingulaeren dat van den os ofte
hoe beest vlaesch ende vieck, mede eeten in dese sonst gheen alwaer
sij niemant Lasten Incommen, daer vermoen verseeren sij van
Jeughs aen met Bonden ende buijse aemen met wonderen aemtmyen
t'overlick sij Inlonderheyt dezelijck achten, dese natien sijn het gue,
dese Lant van Andraalten seer verspreijt, ende ouweden tot de,
sottinge vande steeden ende Fortresse van meest gebruyckt, als
voorsiende den stont moedich ende onverdaecht volck, ende seer goede
Soldaten, gelijck dat de Hasponten ende Pattumer (daer wij hier
voorsen van gesproocken hebben) met en bouwen te wijcken.

naerder be, sichtinge, Vanden Pascaerten

De Hasponters dit langen tijt onvermoeyt de provintien van Indien
benoort hebben sijn Bondsmen (van wiens gelooff ende Godtsdienst
hier voor dit beschreven sunder Benjaensw sect van Samarait,
gheschreven is) seer verwondert door hare strengheyt, voornits
de Heydensche Lieden sunder onderscheyt affecten, ende soo tegen,
woordige Lieden, vreedelijcken ombrengen, daer voorgenen sijn prochen
swaerden ende schilden, gemuscht op de Ommige van den bijsert
alsoo dat hare Camaelen daer mede drincken, ende daer paerden
daer mede voeren, sij hebben starcker ende vaster paerden, de welcke
sij onbeslagen van Jongs op bevinden, dat is den staet daer volck,
ende bequaem tot den oorlogh, daer de andere Heydensw nutten
sijn cleijnachtich ende seer bevreest, voorsende haer wapenen mede
sprockwoort vanden oorlogh, den Conincke Janghiw

Sommigen meyne Bondsw van hijsen als van beesten, selve dat den
oversten Landsheeren Conincke Janghiw, een schijn woort plaght te gebruycken
dat een portugijes beesten dan drij, mensen ende een Hollandse
ofte engelsmen beesten dan twee portugijesen.

Vande Heijde non en̄ haeren Godtsdienst

De heydenen die het Coninckrijck van Golconda bewonen ende door gheel Indien verspreijt zijn, worden genaemt Jontyuen, ende zeuen, dich in sake d'religie, welcke sacre priesters oft Bramens hun laten, die geen andere leeren van haeren godts-dienst te doen, dan dat sy dat van haeren vaderen ontfangen hebben, welcks ghelooven ende gheboden alsoo blindelinghen naevolgen, en̄ gheloven dattet een ende ghoddelijck wesen God geweest is, de welcke dese nacht ruym ontrent menschen eenige jaren voorden en̄ hun geheelsaem genomen heeft, die doore sacre leeren oft uren, dese leeckmen bereemdt worden, doen bouwen sy Temples ende sonderlinghe oeren die op sake ergher, en̄ gheloven de onsterffelijckheyt der zielen, ende de wedergheboorte in andere lichaemen, vbadse ende sonde Exportetitions zijn van boosten te slaghten, geschieden oock vbel met woorden ende daden, maer tot liegen ende bedrieghen zijn gheluck anders Indische natien seer genegen, sy mogen vbel wel bevinden trouwen, maer ten is onder sake met sware gebeurtenissen te vinden de secrete treuwe ontrouwe sake sy, het ander spel straffe sy ende branden, maer godtlosicheyt is by haere gemeenlijck gemeen, vbant sy stellen hare tot een seecker goddelijck die Pagaware genaemt worden, die haere lichaemen den onder sondere schaemte oft vreese gemeen maecken,

In generalton en̄ Indostan zijn

Inde landen van Generalton ende Indostan zijn groote menichte van volcken, ende welcke men den heydenen mede gheeft dat sy ongemeene seer egoerne herbergen alleenlijcken inde steden ende op sommige dorpen eenige onbewoonte huysen die sy Saray noemen, desen Saraijs worden van eenige mechtige Heeren met den goeden gheest ende op den gedachtenisse merckelicken gebouwt voore de vreemdelingen ende reysers die daer inne logeeren, maer het is een woeste dat men bidden, Coecken ende andere dingen hare toe dienstich met een weert, de welcke sy daer gebruycken: gelijck ooch tenten dienen op de vlacke op velt, daer selcke huysen niet gevonden werden,

Het Volck rijdt op paerden muylen Camoelen ende Karren.

Het volck wordt op paerden, wel de mannen als vrouwen, oft de oltemets op kaerren, daerdere meer oft 3 op sitten, ende van oft een voert getrocken worden, op de maniere als de paerden, ende nemen daer van jongs aen soo veele tot desen aerbeyt, dat sy daer wel 10. oft 12 in Mylen op eenen dach mede loopen, desen kaerren zijn boven met Lackens oft Canevael bedeckt ten eynde Bramers vrouwen voeren, als wanneer sy ten out tent comen bestaet op dat men die daer binnen sijn, niet siet connen.

De Grooten gebruycken palam̄ eyns ende olyphanten die costelijck versiert sijn.

De rijche ende groote gebruycken olyphanten, oft tot pallanchijns op de maniere van voorseyden op de onder van aerbeyt reet op de schouders van gedeputeerden, worden desen olyphanten versiert met schoone cleeden ende met groote sorgen opgemaeckt, inden dat daer eenen

daeghs

Diverssche eygenschappen ende gebruycken der Moren.

dagelix op straten te gelden te staen pleyt, sy hebben groot vermaeck int
schieten ende jaegen, daer jaegt sommige bysonderen dattet leenders syn, sy
de onse niet ongelijck, sy maecken oock lijnpreiden ende leggen tam, om
mede te jaegen, de welcke met den struys gat willt vercrijgen, de vogels
daer inde woestijnen ende moras achtigh plaetsen ontfonden, vangen
sy met een wonderlijck subtijl gejt, want nemen een vogel van die soort
die sy voorgenomen hebben te vangen, ende ontvreemden hem ende willen
hem dan weder op, alsoo dat het een vogel schijnt, gaende dan int water
bindende het gelaetsw lichaem uytgenomen aenlicht int water bedeckt
tot dat sy comen onder de hoop vanden vogels die sy van onder t water
met de beenen treschen, ende alsoo vangen.

Vremde manieren van vogelen te vangen.

Daer syn goede boogh schioters.

Daer syn oock goede boogschutters, sy maecken haere boogen seer
aerdich van buffelt hoorn, ende de pijlen van licht riet, met de
welcke sy oock vogelen inde bosch ende t wilt inde loop cunnen schieten
t beste hebben groot vermaeck in het schaeckspell, hebben oock groot
spel, maer veel verschijden van dese, sy oefenen haere oock in het
worpstoken, ende konnen wel van boomaedere, ende die houre oock op

Oeffenen haer mede inde Astronomia ofte Sterrenst.

de Astronomia ende den loop des hemels verstaen, want den Coninck
ende generelijcken alle het gemeene volck siet ten beschouwen op
desen sterrenhoochten, stellen, dat niets sullen sy de handt nemen, voore
ende alls sy dat gelijckich ofte ongelijckich te worden geseyt hebben,
sy syn boch liefhebbers brande Menschen, hebbende veele ende diverssche
Instrumenten, op de welcke sy oft doen meenen ofte doen bladers
spoelen, maer de regte harmonia ist sy hebse niet.

Hebben eenige Wercken van Aristotelos.

De Moren ende persianen hebben eenige werecken inde Arabische
taele overgeset van Aristotiles die sy Aristis noemen, sy leesen ock
eenige comsten van Aviconna, die te Samarcanda in het gebiet van
Tamerlan geboren is, haere dichten ende schrifften, maecken sy met
groote eerbiedigheyt ende Reyerentie, sulex dat haere nature deure
in beginnen te wijcken, hebben ock Chronicken ende beschrijvinge
van haere doden,

Vande gemeene taele ende schrift.

De gemeene taele vande Inwoonders, hoewel geheel different
ende seer verscheyden, is wel te verstaen, ende voort op de
eygen manieren geschreven als by ons, te weten vande slimme
handt tot de slechte, die wat geleerder syn gebruycken de persiaen,
se ende Arabische spraeck, maer dese syn geheel dim ende haere gelaet
doen het gemeen man breken, de welcke sy weynich hebben, want
worden alle met de handt geschreven, alsoo vande Lorrelijcke druck,
comt geen notenschap in hebben, noch haer weder sulcken verstant
hebben, dat so sy haere in geleertheyt nader lelijck overtreffen
finden in alle notenschap weder uytreeghten.

Hebben geen konnisse van loffelijcke Druckconst

gemeene Crancheden ende haer genesingen

De gemeene siechten bij haere eijn de kinschkoep ende loete ewaters, Ubadie voore sij het meesten voore den boesten thuet houden, ouck de pocken de welche hiere wool in swang gaen, doch wesenlijs de gifte vant Climaet lichtelijcken geneesen moeden, daere sijn gheproeverick van heijdensche doctoren, soe, soere ascpeet inde Medicijne dan gaene die daere ende const van Chirurgie verstaen, sij hebben menighe van sghesaendes soere gheduerlijck om het lijf te hoijnigen dese zeeren ende beswaeren dagelijcxe de leeden (t welck sij camas seeten) ende is soere goet om het bloet te bouwen ende de ligaemen die doore cachexij ende excrementiw ontelt sijn tot thuis te brengen.

Vande getijden des jaers in Grisoratten ende de Custen aende Indische See gelegen.

Int lant van Grisoratte, ende de plaetsen die aende Indische sive Loppe, beginnt den winter int eerst van Junij, ende duijert tot Septembre ouestens en daegent het soe goedwerich niet alsoo wel in goa, maer altemets wesenaement hijchen met den aenwaech vande nieuwe ende volle maen, de winden swaeyen 6 maenden stroijden ende 6 maenden sijnden noijnich verandersche, ende maenden van April, May ende het begin sel van Junio is het gewoedich heet welcke hitte de ligaemen seere schadelijck sijn; ende veele heete sweeten ende gestadighe hitte, die de menschen van binnen uijttrecken veroorsaechen, doore de ijenade Godts de nemt sterck doore, alsoo dat sij deese overdreadighe hijsche hitte matighet, dan dit ongeval beneffens te weesen, dat Junden dreeyen tijt het sterf want aerden opstaecht ende gelijck aen welche beede weerdrijft, dat op de menschen vallende groote schade ende doetslaen Int seghen doet

Haer saeytijden ende Watteren die aenbrengen.

De heijdenen teechenen mede 12 maenden Int jaer, beginnende van den 10en meerst, maer dat vande moreen beginnt vanden 1en tot den 10en Januario naer de beginne vande nieuwe maen, waer doore dat sij 13. maenden Int jaer hebben: deelen den dach ende nacht in 12 deelen ende maniere van bijr Werck.

60 uijren voore den stmael: Baer wijnwaech is den coijen van coopen, daer ende den gaetgen is, sullent sleten int waeter tot dat het vol is, ende dan cloppen op den coopsen boeten, soo veel slaegen als het tast is, mitsgaeders, soeveel sie gedeelte vanden dagerte nacht,

Wanneer de schepen Wede, rom toe maecken om Vijt te Varen

Junden maenden van September ende October wanneer den winter verloopen is, beginnen de schepen Vaderum toe te maecken, maer alle quartieren te verstaechen, want die voore dat de nieuwe maen In September getrasseert is, gen in see beseert, ofte vijt dese ehe de eest van Jndien aendoet, weesmits de groote Tempeet van ende schrickelijcke stormwinden, die altemets op den vijtganck vande winter vallen frequichel, loopen van schip en goet te verliesen, gelijck de nederlantsche Eggaeten Middelburch in de dijsse Ao: 1610 Vaderebaeuen is,

Junde

Vande getijden Des Jaers ende t gewichte van Ghisoratte

Finden droogen tijt commeren de dieren meest

Ende maenden van Februarius, Martij, Aprillis ende Meij, Wanneer de Persianen draegh Wateren, comminderen ende begeeren de dieren meest, menichmael de Heijlende compluynden van grooten druepen ende Wateren besweerende, oock dach ende nacht inde stallagie, dringende de meest gelaeyen plaetsen gaet neerdeuet tot te knechten, Ende begin tijt gemeenen Huse met saijen ende ploegen, soo dat de Weijen wat weijligere sijn, dan ordinaris niet sonder gewaere, Indien men met een goet getal Soldaten niet gewaerschout is.

2 maal wordt inde stadden der dach marckt gekonden.

Inde stadden worden tweemael op een dach marcht gehouden (eens een weijnich nae tonen opganck, ende weederum een weijnich voore gaeren ondergangh) alwaer alle ontbaere waeren bij gewichte ende de linnaten bij de Vierkantse ellen verkocht Worden,

Vant gewicht In Ghisoratte

Het gewicht van Ghisoratte is anderlij ende overt genaempt Mao, dat is een Pondt met welck gewichte men Weeyt Boteren Vleesch Suycker, Indigo, Salpeter, Gint, Sout, etc. ende alderhande weeghbaere waeren, gelijck Man Weeyt 100 lbre ende maeckt 30 1/2 lb Hollants, een cooc weeght 150 pont (dat cooper gelt is gelijck bij ons de vaetjens) ende maeckt 3/4 lb troys gewichts.

Haere maten en. hare onderscheyden Wordt

Ont meten gebruyckten sij tweederlij ellen, Vaers van 1 gram de grootste maecken ongeveer 23 1/2 ellen Hollants, de cleene ellen sij meten den duijm breet van d'onse verschoolende.

Van verscheyden naemen en soorten der munten en. gelden.

De munte van t Landt is tweederlij, als munoodijs en Pepren De munoodijs Peeren is Siratte geslagen van puer silver doende nae onse Reeckeninge ontrent 10 2/3 stuyvers, dese sijn alleen gangbaer in Brotecha, Cambaija, Brodra, ende gemeene Siratte, voorders in Amadabath ende gheheel Ghisoratte voor de Pepren, Cafagany Zijnde van goeden aloij, ende doen 24 stuyvers Hollants, voore payement gebruyckten peysen, waer van 25 oft 26 een munoodij ende 53 oft 54 een Pepre maecken (dat is 24 stl Hollants) maecken, de troysas sij cooper gelt, gelijck bij ons de oort, gent ende duyten, doch sonderlinge van gewicht, doende nae de gemeene Reeckeninge ongeveer 10 1/3 penningen, noch gaen hier Amandelen waer van de 36 een cooper peys maecken, van gelijcken een slach van poorsentgent, Kauris genaemt, diemen aen straent vint, doende de 900 stucken een gelijck peys

Verscheyden payement namelijck Peysen, Amandelen ende Kaurijs

de spaense

Reaelen van 6. en. Ryckxdaelders gelden 5 mamodis dat sijn 53 1/3 st. In Suratten

de spaense Raelen ende Ryckxdaelders gelden ordinarelyckers in Suratte 5 ende de Leeuwen daelders 4 mamodis dat sijn 53 2/3 ende 42 1/3 stuyvers Hollants, mit ordre noch den munt dat uyt Persien veel gebracht wordt genaempt Lisijns, synde Lanchwerpich, voor gelt sijn silvere sonder eenige alloÿ, dese doende 16 stuyvers Hollants, naer dat den wissel gaet gelijck ock is met alle andere gelden, alle het Gout ende t. Silvere gemunt ofte ongemunt, dat van andere Lant geschapen wordt gebracht wort gesmolten ende tot gelt geslagen, op het welcke eenige persiaensche Letteren staen, Inhoudende den naem ende waerdicheyt vanden Coninck, want gebruyckers in desse landen geen sijnders Gout ende sijn silvere: Hebben noch een gouden munte mooren ofte xeraphijns genaemt, doende ydere 13 1/2 stuyvers, doch sijn weijnich in gebruyck, worden vande Gecoopten meest bij Banse luyden bewaert ende opgesloten: daer sijn andere Gouden munte genaemt Venetiaenders ofte Ducaten comende van venetien, ende turckijen, doende gemeenlyckers 9 1/2 tot 9 Mamodijs Sonrats gelt, want dit is te weeten dat het gelt niet altijts deselfde prijs Hout, maer dickmaels op ende afslaet, naer dat den wissel gaet, daermede veele Banjaenen goeden handel drijven, ende ock menigen met Schepen te winnen met de wisselingen van dien comende het silvere ende Gout met de aencomste vande Nederlantsche ende Engelsche Schepen uyt Europa ende de Mooresche vaertuygen uyt Aden ende Persien, wanneer de laegste prijsen gaeten op, ende daer naer weygeren de Verkoopers alsmen dit t. gelt naer andere plaetsen binnen slants gelegen vervoeren will, daer is groote valscheyt inde Munte gelegen, waerom op veele hoecken vande voornaemste Straaten, ende marcketen sitten Benjaensche Wisselaers, diemen heet xaraffos, dese besien het gelt om eleen proeven, ende sijn dan soo correct op, dat sij al tellende weeten te onderscheyden dat valsch is, waeromme niemant dorft gelt ontfangen sonder desse xaraffos, te voorsien, die daer verobligeeren, soo daer yet te cort ofte valsch ondergevonden wordt, naer dat sij dat getelt hebben, het selve goet te doen, ende te betaelen doch selden gebeurt het dattter gebreck ofte falicant aen gevonden wordt,

Verschijden andere munten die niet soo gemeen sijn als de voorverhaelde.

Benjaense Wis, selders om haere nuttichevijt om het valsch gelt te onderscheyden

Vande Reeck-en ende Waren Van Guinea

Haere maniere van Reeckenen

Sy Reeckenen met Laeyen, welck doet 100 dijnent een Caron oft Caeroa doet 100 Laeyen, ende een Areb doet 10 Caron Int silvre gelt doet een Tyool (vande welcke 20 een pont troys gewichte wijt, Laeyen) 11: 12: ende 13 Papius comant ende 11½ marca muschen een Tyool, 10 Tyool silvre muschen 1 Tyool Oondt gelijck bij ons bij genomen is, Het coopre gelt Reeckenen sy bij Laeyen vande welcke welke 13 memordj ende 26 oft 27 een Papie muschen: Het Coopre ende Metael dat hier Ingebracht wordt, mach op den Biels niet Verdeert uijtgevoert worden, maer den tijt verschijft dat wij vande bij, gondren waren van dit Lant spreecken.

Beschrijvinge vande voornaem ste Waren van Guinea

Dit bijsonderste waren van dit Lant sijn voor eerst Cattoen ende Lywaten die daer van gemaeckt worden sijnde verscheijden ende in grooten overvloet van de Volcke gemingt soo sijn sijn, datse alle dwarpische Linwaten waerteecken, oft ten minsten gelijck schijnen, yder soort sijn bysondere naem oft van Wegen Baere Collenre, oft van haere sijnte, de principaelste naemen sijn deese, Carmoquins, Baffotas, Cholas, Ascangans, Taffecillas, dotia dat sijn gelijck Canifassen om sijlen ende ander om Lacken oft te maecken, ende noch andere soorten te langh om yder bysonder te verhaelen, van hnde Cottons Contonis met diverschje colleuren van streepen Allegias Baft sijde ende geruten van verscheijden verwen ende streepen, Attolas, Tafta, Petola, Tulbanten, Commerbandon, ornys, van Oondt ende sijde, die de vrouwen draegen in plaetse van slingers om het aengesicht te bedecken, ende eenige Oonde Laeckenen, sij maecken ook veel tapijten, die men noemt Alcatiffas, maer sijn soo goet niet als die van Persien comen, den andre soorte van eeglegte tapijten diemen noempt Sitronga sijn bij meer als de geschreeuwde Laeckenen wijt Schotland diemende om onse kisten ende kortines te leggen, van deckens tot bedden diemen noempt Godrijs oft nalys seer net ende fraij gestickt met sijde ende ook van Cattoen van alle verwen ende stickfels, puvellwoven van verscheijden Colleuren, Persintos (twelck de meesten nemen) dat sijn bindtels oft banden daermen de bedsteeden mede bindt ende toesnijgt, om t'bed op te leggen, alderhande Indiaensche bedsteeden oft Cabels, stoelen ende andere dergelijcke snuijsteeren, soore fraij gebreyt ende overdeckt

oft

Vanden Indijo Chirchors ende Hoe die gemaeckt wordt

ofte bereidt met lack van alle colleuren, ock lustigh tich tach
beelden, ende schijven van yvooren been, ende schilden van schiltpadde
gewracht ende ingeleijt heel maer teerlijck ende constich veel
vreemde signetten ende ringen, ende andere excellentheyt van
yvooren ende Turquoets landen, ock van Alambar ofte Barnesteen,
Bersk ock Achaet staenen ende den coorter van Berg-cristal
Vaese van hij in Cambaija veele dreinck Coppen, signetten,
knoopen, pataenoostres, ketens ende andere dinghen vreemde
dingen van maecken,

Vanden Indijo Chirchors ende hoe die geëulti, veert ende oorgo, maeckt verdt.

Den platten Indijo in nederlandt wel bekendt waest 2 mijlen
buyten Amadabath. C de hooftstadt van Guserattu, in den dorp
Chirchers, waer van hij den naem voert, het crempt Vaese van den Indijo
gemaeckt wordt, is niet veel verschillende vande gheele peen,
dan veeghich cortere ende breeder, hebbende claere hunte tackjes
gelijck de bremmen waerende bij goede Jaeren veel den mans langte
hoogh, haere bloysem is gelijck die van dit telen, ende t. Zaet gelijck
Saede hoij ofte Fachnej gecreen, wort gesaijt inde maent
Junij, ende voordeen geoeoogden inde maenden van novembre ende
decembre, den Indijo Chirchors eens gesaijt synde duyert 3 Jaeren
voort de eerste ontrent den volt vanden aesem afgeoeoogden ende
de bladen vande tacken afgeoeoghen, die denen dach inde son te
droogen leggen, de bladen gedroocht zijnde, worden 4 ofte 5
dagen gelegt in stoone tanchen ofte cuypen (daer toe
gemaeckt) met sijnen vaetse ontrent den mans lenchte diep.
Bedeckt, voorsiende dat somtijts om op dat set vaetse de cracht
ende colleure van t creupt nauw gen sonde trecken, laetende
den vaetse daer de cracht vanden Anil in is, in den andere
tanch ofte Cuypen, twelck daer dichte bij staet, loopen, ende
den geheelen nacht in staen sincken, blijvende dicke ofte
superstantie vanden Indijo op den grondt leggen, dat wtgegaelt
deese sake ofte pelle doechen geschijnt ende dinachtich op
sijnen plaetsen inde son te droogen gelegt wordt: Ende
dit is van cuypen Indijo nauwerlijs deese de Boeren, om het
gewichte te vermeerderen met den speciw van Aerde (van
beeren den genaemden Indijo heere gelijck) ofte om int vaetse
te lichtere te drijven met olij met vervalst ende vermengt is,
het twaelf Jaere vaest den Indijo nadeem aende afgeseeden
stenghen, die op set volt blijven staen, die soo goet ofte

vaetse

Vande salpeter ende Boracx uyt Hindostan

Salpeter valt dan den Gingh (dat is wilden Indigo) maer soo haest vanden Indigo begeeren, om Nederom te suyen, moet men de tweede reyse de stenghen eerst op het volt laten voordroogen, ende dan afsnyden om het sap te weeghderen, den Indigo van het laetste gewas, is van weynich ervaert, waert vande Inwoonderen veel gebruyckt, tot verwen van linwaten, alsoo van geen uyt landsche Coopluyden gevolgt of te Boyaert waert, de voornaemste kentteeckenen vanden goeden Indigo, sijn jare dronghte lichtigheyt, ende dat sij op het water treyft dat sij een fraye violette coulere geeft, ende by soo verre op brandende coolen gestreyt wordt een violetten roock geeft ende weynich assche macht: t. landt daer den anil gesaeyt wert is moet naer het derde gewas, den jare stil leggen, ofte met eenige andere nuttimenten beplanten, alleer Nederom Indigo daer op moegen saeyen.

De bysondersten kentteeckenen van goeden Indigo.

Vanden salpeter en. Waer die van daen Comyt.

Salpeter comt hier van Asmer, een provincie ontrent 60 myllen van Agra gelegen ende wert gemaeckt op de velden die langen tyt ongebonnt gelegen gebben, wyt swaerte vaelw ende ock wyt Nitachtige aerde, Maer die van swaerte aerd gemaeckt is, wert voor de besten ende substantieuste gehouden den salpeter wert gemaeckt op dese maniere, Sy graven den put tamelycken groot gelyck den kout-putt ende willen die met salpeter, aghtige materien met veele waters, doen eenige goten daer in bren, gende, ende maecken dat door wel ascheyts met suere vaten door, tot dat het is gelyck bry, wanneer dat het water als de salpeter, aghtige materien wyt de cley of te aerde tot een getrocken heeft soo nemen sy het door ende doen dat in den anderen put, die nu weer is als de eerste ende eleender op dat het wederom sonde dick worden, daer na koecken sy het in den pot van segghemende de ongelycheyt van het suyere af, ende soo gistent in aerde vaten ende alsoe veel gats vande ongelycheyt overgebleven is, dat een op de gesondt vande putten gelaten heeft, ende dick begint te worden, soo laten sy het alsenskens wyt ende leggent inde son, om gaedt ende droogh te worden

Vanden Borax.

Borax het welcke de silvere-Smits besigen om t. Sondt ende silvere te suyveren valt int gebergte van Purbott een schoone groene, die, staende onder den Katzia Biboron. sich streckende tot aende graenten van Tartarien daer valt ock muscus, Spica nardj, Quicksilver, coopere ende den speciw van boraeen, daer meede sy een carkamien

collueren

Vanden Hingh ende Assion ende haere eygenschappen. 53.

Waer den Borax gevonden Wordt

collenzen commen maecken, t'welck Zy Mirzel geeten, wesende den Borax wordt gevonden in den Vaetse genaempt Tankonkaer leggende daer dat gebeeghte van Pirbot, comende vyt in den eng waetse dat daer dat midden van t'Lant gaenen loopt dat Zy Masoroor benamen, op den gront van dit Vaetse wast de Borax, even gelyck den Coraal, dat de Conservatien nadat den naem van dat waetse Tancken, kaer geeten, den Borax alsoo vytgegaelt synde wordt in blasen van eghaetsvellen gemaecht, bewaert ende met olye gevult op dat te beetse sonde dueren,

Vanden hingh en Zyn gebruyck

Den Hingh die de doctooren ende Apotheckers In Europa Assa Fœdita noemen, wast in Persien, ende in den provincie van Indien Vtrad, ende dese is de suyvere ende waere voor den voorsaetsolyeke Coopmanschap daer gegaet Indostan verwoert. De plant die dese hingh oft Assafœdita voortbrengt, is tweederley, de eene is een groot geboomte, oft een struyck met cleene blastgens, de voornaemste met ongelyck, de andere gelyck Vlieps, brengende groote ende cleene steelen voort, haere loof met veel voreggaende rande byegeboomen, dese plant wast gaerne In bergachtige ende steynige plaetsen: sy wordt geplückt inden Herst, dant int bytgaen vanden somer beginnt de Gom daer vyt te loopen. De Persianen van Gheratte gebruycken de gom in al haere spysen, meenende geen cost oft saeuce volmaeckt te syn, sonder dese Gomme: want smoosen alle de waeten daer sy vyt eeten hare mede, ende sonder soo toegewent, dat den stercken Vlees daer de andere Natien een walgh af hebben, soet ende aengenaem achten,

De Persianen nuttigen veel hingh in haeren kost.

Vant' Amfion. ende Wat Van daen moest comt

Amfion oft Assion, Int latyn opium cent vyt Aden ende Cayro In Egypten, maer geet meerendeel dat daer te Lande gebruyckt wordt, van Chaloor den provincie van Indostan, dat gemaeckt van opgesoeden bollen, ende is de Gomme daer vyt daer de natien van Asien soo groote treck toe hebben, de mindere Jaeren ende gemeene Luyden gebruycken inden plaetse van Amfion, dese bollen opgesoeden: en om dat dese bollen by haere Vust genaempt worden, soo noemen sy die gene die dese gebruycken eeten. Vustij gelyck de

De Persianen schryven het gebruyck daer Van eerst toe.

Turcken die den Amfion gebruycken Afiony. de Persianen schryven het eerste gebruyck daer van toe, ende dat vande voornaemste van t'Lant, de welcke doore groote gaeten met en corten slaepen: (waer toe seere dienstich is) dat het gemeene volck ende navolgende de merk gelegene Landen, alleens hens hebben nagevolcht, alsoo dattet Vooyntich syn die het niet en gebruycken.

By aldien

Van Verschoijden Gommen ende Droogen In Guÿcratten

Wy eeten dagelÿcks een arte yeuet, niet soo seere om den slaep
dese deure te verdrijven, als om het gemack dese deure te strecken
nuttigent Insonderheijt ten voorloope ofte op reysen Wÿven,
als de Carels met brieven ende boetschappen vande eene plaets
op de andere over Lant te verstellen gaen, mennen dat sÿ dese
deure gespaert worden, ende niet geweten eenige arbeijt ofte
ongemack, maer gebruycken aldermeest om de onrustheijt te
verdrijven, Want maeckt dat een persoon sÿn Caudt langs wegent
ende verslangsaem compt, t'welck de Indiase vrouwen geerne
hebben, om met den man gelÿckelÿck haere natuere te vulbrengen,
Door t' veeloji, dan siet men dat die geene Welcke het Opium dagelÿcx gebruycken
om te gebruycken dom ende slaperich worden, ende Vranckelbare in Voeten
Wordt men dom ende Verdrach- ende Wercken, dat met haere gemackelÿcken te Handelen is, Insgelÿcken
hebben gesien aenden Guÿcat ende Sensitive mimosa ende andere
gemerckt Boomen, die gedurende onse Residentie In Guÿcratte
gekent hebben, die daer aen soo gewent Waeren, dat wanneer
als sÿ daer van wegreÿsden, sonden gestorven hebben, het is den
Wie door eeten ofte niet eeten vanden Affioon in prickel van sterven gebracken, doetlÿck vreesende, ten sÿ dat men matelÿck ende voorsichtich ge-
bruycht, daerom die het nuttigen beginnen alleenskens te eeten
tot dat sÿ het in gebruente hebben, ende soo het gesicht een 4 ofte
5 dagen daer van ontsonden, vallen in doodelÿcke suchten van gelÿcken
die het niet gegeeten hebben sullen daer van sterven, by aldien
10 ofte 12 greÿnen daer van eeten,

Van het Lack Het Lacq is soecken gomme comende uÿt diverschen soorte van boomen,
de doornende treÿmboomen niet ongelÿck, valt ontrent Amadabath.
Dog meest int deele sindikra 16 cos ten oosten van Brodra, in Bram,
poor, ende op veele plaetsen van Guÿcratte, daemoet het lack raeuw is
manier hoe dat gelÿck het vande boomen comt, soo ist donckere breÿn ofte roosagh,
het Lack bereÿdt wordt. die stooten dat lack tot poÿere ende smelten, als dan nemen,
yen daer ander alderley verwen die sÿ willen, als root, groen, goele,
swarte etc. ende maecken daer uÿt stuckxkens, alsmen in
becleeden daermede Lacquer verrecupt om de brieven tot te segelen, die bekleeden daer
de veel vraye mede veele dingen, als tafelen, Bofketten, dooskens, stoelen, bedt,
Wercken. stoelen, ende alle andere gedreeyde Handtwercken waer deure het
wonder gemeen is ende seere gesocht worde deure gheheel Guÿcratte
maecken alderley dergelÿcke gebruyckense het Lacq om te willen alle silvere ende Gout
gout Werck ende werck, te weeten die kosten rondt maken, ende andere dingen maeck,
silver Werck van buyten sÿn ende als van buyten breeÿ van gout ofte silvere, ende van binnen vol
van binnen met sondere dat het ÿemandt sonde connen merecken, ten waere sÿ daer van
Lack gevult. verwittight is

voordere

Vrucht bachrijst Van Lijfftochten In Gusratten.

Andere noyen en Confijtacien.

Voorders waert hier vele Commijn van tweederley soorte als witte ende swaerte, menichte van gruenre yambre, die weele gheconfijt ende meer preserven ende andere Vruchten geweert waert, ende diverschy soorten Mirabilanen soete gaept ende gebruenicht bande medicijnen, hier compt ock grooter menichte van Suycheren, ock weldersgande medicijnen, gelijck ock verscheyden gesteenten als diemanten, peerlen, Robijnen, stijnollen, yranaten, Smeeraliten, etc. meer alhaer hoo, meermer, Jaspis ende andere die de Inwoonders seere schoon weiten op te maecken, ende dus verre belangende de Coopmanschappen ende voornaemste waeren In Gusratten vallende.

Vande Vruchtbaerheijt van Gusarat, ten,

Het lant is seere abontant van alle lijfftochten, als Coeren, Rijs, Bottere, olij, melck, van butteren gheiten ende hoijen, maecken ock somtijts cleyne witte kaesekens maer sijn seere sout ende droogh, het coeren vaert op de sijden maniere als In Hollandt, behalven dattet hare bitterre ende grooter is, van de welcke de Inwoonders schoon brood backen, niet gelijck bij ons in ovens, maer op dackels van een pot die over 1. vure leijt, de schaemele Vrouwen ende vrouwemenschen de Borgaren ofte Burgheren backen haer brood tsamenhoop genijs op de straten van koemist, dat sij in plaetse van turff gebruijcken, de Cruijden ende Boomen syn niet gelijck in Nederlandt, maer cleender ende niet teenin van den goeden smaeck, onder dese is den soorten gelijck de gruenen aerten, seere smaeckelijck waert dicht ende addrue op cleene starrijchjens nat cantachtich, ende dese Vruchten wel gebruenicht om het wat meer te worden in plaetse van suyckere die hier te lande niet bekent is Mede warten hare verscheyde saden, die bij ons gevonden worden als Lijnsaet, Bockwijt Mostertsaet etc. ende een cleijn sout het welck sij Thil noemen, waer van de meest olij hier te lande gebruijcken van gemaeckt wordt, sij saijen inde maendt van Mey ende Junij, ende laeten staen ongheet in, Inde maendt van Novembre ende Decembre, dat gras muijen tot geen hoij gelijck die van Europa meer saelent ende smyndt van 't volck, daerdese seer dor gras compt.

Manieren van Landtbouwen

De maniere van Landt bouwerije is dese, de Boeren gaen bij de overste vande dorpen die daer toe banden Coninck ende synne Ministers Landtbouwmeesters gestelt Sijn om het Land wijt te delen, ende de incomsten te ontfangen, ende overlaeders ende goet wil ende sonderlinge Land sij besaijen willen, als nu het coeren Rijs worden ende gesneden is, so nemen dese de gelt ofte somtijts drij quarten voor den Coninck ofte der Stats Ministers ende laeten de Boeren voor den besaijde, alsoo dat sij dickmaels geen

Beschrijvinge van Alderley Vruchten, Gedicten.

gaen voordoot van gaere moyten ende arbeyt cruygen, waere deere men ooch neyniger vermoygende Landt luyden ondere gaere sprenct, wandw wolden ende hoeuden daere sij gaere boeyten op neyden, betaulen neymich oft niet, alsoo wel dnghent maet meer Lant ledich legt dan besaijt wordt

Vermaecdelijcke hoeven ende Vruchten, schuyden moes, Cruyden die daer in groyen

Behalven die voors. gaere vermaechelijck gheleghen, warden diuersche moeshuyden daermen gaere te lande vermoes aff maecht, als mede Solaet, tuynkaes, Vadijs, cruspen, comcommers, Loeck, asijn, Roode ende gele praen, Beetwortelen, pratates ende ongh, Cloten hoolen, alsoo de hoolen nimmermeere Vruchten connen cruygen, daere sijn menighte meloenen, maere sijn soo goet niet als in Spanien, behalven de waetere Limoenen die goede Vruchten ende goet van smaeck sijn, waerom veel nadre dan wy gheplaetst worden om te voet, vreeghen, de Bloemen van dit Lant, behalven de Violen ende eenige andere vermaecken deere gaere Cruyden, maere de oogen, dan sij deere gaere aengenaemheijt, den mens den goeden Lucht aenbrengen,

Boom Vruchten

Hiere sijn veel schoone boomvruchten ende planten als Oranghe ende granaet appelen, limoenen, lijmen, citroenen, ende citroen, Ananassen mangelen, Banaenen, spruytende bijgen, Jacca cocos noten met groetere menighten, Ontrent Soinatta ende in sommighe gruete gaere spaet, sooden, vindtmen daerghen dan sijn soo goet niet als die van Peruen, ooch neyniche diere nadervonden de goede cruyt van alle d'andere vruchten

Menighte van boomen in Cuba, nu onbekent.

Hiere sijn menighte van wilde boomen, In diergen onbekent andere andere in Cuba een Vaderlijck gedacht, gebbende een hooghen stam sonder eenige Tacken, begalven boven ende top, uijt welck sij (de schoone doorgesneden) een soecker sap tappen Tarry genaemt, desen dranck bij nachte uijt dunypende is gesont ende Lieflijck om dincken, ende goet tegens de waetere gicht, hitte wonde heere ende dare mieren, want smyrent de Vlooy van alle ende eenige materien, maere die bij daeghe daere uyt comt wort om de sitte bedreven, ende ontelt de geschoonen geneedelijck, daer sijn ooch menighte van tamarijn boomen, waere van de vrucht bij de Cubanen Ambily gheheten is, de welcke heere Verulen ende het bloet smyrens, de Boomen ende velden sijn hiere het gaele gaere doore graven, maere het gras is des somers afgebrandt doore de sitte wonde son, de velden en gebben gants geen bloemen als ons dan eenige Vlossen ende Hoemarijn een Vreemt gewas, daere sijn alleenlijck eenige bloesemen van boomen, diese het gheele gaere doore gebben met name mogora, ende Schamyj geelm een collome, desen Vinghers heere wel ende de wreemden dragende wel om den hals, ende staerijnse inde bedden, want sijn Vijtermaeten beeindigen van wolcken ende dingen.

Eijgenschap Vanden Tarrij

De Boomen sijn s. Winters ende somers cruen Groen.

Van Alderley wilde ende tamale gewassen die wy gedicten.

Ende bosschen, dewelck hiere veele sijn, sijn ontallijcke veel wilde beesten soo Vercken, Hasen, Conincken, Hinden, Reeen, ende Gaeten, die een yeder magh vangen, ten sij den Cominck ofte eenige Cruyden met

met haren bronnen op de Jacht daeren, wanneer sy varen verrondicht
ende op den hals het Jaugen van practicelijke treesonen bevonden is ende
voorts. Boschagien zijn mede veele Lenwen, Beeren, Tygres, Luypaerts,
wolven, Serpenten, Slangen ende andere wreetgiftige ende verslinden,
de beesten, ende den Spreeu van dolle honden diese Jaeck-als noemen,
Ende Fijnsten velts zijn schrijvinnen, ende overdaegs den grooten menichte
van minnygen die de menigen loese quellen, Men vindt deese gheseet
Giseratten veel tam vee, als oxen, koyen schapen, geyten, Bocken,
ende dierghelijcke ende veele goet coop, ooch zijn hier menichte Buffels
die goede melck ende Botter geven, Diens vleesch sou goet van smaeck is
als het oxen, soowel beyde deese de sitte van t. Landt met seer gesont,
Hiese zijn veel proeden niet alleen van die in dit Landt vallen, maer ooch
die van persien ende Arabien gebracht, ende veele groot gelt Vercocht
worden, want sonderlo veele de beste van Indien, ende draegen niet
alleen daer veele grooter saeyen, maer praect zijn dienaers bestellende,
maer geven hare ooch groot acten, als den Speeu van boomen,
varcken ende beschrijvinge wrande geraanen aengeroedet die sy dama
noemen, deese Boomen eerst gemaelen ende gecoocht geven de
proeden alle daegen den maet des avonts, ende Ende morgen stont
2 ℔ gebacken, maet, gemengt met ½ ℔ botter ende een ℔ vleesch
suyckers, daer en boven hebben sy ooch veele eyers, Ende sommige Ca-
meelen, mijollen ende olyphanten, die de Vacoten onderhouden maer
naer zijn Ruet, Ende alhoewel deese landen wel zijn van graenen alsoo
dat alle dinck goeden coop is, nochtans om dat deese beesten veele
naer haren nemen, soo eeten sy veel van onderhouden, de oxen boe-
yen niet veel wande onse, beduncken dat op haren schouders een
Bult staet, worden dapper gheslaegen om t. eeten, oock ten is
voor t. arem volck, het schapen vleesch van Cinderatten is niet goedt
ende nochtig gebruyckt als noodende te slimig ende ongesont, Men
vint ooch schapen van persien, hebbende groote breede staerten,
ende soo goeden vleesch als d. onse, maer geen soo goeden Vette, worden
niet dan van Heeren gegeten, op eenige Banckynetten oft
maeltyden; Maer in plaets van t. schapen vleesch slachten menichte
van jonge bocken, van soete goeden smaeck, die sy met Rys, Amandelen
ende Rosynen gevult braeden oft met Rys, botter ende specerijen (
t. welck sy Bronghi noemen) hoenders, ende is een seer voedende ende
smaecksel yckers cost, de Casponten, een seydens Natie meermaelen
gemelt, Jaugen ende eeten veel buffelhens daer de Moorsen seldsen
afhouse van hebben, dat sy naer de wet van haren valschen
Profeet Machometh. die buffelhens vleesch eeten niet mogen aen-
roeren, alhoewel veele haren proeden ende Cameelen, van
naer sieck worden, oft sy tot jaughen onderdom gecomen zijn, ende
het vleesch soete een delicate ende aengenaeme spijse gebruyckten

daer

Van Alderhöyt godiorten ende gewrocht van Giseratten

Vande Theers een volck seer veracht.

daare is noch een geslachte gheseten Theers, Eynde wch godens wchte Moores, maare leeven op Guare selven, sonder eenich gelooft ofte Godtdienst Guare Bogelgrende met het doode wee te willen, de Gingsten ende Straats te wagen, ende alle goeten ende andere stinckende polen te eeringen, gelijck bij ons de nacht wercksers ofte Beeldtsnijckers, dienen ooch om de Justitie onse misdadigers wijt te voeren in plaats van galgh ende Rat, dese eeten alle weerkeeren paarden, ossen, hoyen, Muskols, eesels, ca, meelen, honden, Catten, ende alderleij doode kreengen die sij om t'vleesch willen, waare daare bij een plaare soo verdacht sijn, dat soo wanneere ymandt aen t'lijf scaadt, een seeker toestandt vanden voorste te de weten moeten wasschen Eyenigen ende segenen kleeddaren aen tasschen, al eere ymandt anders deesen gemeacken, ofte eenige dingen aentasten waarcommen deese Natiw diose Alchoros gaeten, Ende daepen ende waerstaeden alleen moeten woonen, sonder eenige andere volckeren bij, ofte ontrent Guare, Eulck een wercksen hebben de Moreen ende Egyptenen van dit ongeloofelijck volck.

Wonder volck vloeckmuijsen in giseratten

In Giseratten sijn vbondere veel schrecmingen ende sommige soo groot dat het ongeloofelijck te hoore, tellen ick, ooch bijt ermeten veel soorte Serpenten, die dickmaels comen sluijpen door de woonhuys, ende gaelen teeten wijt de schootelen die op de taefel staen, daare t'volck bij sitten, sij sitten gemeenlijck op de Muskols ende picken daare af het suijre wijt, soo datmen wijt die oorsaecke noodigh Muskols met Guare dient, ende om Guare daare van te weeden, die Leeuwen gemeenlijck inde Moreaen, ende middre, eestige plaetsen tot den gals toe, Ubunt andere en hoomende Guare met hoonderen, de Catten eynder ooch in soo groote menichte inde sommige soo groot dat het te wonderen is, soo datmen daare geen Catten en deesen vinden, waardoor de muysen ende fondamenten dickmaels on, soo datse de Eyngsten doen vallen ende bederven, doen ooch groote schade int velt inde wenghten deer steede.

Van alderleij gedroogelde.

Van tamme vooghels Eynder Ganderen, Capoenen, pauwen, Cranen hoenderen, Eeilingen, inde duijfkers, die bij menighte inde tanequen ende Eenieren daare ontgonden, daare sijn ooch veele fraeije Cnuetels dingsen, valcken, sperwers, Arenden, Keijers, uijlen, pautgaijen, muysen, inde andere vogelen, In Guiana mist bekent, daare sijn ooch Vbondere veel meerckaten, inde sommige beestjens bij meest gelijck de vrouwen, daarmen de Eenijnen mede wijt de selven Jaeght inde vangt, gebbende de staert als een Lenjeurentgen ende seeraij graeuwe beespreinckelt suijre, deese doen groote schade inde steeden, Boomen ende Aerdtwenghten, gelijck dat de Moreen, waarmeer t' Guiana op t'velt staet inde

Alle

Vande Visschen ende Andere Seegedieren Van Indien

Hier begint te wreden des daegs volck int velt doen Vaechen, om het gevogelte te verdrijven, ende noch eenighe qualijck te verwerven,

d'Heydenen hadden liefde en sorge voor het gevogelte

De Heydenen gelijck ontrent haere dorpen Zeere groote boomen, daer eenige stucken waenschots breet uyt staecken, in welcke boomen het gevogelte t'nachts comt slapen, sonder dat sy yemant die verjaegt, veel min daer van sonde schieten, Zeggende dat daermede de verscheidenheyt van haere dorp bekendt wert, om daer bij te mogen blijven, Ende gelooven dat voor stonden dat men haere op de boomen quaet dede, dat het haere oock qualijck gaen sonde, Jae, de Benjamen van Gneoratten sijn soo seere tot t'gevogelte ende gedierte met de, dogen geneyen, dat sy dickmaels ronde Mouren ende Casteelen eenige vogels ofte andere gedierten, diese int gelijcken te doode souden comen ende gewoons sijnde, met groeten oprecht ende nederich heyt geneesen, Ende dan Latijns nedere bluyen ofte loopen, sijn gelijck weere een manier op die wegen ende inde wildernissen te setten backen met Vaetsse, ende voorsienige comen ende andere gerechten in, om de vogels te crijgen, Welck onder haere weere een groot Vreech van barmhertigheyt gehouden wert, Hebben oock dese t'gesaeide lant van Gneoratten gar t'sijnder doen haere toe gerecommandeert, daermen alle vogels ende gedierten in Cruedelt, ende nemens maere oft het menichen maeten, Seggen dat sij doen aen haere eren naesten haere sij nochtans weynich sorghe weere draegen, soo een kinds ofte een sloper (die haere doen niet gedoot noeden Jn grooter menichte sijn) vangen, setten op een Lappen gewaes in eenich gaetgen inde maere ende Latense alsoo loopen, men mach haere geen moeder quellinge aendoen als gats te doden in haere presentie, sij en sullen niet afflaten te bidden ende smeecken met alle ootmoedigheyt, dat men sou grooten sonde niet en wil doen, te benemen dat gedt met siel ende lijf geschapen heeft, de mieren ende motten sijnder sou veel doer gheheel Jndien, ende soo schadelijck, dat men geen dinck, Vat het oock sij van het base spijsen, kleederen, lijwaeten ofte fruyten can bewaeren, ofte tis teerkent wel dijnsenden dat het huijlt.

Menichte van mieren ende Motten In Indien

Vande Visschen ende Beesten van dese Landen en sijn oock geen treffelijcke wisschen ende see goddinghen gebreck, als Kauwe, steenbraesem, Aal, Spiering, Tongen, Garnaet ende veel andere die in Nederlant mede bekent sijn, Jn Gneoratten ende de Zee-steden heeft men abondantie van menichderley goede ende smaecheliicke Zee-visch ende goede goeden coop, om dat de sij, denen van gats te eeten dat leeven ontfangen heeft een schrick hebben, waer door meest ander de ceene Lijden moet geconsumeert de moeten mede daer toe soo, Zeere als mede tot bloets niet begeerig

Zijnde

Jn Gneoratten sijn Veele gaet, huijsen Voor het gevogelte.

Discriptie vande Mooren ende Heyden haer Schoeyvaert

Zijnde, men heeftse met Peelen ende andere visch in Schulpen ende de grootste garnaet die ick oijt gesien hebbe, want met den dolijn garnaet, ten den gort maeckt can gedaen worden, de Crabben ende Crabben zijn seer goet ende sunderlijcke groot, Ende dat noch meer is, dat wanneer de maen vol is, twelck men in onse landen noemt den tocken gaet dat alle Crabben ende Crabben vol, goet, ende tydich zijn, het sijne te contrarie is, want dan zijn de selve hol ende ledich, ende nergens soo vel, goet, ende tydich dan met afgaen vande Maen, Ende Zee van alle de enten van Indien, zijn veel Tibaronen ofte Heyen die soo veel quaets doen ende menich mensch int waetere al levendich op eten, waere deure men niet veel derven gewonnen, deure beeren van dese visch, Men vindt Ende Serpenten mede Cockedrillen ofte caijmans slangen ende andere schadelijcke wieghen, hiervan willen hebre veele te bauden Ende backen ofte Tanetynen in hare zijden Ende gooten gemaeckt, als op den andere gelijck is.

Navigatie en Schoeyvaert vande Mooren

Die gheseepen die jaerlijcx van Suratte naere Mocha ent Roode naere waeren, zijn veel groot naere sterck gebout, ende hoewel zij veel licht waren, soo en zijnse nochtans daere deure niet bevrijt, om dat het op den boeren verdeelde staet, sonder eenige beschuttinge, ooch doetse daere mede niet om te gaen, op ydere van dese gheseepen zijn altemet wel 1000 menschen die niet soo veele mede waeren om Coopmanschap te doen, als wel om te Medina ofte Mocha het gemeet van Machomet te besoecken, want die dese reijs eens gedaen hebben, worden daer nae hoogoj dat is heijligen genoemt, dese gheseepen waeren gemeenlijck daere naere toe met de menoe maen, Ende meendt Maert ende inde volgende meendt September toe keeren sij wedere, sij comen derwaes veel eerder ende in 2 meenden wel afcoeren, maer Ende tegen meenden soo vallende selve stormwinden Ende sundige Zee datmen dan niet waert dan met groot perijckel. de Coopmanschappen die naere Mocha ende de Custe van Aden brengen zijn meest cattoen ende alderley soorteringe van Catoene sijnwaeten menigte van Tabbacco, Alijn Camphre, Indigo, Sinaesel, Benjuin eenige specerijen, alderhande Confituren en Mirabulanen, wedere comende brengen dijnich last dan peerlijn Bloet Coraal, Barnesteen, mieroijt (een goet om Hart mede te wrijven) Mirerchilen ofte Rasamira daere de Mooren swart Vrouwe van maecken, ende goet dincken, gelijck bij de Chinesers ende Gupronders de Thee. voorts eenige droogen ende Amphioen die de beste van Indien geoordineert wordt, ende de betste van dese Colonie bestaet in silvere ende Gouden ducaten, mede waeren van Suratte, Brotcha, ende Cambaija daerbyen andere mindere gheseepen naere Persien, mede nemende ende in Colonie brengende soodanige waeren als voorsz, reuse Zeevaert op Arabien ende Aden gesegt is bestaende veele gonde ende bijde luechemen stoffe, Camelotten, Slooselen, peerlen veele sceijnten als Amandelen Roosijnen, Noten Confituren dadels eenige kaerten Cloose waeren ende andere goederen

In

Ende Trafficque Op Verschoyden Landen.

In Persien vallende . dese geseylen voortrecken inde maent van Januario ofte Februario, ende keeren wedere inde maent April ofte ten beginsel van Maij, daer varen ooch jaerlijcx eenige geseylen van 50 : 60 : 100 : ende 150 lasten naer Atchin ende Quida, mede nemende voor Cargasoen Amfioen Cattoen, ende alderhande soorteringen van Indiaense cleeden, daer Peteree is swaerd Benjuijn, Camfere, puecelijn, Tin ende soo veel peper ende andere specerijen als hiermen comen, dese voortrecken inde maent van Maij, vermits de portingesen geen passporten willen verleenen om peper ofte specerijen van eenige plaetsen anders dan in haere steden te laden, op peine vanden galg ende verbeurte van hare goederen, om welck ongemack te ontgaen, deese voorsz geseylen soo lange voortrecken, dat de portingesen Armada inde straten die jaerlijcx tot beschermingh vande Custe van Indien tegen t'geweld vande Malabarese Zee Roovers daer dat wijnden, tot inde beschermingh vande gaende ende commende geseylen in Zee inde langst de Indische Custen sonden, weederom in haere havenen te leggen om te verwinteren, ende maecken t'naest mosson int begin vande maent octobre alsoo de portingesen macht in hare is, weederom binnen te varen, voorts varende noch veele cleijne geseylkens ofte fusten, van 30 : 40 : tot 50 : lasten naer Goa, Diu, Daman etc. ende andere portingesen plaetsen met Tasenay, Ris, gesmolten Botter in trotten, daermen mede koopt ende andere dierbare waeren ofte lijfstaften, verdachtsaende bedingen met gemeen gheweer tsont van Ormus ende ende retten, dienstich voore de kamprieze maeckers, alsmede Sadghen t'welck hare gebruijcht worst om retten mede te maken, waer toe goede Boynaem is, ende dus verre voortelijcken de voorz. naemste trafficque vande Inwoonders, ende van gheleenen als Moores van Grieratten toe Zee . .

Malobaren handel op Grisoratten

Op Malebarien de welcke breeden de goede gheseelten van Indische Custe, beginnende van Cabo de Ramo, welcke is van Goa de hooftstadt ofte Metropolas van de portingesen in gheheel India, Zuydtoostwaert 10 mijlen ende volcht aen Cabo Comorin, t'welck Zijn hondert ende 7 ofte 8 mijlen waer in leggen de steden van Onor, Barcalor, Mangalor Cananor ende Crangonor, dijeren met haere treeguetten den grooten handel op Grisoratten, Cambija ende Brotcha, daer Coopmanschappen Zijn Caijen ofte barten van Coens boomen daer tonwaerts van gemaeckt woert, Copera ofte pitt van voorsz. Coens noten uijt de barten, ooch veele in haere gheheel, Diagra, dats swaerte Suijcker commende meest uijt de eylanden van Maldivis, Areca ofte Betele, Int maeckjes Pimang genaemt, dewijle Hout dient om te verwen dat sij in dese Landen Patany heeten, ende Harspijs voornamelijck de geseylen Cattaten ende Smeeren t'welck een comaentse waere is, ooch veele Ris ende andere lijfstoffen, voore Metalle nemen mede veel Amfioen, Saffraen, Bloetcoraal, ende vande grootste cleeden, als Baftas swaerte Candekijns etc. ooch puecelijn Cattoen

ende

Malabaren ende Portugesen Handel.

Ende gaetsen van t'selve, hy comen ende Maenden van decembre ende Januarius, ende beginnen wederom ontrent ende Aprill.

Portugesen Handel op Gnesoratte

De portugesen hebben lange jaeren den handel op Gnesoratte ende Indostan alleenlijcken gedreven ende daer van groote winsten genooten, gelijck nu de voorsz. Colonien, steden en fortresse van Daman, Diu, Goa, ende andere diese met groote costen gebouwt: tegen de Malabaresen ende andere vijanden moeten onderhouden, genoech saem al te moeten is, brachten voor Europen schepen alderley drooghe waeren, als loot, tin, vermiljoen, quicksilver, veele groove ende fijne laeckenen, olyphants tanden, sandelhout, peper, Cardamon, negelen, Chinees porceleyn, Syde stoffen, Canael, ende cocus noten, ende eijnde off de tuinen vande baeten vande cocus boomen gemaeckt, voorders alderhande curiositen van Gout, Coppen, Baeckers, schalen etc. met verlaenden ende peerles seer costelijck ingeleyt: mede veele diamanten ende andere steenen seer fraey ingesett, voore Retour namen mede ende verzeenden naer Goa tot lading vande Caracquen die jaerlijcx inde Maenden van Januario off Februario ten lange, ten naer Portugael vertrecken alderley soorteringe van cleeden Cattoene lijnwaeten practijck Anil, salpeter lacq, zuijckers, menigte van confituren, ende Mirabulanen, alderhande fraeije gestickte doecken bogangels van bast steden, schrijftueren inde Comptoirchens, seer nett ende exquis gemaeckt, coopten mede in Cambayen ende Suratten veele gesmolten botere in leere potten, off blaeses, Ringe, Amfioen, Comijn, Mortere-stadt ende menigte van Cattoen, ende goederen daer van gesponnen, die wederom naer Malacca, Macon ende China verzeenden, ende niet minder dan met twee off drij Schepen omtrent, vertrecken in Octobre ende November met tegenstuwende veele beschuiten van schaepen, ende groote schuiten tot beseijlen tijden, naer bovengemelt: als de Custe van China ende in Japan geladen hebben, soe hebben toegenomen, Maer t'sedert dat ongeveer de 20: off 25 jaeren verleden de Engelsche ende Nederlantsche Comp. haere Comptoiren ende Handel inde landen van Gnesoratten, Indostan ende Persien gemaect hebben, soo is de Negotie vande portugesen door goet beleyt vande dienaeren vande gemelte Engelse ende Nederlantse Comp. veele, meer verminderd ende niet weesde vandehalf schepen mogten diese tot verseijlen maken met seer schade ende niet weijnigere schade, maer alle wel hebben bevonden genoegsaem van Cattoen voorsaeten. Commende jaerlijcx alleenlijcken met eenige schuiten off vaegatten, tot nodich verweruls van haeren handel ende

Coca Nieuw

Treatyen ende Zijdegoederen van Indien, in Cambayen ende Suratten mede brengende tot Calicuten soodanige waren, als hare voren bynde Malabaressen gelijck is, voore Peterne coopen deuge gewoon ende hare verteringe van cleeden, Zijde stoffen ende andere goederen van cleijndere waerde, daermede mede Mannen van Jamanen ende Sofenaren nae Diu, Daman, Chaul, Mascatte ende Goa heenen, ende dus voort eertijdts gedreven grooten handel der voorn, gelijck in de Landen van Guseratten ende Indostan: de gelegentheijt van haren voornaemsten Havenen, Reeden, steden, Casteelen, Colonien ende de Heerschappije vande Turcken van Indien, Persien, ende Arabien, sullen int volgende deel van onse Victorien int besonder beschrijven ende hare mede deselve Materien afbreecken, Voore gedint tegenwoordich verschoncken. Soo dese onkunt schap ofte quaelick bericht, int verzoecken ende beschrijven van dit deel yets mocht worden gevoelt ofte dat int pronunciëren vande namen, de dijgen, schappen vande taelen nae begeeren niet gevolcht was, dat den verstandigen Leser sulex gelieve ten goeden te nemen, gedenck, ende dat het menschelijcken is te feijlen, ende dat het wel beter valt yemants werck te beschijen dan te verbeteren, Middelertijt ontfangt ende gebruijcht desen onsen Arbeijt, die tijt en mijden tot dat sy yemant anders het beter van deselve stoffe hare hant sal hebben gedaen: Ende vaert wel.

Beslujt van dit deel, met verzoeck van. Autheur aen den verstandigen ofte naeuwkeurigen Leser

Finis.

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg